Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Mishley Shelomo Ben David]

Froben, Johann

Basel, [1525]

urn:nbn:de:bsz:31-270738

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

משלי

שלמה בן דוד

PROVERBIA SALOMONIS, IAM recens iuxta Hebraicã ueritatẽ transla-ta, & Annotatiõibus illustrata, autore SEBASTIANO MVNSTERO.

SEBASTIANVS MVNSTERVS pio Lectori S. D.

EMiſimus anno ſuperiori, optime lector, in communem τῶν φιλεβραίων utilitatẽ, lexicon: ſi molem ſpectes, non ualde magnũ, ſcilicet Enchiridij uice ut tibi eſſet, curantes: ſi uocabulorum ſyluam in ſuas quaſi capſulas, alphabeti ordine digeſtorum, abunde prolixum. Nulla quippe uox eſt, Biblicæ ſaltem fidei, cuius שׁוֹרֶשׁ atq; παρώνυμα etiam in eo quamlibet puſillo opuſculo non inuenias. Porrò quum artium ille cõmunis magiſter, uſus, magno eruditorum conſenſu doceat, linguarum incunabula penes grammaticam eſſe, uiſum pleriſque eſt officij mei fore, in gratiam iuuentutis, nũc paſſim per Germaniam ſatis proſpere Hebraicari incipiẽtis, grammaticas inſtitutiones in cõpendij formam redactas, ſubiungere. Quibus id crebro à me flagitantibus ut facerẽ, renui aliquandiu, indignã ratus meam tenuitatem, in publicum hoc orbis theatrum toties deſcendere, unde procliue foret hac potiſſimum

mum ætate explodi. Ademit hunc metum tandem mihi, literarum ille incõparabilis, καὶ πολυγλώττατος antistes Beatus Rhenanus, à scholiaste dictitãs, enarrãdi fidelitatẽ & diligentiã magis, q̃ sermonis ornatũ requiri. Quid multis? Impulit ut id oneris subirẽ, & intra dies non ita multos racemationẽ quandã facerẽ rerum grãmaticarũ, ex eius disciplinæ scriptoribus Hebræis, quorũ copiã tum habere potui, sanè diligẽtissimis, optimisq;. Quæ typis euulgata, postquàm à q̃plurimis cupidius etiam q̃ sperabam, excepta fuisset, cœpit mihi paulatim Rhenani consilium placere. Interim dum in Budorina Academia, has qualescunq; institutiones meas prælego, ueniunt ad me quidam, eius linguæ non indocti, per amicitiam communem rogantes, ut ex ueteris instrumenti libris, unũ aliquem exercitationi maxime idoneũ, uerterem, uerbo uerbum reddens, ut hac ratione huius literaturæ idiomata Latinis auribus insueta deprehẽdere, collatis utrinq; uerbis, possent. Subnotarem item alicubi (adhibitis Scholijs grammaticis) radices ac compositiones uocum, si quæ inuẽtu difficilio-

res occurrissent. Quorū precibus acquie-
scēs ad משלי שלמה Salomonis prouer
bia uertēda, obscurioribusq; locis adijcien-
da scholia, adpuli animū. Hic etenim inter
cæteros diuinæ scripturæ libros, mihi in pri
mis cōmodus uisus est, in quo iuuētus pri
ma tyrocinij sui stipēdia faceret, eadē ope-
ra & linguā, & quod omniū maxime expe
tēdum est, mores excoleret. Vbi, ut fideli-
tas mea in erudiēdo, cūctis testatior esset,
malui in plerisq; locis, sciens, prudensq; so
lœcismum cōmittere, q̄ Hebraismū nō ex-
primere. In uoculis abstrusioribus, labora-
tum est nobis non sine Thesæo. Age igitur
quisquis futurus es huius lucubratiunculæ
lector, uigilijs nostris, ac in tui fauorē in-
sumptis laboribus fruere: uocum σωδέσεις
excute, radices inquire, cōfer sentētias, idio
mata & Hebrææ dictionis figuras uarias
nota. Quo studio, nisi planè ignauus fue-
ris, q̄ breuissimò plurimum proficies, atq;
Musas parum propitias habeam, nisi me
ex animo consuluisse experiaris. Vale.
Heidelbergæ 15. Kalendas Iunij. Anno
Christi M. D. XXIIII.

F. CONRADVS PELLICANVS Minorita, lectori S.

EN candide lector, & quisquis sacræ Hebrææ linguæ religioso desiderio teneris, iterum tibi profert Mũsterus noster Parabolas Salomonis, sed eas lõge q̃ antea tuis usibus aptiores. Adiecit enim primũ interpretationem nouam suo Marte paratam, q̃ id fieri potuit, Hebraicæ ueritatis literæ propiorem: non tam mundioris Latinitatis habita ratiõe, q̃ Hebrææ grãmaticæ idioma sequutus, qua è regiõe collata textui, & expensa, facile, ipso usu legendi cõferendiq́, linguæ peritiam consequaris, longe minore studio, q̃ si per grammaticarum præceptionum ambages & infinita regularũ plaustra prouehi quæreres. Quandoquidem minori negocio uiginti duorum Canonicorum librorum ueteris instrumenti intelligentiã assequeris, quàm unius grammaticæ institutionis stilum & regulas, quas instar Latinorum nuper è Germania nostra uix multis sudoribꝰ propulsorum, qui modos significandi metaphysicos

taphysicos potius, quàm grãmaticales tracta-
re solebãt, nuper Iudæis suis, imò Christia-
nis nostris Hebraissantibus, Abrahã quis-
piã Venetianus ingessit. Doctissimus qui-
dem autor sit, non eo inficias. Verum hoc
artis itinere pergentibus, nescio si unquam
syncera, germanaq; illius sacræ linguæ, con
tingat eruditio, quin bonas horas male col
locabimus, & spiritui repagula obstrue-
mus. Collatio enim scripturarũ magis pro-
derit Christianis nobis, & interpretum ue
terum utriusq; linguæ diligens inquisitio.
Non enim satis tutò Iudæis crediderimus,
sed propria diligentia nostra longe felicius
proficiemus. Nouitiam enim grãmaticam
à filijs Kimhi Hispanis, passim Iudæis disse
minatã, & à Rabbi Salomone Gallo, spar-
sim annotatam, quàm certã probatamq; suspi-
cere debeamus, posteritatis nostræ studia
quandoq; definient. Nos aũt inter primos
Hebraicæ literaturæ inuestigatores, opero-
sissime perquirendo, non pauca deprehen
dimus, longe uero plura certioraq; cũ tem-
pore, successores comperient, Concordan
tijs nostris, quas in hunc usum parauimus,
suppetias præbituris. Interim nullis præiu-
dican-

dicantes meliora tentaturis, si unius & alterius libri nouas interpretatiões Latinas ingesserint, uel Sebastianus Mũsterus, uel Felix Pratensis, quod propediem lõge fortunatiores doctioresq; emersuros, tam nõ dubitamus, quàm cupimus uehementer. Nominum deniq; & uerborũ certior usus, locorum expensione patescet, quo tot æquiuocationum anfractus & diuerticula declinentur. Id quod fidelissime nuper & docte monuit uir ille mũdo spectaculum factus & fabula, cuius in ratione Latomiana uerba, ceu uerissima necessariaq; tibi, non ignoranda proponam. Iam uero (inquit) hoc libenter asserimus, & gaudemus scripturas frequentissime uti figuris grammaticis, synecdoche, metalipsi, metaphora, hyperbole: Imò in nulla scriptura frequẽtiores figuræ. Sic quum cœlum, in uniuersa scriptura simplex & uniuoca uox sit, quæ supernam illam machinam significet, tamẽ psal. 18. pro Apostolis, per metaphoram ponitur: & terra, simplex uox, quid significet, nemo nescit: metaphorice, impios uicijs & malis calcandos significat. Quod si quis cõtendat, hæc nihil minus multa si-

 gnifi-

gnificata esse: respondeo: Si sic uis, non re-
pugno. Sed quodnam tum lexicon erit,
quod nos uocabula doceat? quum figuræ
eiusmodi sint in arbitrio utentiũ, seu, ut uo-
cant, ad placitum: sicut Horatius docet:
Dixeris egregie, notum si callida uerbum
Reddiderit iunctura nouũ. Exempli cau-
sa: Vexillũ nemo non simplex uocabulum
ducit. At quum dixero: Vexillũ crucis, aut
uexillum uerbi, nemo non egregie factum
uerbum nouũ ex notissimo cernit. Et has
egregias innouationes, si uelis proprias si-
gnificationes facere, quis erit finis? scilicet
ideo in lexico scribes: Vexillum aliquãdo
significat crucem propositã, & Euãgelium
prædicatum? Persius, cæpe tunicatum uo-
cat, ergo scribendum: Nota, tunica signifi-
cat corticẽ cæpe. Proinde mihi Hebræistæ
illi non placent, qui tot uni uerbo significa-
tiones faciũt, occasione Chaldaicorũ isto-
rum, Onkeli & Ionathæ, quorum hoc ne-
gocium fuisse uidetur, ut ea quæ scriptura
uenustissimis & ornatissimis figuris elo-
quitur, pro rudibus exuerent, & crasso sim
pliciq; significato traderent. Hinc natæ illæ
æquiuocationes in ista lingua sine causa,
& quæ-

& quædam Babylonica confusio uerborũ. Mire enim dispergitur & intelligentia, & animus, ista uarietate. Vbi si una simplici (quoties fieri potest) significatione proposita, cæteras illius imagines & figuras iuxta posueris, placido & facili sinu, omnẽ illam confusionem colliges, tum & memoriam & intelligentiam mirum in modum iuuabis, nec minus animũ simul dulcissima uoluptate capies. Nescio enim quæ sit figurarum energia, ut tam potenter intrent & afficiant, ita ut omnis homo natura, & audire, & loqui gestiat figurate. Nónne multo dulcius sonat: Cœli enarrant gloriam dei, quàm istud: Apostoli prædicant uerbum dei. Et quãdo Moses Deut. 4. dicit de astris non adorãdis: Ne forte adores ea quæ creauit dominus deus tuus, in ministeriũ cunctis gentibus, quæ sub cœlo sunt: si Hebræum uerbum sua simplicitate reddas, inuoluta metaphora, certe nihil dulcius, potentius, plenius audias. Sic em̃ sonat Hebraice: אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמָיִם׃ Quæ blandificauit dominus deus tuus, cunctis populis, sub omni cœlo. Obsecro, quanta erudi-

tio pietatis? quanta contatio affectuum?
quāta uoluptas in eo uerbo est? quod do-
minus deus astra illa cœli, omnibus popu-
lis dederit, uelut adulatus & blanditus eis,
quo eos suauissima & tenerrima bonitate
sua, ad sese alliceret, & mollibus istis benefi-
cijs ad sui amorem inuitaret, non aliter, q̄
sicut mater filio suo, super genua sua blan-
ditur. Vbi si mihi æquiuocator accesseris,
& id uerbi contenderis, proprie eò loci si-
gnificare partitus est: uel, ut noster transtu
lit, creauit, cogor tibi cedere, sed quāta gra-
tia simul me priuasti, & uelut è paradiso
in terram deposuisti? dum nimis proprie
& citra figuram loqueris, quū in figura ni-
hil minus, & tuam significationem cū uo-
luptate possederim. Nā quod hinc portio,
pars, sors, hæreditas dicitur, quis nō uidet
inde manare, quod deus unicuiq; blāditur
p sua necessitate, et blandicias suas, nostras
facit portiones, ut possis dicere: Hæc blan-
dicia dei mei, & mea portio est. Et hinc id
uerbi, diuisiōis significationē uideatur per
metalipsim traxisse. un de illud Geñ. 49. Di
uidam illos in Iacob. At psalmo 5. Linguis
suis dolose agebant, pro, lingua sua blandi-
ti sunt,

ti sunt, retinet gratiā uerbi. Igitur id quod diuidere, blandiri, creare, uelut tria uocabu la facis, propter usum autorum uel figurā/tium, uel figuras tollētium, poteras in uno uocabulo concludere maiore gratia & lu/ce. Sic quū Deut. 6. dicitur וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ Et narrabis ea filijs tuis. Fortius sonat, si di/xeris: Et acues ea filijs tuis. Nam non esse simplicem narrationē, probat quod sequi/tur: Et loqueris de eis, siue habites in do/mo, siue ambules in uia, siue cubes, siue sur/gas. Quod si obstrepes acuere non ad uer ba, sed ad ferrum pertinere, ut hic proprie uerbum istud, iterare, narrare, inculcare co gas significare, permittā tibi, sed magis cre/dam priori, ut gratiori significationi & for tasse soli. Nam huius uerbi uim æmulatus uidetur Paulus 2. Timoth. 3. Insta oportu/ne, importune, argue, increpa, obsecra. Quid hoc est, nisi uerbū dei esse assidue tra ctandum & inculcandū, acuendū & expo/liendum: ne scilicet intrent traditiones ho/minum, & hebetēt uerbum dei, fiatqꝫ illud Ecclesi. 10. Si uerbum rubiginosum fuerit, & facies eius non deteratur, roborabūtur ui/res. &c. Et Exo. 32. ubi dicitur: וַיַּרְא מֹשֶׁה

את

אֶת הָעָם כִּי פָּרֻעַ הוּא כִּי פְּרָעֹה אַהֲרֹן
: לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם Vidensq́ꝫ Moſes po
pulum eſſe nudum, ſpoliauerat enim eum
Aaron propter ignominiam ſordis, & in/
ter hoſtes nudum cõſtituerat. Non prohi/
beor, quin eãdem rem melius ſic referam:
Et uidit Moſes populũ quia ocioſus eſſet,
ocioſum enim fecerat eũ Aaron ad notã,
dum erexiſſet eum. Quod uerbũ Paulus
ad Galatas æmulatus, dicit: Euacuati eſtis à
Chriſto. &: Euacuatũ eſt ſcãdalum crucis,
id eſt, ceſſauit ſcandalum. Iam non efficax
eſt, nec Chriſtus in uobis operoſus eſt. Ita
hic Aarõ ſuo uitulo fecerat populũ, ut nec
à deo ageretur, nec deus ageret in ipſo: ſed
ocioſus ab illis diuinis operibus, erectus eſ/
ſet ad gloriã propriæ iuſtitiæ. Nónne hoc
uerbo pulchre, non ſolũ nuditatem ipſam,
ſed & quid illa ſit & portẽdat, colligo, nẽpe
quod futurũ erat, ſicut & illic Aaron fece/
rat, quod ſacerdotes populũ à lege dei tra/
herent, & diuinis operationibus uacãtem,
in ſuis proprijs operibus erigerent. Hinc &
Paulus dicit: Circuncidi uos uolunt, ut in
carne ueſtra glorientur. Hanc enim gloriã
tangit Moſes, quando dicit, populum ab
Aaron

Aaron euacuatũ, & tamen erectũ in suam notã, ut ipse hinc notabilis esset, cuius opera talis esset populus factus. Id quod Hieronymus dicit, propter ignominiã sordis, & inter hostes nudum constituerat. quod nihil facit, neq; ad rem, neq; ad textum, nisi æquiuoces omnia, quod nõ prohibeo. Ab hoc uero rex Aegypti nomẽ habet פרעה Pharao, quod sit eiusmodi populi rex, qui ociosus sit ab operibus dei, suis proprijs operosus. Adhuc unũ psal. 118. sæpius iteratur hoc uerbũ שִׂיחָה meditatio. ut: Testimonia tua, meditatio mea est. Et: Meditabor in iustificationibus tuis semper. Et quũ uarijs modis uertatur, tamẽ facile in unam colligã significationẽ omnes, quæ est, quod uulgo dicatur, amicabiliter applicare, sese insinuare. quod Geñ. 4. dicit: Respexit deus ab Abel, & ad munera eius. Ad Chain aũt, & ad munera eius nõ respexit. Prouer. 8. aliter: Et delectabor per singulos dies. Et iterum: Deliciæ meæ ad filios hominũ. Isa. 17. In die illa, inclinabitur uir ad deũ suum, & non inclinabitur ad idola sua. Iam Isaiæ 66. Et super genua blãdientur uobis. Rursus Isaiæ 6. Et oculos eius claude. Obsecro, sint ista

ſint iſta omnia uera, ut idem uerbũ, medita-
ri, inclinari, delectari, delicias habere, reſpi-
cere, blãdiri, claudere, & ſi fuerint plura, ſi-
gnificet. Iuſtum autem ne eſt tot uocabula
ex uno multiplicare, quũ poſſis uel omnia,
uel plurima, in unũ ſignificatũ colligere, &
figuris ſolis uariare? Reſpexit de⁹ ab Abel,
id eſt, hoc faciens, animũ appulit ad eũ. Sa-
piẽtia delectatur per ſingulos dies, dũ hoc
agẽs, appellit animũ ſuum omnibus, & inſi-
nuat ſe benigniter filijs hominũ. Sic homo
applicat ſeſe dulciter ad dñm. Sic mater
blãdita filio in gremio, figit uultũ ſuũ in uul-
tũ illius, & blande ad eũ geſtit. Sic oculos il-
lorũ claudit, faciẽs ut ſpõte illos figãt in ſua
ſtudia, et ſic claudant. Sic: Teſtimonia tua,
meditatio mea eſt, dũ cæteris contẽptis, ad
ipſa me uerto, applico, apto me gratuito, &
ex animo ad illa. Hæc eo dicta putẽtur, ut
probet, ſcripturã eſſe refertã figuris, nõ tot
ſignificata & uocabula faciamus, quot fue-
rint figuræ, alioqui qd opus figuris? Volui
inq; hæc dudũ Dictionario Munſteri præ-
miſiſſe, ꝙ è re ſtudioſorũ linguæ Hebraicæ
eſſe ſcirẽ, operiq; deſeruiſſet, ſed nõ tũ licu-
it. Hic uero ꝙ Frobenius ĩpleri chartã exi-
geret, opportune ea uideor ꝓdidiſſe. Vale.

ERRATA.

Cap.7.uerſu 22.lege,ad mane quæ.cap. 11.uerſ.25.עֹשֶׂה. cap.eo.uerſ.37. מֹנֵעַ בָּר cap.12.uerſu 26. מַרְפֵּא. cap.13.uerſu 28. יֶחְבָּם. cap.14.uerſ.15.וּבְשִׂמְחָתוֹ. cap.eo. uerſ.19. מָוֶת. cap.15.uerſ.26.lectio ibi. cap.eo. uerſu 18. וּמִבְּנֵי : cap.16. uerſu 1. מַעֲנֵת. cap. eo.uerſu 16. צֶרֶק. cap. 19. uerſ.28. עֵצָת. cap.eo. uerſ.38. מֵאִמְרֵי. cap.20.uerſ.25. עֲשֵׂה. cap.21.uerſ.33. זֵר cap. 22.uerſ.22. וּשְׁמַע. cap.23. uerſ.36. לַבָּאִים. eo.uerſ.5.עַיִן. cap. 24. uerſ.1. רָעָת. cap. eo.uerſu 31. לְרָשָׁה.

משלי

שלמה בן דוד

PROVERBIA SALOMONIS

filij Dauid.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

מִשְׁלֵי

שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל ׃ לָדַעַת ח
חָכְמָה וּמוּסָר לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה ׃ לק
לָקַחַת מוּסַר הַשְׂכֵּל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט ומי
וּמֵישָׁרִים ׃ לָתֵת לִפְתָאִים עָרְמָה לְנַעַר ד
דַּעַת וּמְזִמָּה ׃ יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח ו
וְנָבוֹן תַּחְבּוּלוֹת יִקְנֶה ׃ לְהָבִין מָשָׁל ומ
וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם ׃ יִרְאַת י
יְהוָה רֵאשִׁית דָּעַת חָכְמָה וּמוּסָר אויל
אֱוִילִים בָּזוּ ׃ שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וע
וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ ׃ כִּי-לִוְיַת-חֵן הֵם
לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ ׃ בְּנִי אִם-
יְפַתּוּךָ חַטָּאִים אַל-תֹּבֵא ׃ אִם-יֹאמְרוּ לְכָה
אִתָּנוּ נֶאֶרְבָה לְדָם נִצְפְּנָה לְנָקִי חִנָּם ׃
נִבְלָעֵם כִּשְׁאוֹל חַיִּים וּתְמִימִים כְּיוֹרְדֵי-
בוֹר ׃ כָּל-הוֹן יָקָר נִמְצָא נְמַלֵּא בָתֵּינוּ ש
שָׁלָל ׃ גּוֹרָלְךָ תַּפִּיל בְּתוֹכֵנוּ כִּיס אֶחָד יה
יהיה

PROVERBIA SOLOMONIS iuxta Hebraicam ueritatem, Sebastiano Munſtero interprete.

PARABOLAE Salomonis filij Dauid, regis Iſraël. Ad ſciendam ſapientiã & diſciplinam, ad intelligendum uerba prudentiæ. Ad ſuſcipiendam diſciplinã intellectus, iuſticiã, & iudiciũ, & æqtates. Ad dandũ paruulis aſtutiã, adoleſcẽti ſciẽtiam & cogitatũ. Audiet ſapiens & addet doctrinã: & intelligens cõſilia acquiret. Ad intelligendũ parabolã & interpretationẽ, uerba ſapientũ & ænigmata eorũ. Timor dñi initiũ ſciẽtiæ: ſapientiã & eruditionẽ ſtulti deſpiciũt. Audi fili mi, eruditionẽ patris tui: & ne dimittas legẽ matris tuæ. Quia additio gratiæ ipſa capitibus tuis, & torques collis tuis. Fili mi, ſi male ſuaſerint tibi pctõres, non ſequaris. Si dixerint, ueni nobiſcũ, inſidiabimur ſanguini, abſcõdemꝰ inſidias innocẽti fruſtra. Deglutiemus eos ſicut infernus uiuẽtes: & integros ſicut deſcẽdẽtes in lacũ. Omnẽ ſubſtãtiã pretioſã reperiemus: implebimus domos noſtras rapina. Sortẽ tuã proijce in medio noſtri: maſurpiũ unũ

יִהְיֶה לְכֻלָּנוּ׃ בְּנִי אַל־תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ אִתָּם מ
מְנַע רַגְלְךָ מִנְּתִיבָתָם׃ כִּי רַגְלֵיהֶם לָרַע
יָרוּצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפָּךְ־דָּם׃ כִּי־חִנָּם מְזוֹרָה
הָרָשֶׁת בְּעֵינֵי כָּל־בַּעַל כָּנָף׃ וְהֵם לְדָמָם
יֶאֱרֹבוּ יִצְפְּנוּ לְנַפְשֹׁתָם׃ כֵּן אָרְחוֹת כָּל־ ב
בֹּצֵעַ בָּצַע אֶת־נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח׃ חָכְמוֹת
בַּחוּץ תָּרֹנָּה בָּרְחֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ׃ בְּרֹאשׁ
הֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אמר
אֲמָרֶיהָ תֹאמֵר׃ עַד־מָתַי פְּתָיִם תְּאֵהֲבוּ
פֶתִי וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וּכְסִילִים י
יִשְׂנְאוּ־דָעַת׃ תָּשׁוּבוּ לְתוֹכַחְתִּי הִנֵּה אב
אַבִּיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם׃
יַעַן קָרָאתִי וַתְּמָאֵנוּ נָטִיתִי יָדִי וְאֵין מק
מַקְשִׁיב׃ וַתִּפְרְעוּ כָל־עֲצָתִי וְתוֹכַחְתִּי ל
לֹא אֲבִיתֶם׃ גַּם־אֲנִי בְּאֵידְכֶם אֶשְׂחָק א
אֶלְעַג בְּבֹא פַחְדְּכֶם׃ בְּבֹא כְשַׁאֲוָה פחד
פַּחְדְּכֶם וְאֵידְכֶם כְּסוּפָה יֶאֱתֶה בְּבֹא על
עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה׃ אָז יִקְרָאֻנְנִי ול
וְלֹא אֶעֱנֶה יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי׃ תחת
תַּחַת כִּי־שָׂנְאוּ דָעַת וְיִרְאַת יְהוָה לֹא בחר
בָחָרוּ׃ לֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל־תּוֹכַחְתִּי׃
ויאכלו

erit oĩbus nobis. Fili mi, ne ãbules in uia cũ
eis: ꝓhibe pedẽ tuũ à semita eorũ. Qm̃ pe/
dibus suis ad malũ currẽt, & festinabũt ut
fundãt sanguinẽ. Frustra quoq; est expãsio
retis, ĩ ocl'is oĩs habẽtis alã. Et ipsi sanguini
suo ĩsidiabũtur, abscõdẽt ĩsidias animabus
suis. Sic semitæ oĩs ĩhiãtis lucro, animã pos/
sidẽtiũ ipsũ rapiet. Sapiẽtia ĩ platea clama/
bit, in latitudinib' dabit uocẽ suã. In capite
turbarũ clamabit, in forib' portarũ, in ciui/
tate eloquia sua eloquẽt. V sq; quo insipien
tes, diligetis insipiẽtiã, & derisores derisio/
nẽ cupiũt sibi, & stulti odibũt sciẽtiam? Cõ
uertimini ad correptionem meã, ecce faciã
manare ad uos spiritũ meũ, faciã scire uer/
ba mea uos. Certe uocaui, et noluistis: extẽ
di manũ meã, et nõ est aduertens. Quin &
iritastis omne cõsiliũ meũ, & correptionẽ
meã nõ uoluistis. Etiã ego in ꝑditiõe uſ͞a ri
debo: subsannabo cũ uenerit angustia uſ͞a.
Quũ uenerit ut desolatio pauor uester, &
interit' uester ut tẽpestas ĩgruerit: cũ uene/
rit sup uos tribulatio & afflictio. Tũc inuo
cabũt me, & nõ exaudiã: mane quærẽt me,
& nõ inueniẽt me, eo ꝙ oderũt sciẽtiã, & ti
morẽ dñi nõ elegerẽt. Nõ acqeuerũt cõsilio
meo: cõtẽpserũt uniuersã correptionẽ meã.

וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם ישב
יִשְׂבָּעוּ׃ כִּי מְשׁוּבַת פְּתָיִם תַּהַרְגֵם וש
וְשַׁלְוַת כְּסִילִים תְּאַבְּדֵם׃ וְשֹׁמֵעַ לִי יש
יִשְׁכָּן בֶּטַח וְשַׁאֲנַן מִפַּחַד רָעָה׃
בְּנִי אִם־תִּקַּח אֲמָרָי וּמִצְוֹתַי תִּצְפֹּן את
אִתָּךְ׃ לְהַקְשִׁיב לַחָכְמָה אָזְנֶךָ תַּטֶּה ל
לִבְּךָ לַתְּבוּנָה׃ כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא לת
לַתְּבוּנָה תִּתֵּן קוֹלֶךָ׃ אִם־תְּבַקְשֶׁנָּה ככ
כַּכָּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה׃ אָז תב
תָּבִין יִרְאַת יְהוָה וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא׃
כִּי יְהוָה יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה׃
וְצָפַן לַיְשָׁרִים תּוּשִׁיָּה מָגֵן לְהֹלְכֵי תֹם׃
לִנְצֹר אָרְחוֹת מִשְׁפָּט וְדֶרֶךְ חֲסִידָו ישמ
יִשְׁמֹר׃ אָז תָּבִין צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמיש
וּמֵישָׁרִים כָּל־מַעְגַּל־טוֹב׃ כִּי־תָבוֹא חכ
חָכְמָה בְלִבֶּךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם׃ מ
מְזִמָּה תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ תְּבוּנָה תִנְצְרֶכָּה׃ ל
לְהַצִּילְךָ מִדֶּרֶךְ רָע מֵאִישׁ מְדַבֵּר תהפ
תַּהְפֻּכוֹת׃ הַעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר לָלֶכֶת
בְּדַרְכֵי־חֹשֶׁךְ׃ הַשְּׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רָע י
יָגִילוּ בְּתַהְפֻּכוֹת רָע׃ אֲשֶׁר אָרְחֹתֵיהֶם
עִקְּשִׁים

Comedēt itaq; de fructu uiæ suæ: & de cō/
silijs suis saturabūtur. Q̄m auersio insipien
tiū iterficiet eos, & ꝓsperitas stultorū ꝑdet
eos. Obaudiēs aūt mihi qeſcet cōfidēter, &
quietus erit à pauore mali. Caput II.
Fili mi, si susceperis eloqa mea, & præce/
pta mea, absconderis tecū. Vt accōmo
des sapiæ aures tuas, iclines cor tuū prudē/
tiæ. Quia si ad intelligētiā clamaueris, pru
dētiæ dederis uocē tuā. Si quæsieris eā ut ar
gentū, & sicut abscōdita inuestigaueris eā:
tunc intelliges timorem domini, & scienti/
am dei inuenies. Quia dominus dabit sa/
pientiam, ex ore eius scientia & prudentia.
Conseruabit rectis salutem, protectionem
ambulantibus perfecte. Ad cōseruandum
semitas iudicij, & uiā sanctorum suorū cu/
stodiet. Tūc intelliges iusticiā & iudicium,
& æquitatē, omnē semitā bonam. Quum
uenerit sapiētia in cor tuū, & sciētia animæ
tuæ placuerit: prouidentia custodiā habe/
bit sup te, prudētia seruabit te. Vt tutū red/
das te à uia mala, à uiro loquēte peruersa.
Deserētes uias rectitudinis, ut ambulēt in
uijs caliginis. Lætātes ut faciant malū, exul
tabūt in ꝑuersitatib⁹ maliciæ. Q̄d uiæ eorū
 tortuo/

עִקְּשִׁים וּנְלוֹזִים בְּמַעְגְּלוֹתָם ׃ לְהַצִּילְךָ
מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה ׃
הַעֹזֶבֶת אַלּוּת נְעוּרֶיהָ וְאֶת־בְּרִית אֱלֹהֶיהָ
שָׁכֵחָה ׃ כִּי שָׁחָה אֶל־מָוֶת בֵּיתָהּ וְאֶל־
רְפָאִים מַעְגְּלֹתֶיהָ ׃ כָּל־בָּאֶיהָ לֹא יש
יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים ׃ לְמַעַן
תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאָרְחוֹת צַדִּיקִים תש
תִּשְׁמֹר ׃ כִּי־יְשָׁרִים יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ ותמי
וּתְמִימִים יִוָּתְרוּ בָהּ ׃ וּרְשָׁעִים מֵאֶרֶץ י
יִכָּרֵתוּ וּבוֹגְדִים יִסְּחוּ מִמֶּנָּה ׃
3 בְּנִי תּוֹרָתִי אַל־תִּשְׁכָּח וּמִצְוֹתַי יִצֹּר לִבֶּךָ ׃
כִּי־אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם ושל
יוֹסִיפוּ לָךְ ׃ חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־יַעַזְבֻךָ ק
קָשְׁרֵם עַל־גַּרְגְּרוֹתֶיךָ כָּתְבֵם עַל־לוּחַ לב
לִבֶּךָ ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אל
אֱלֹהִים וְאָדָם ׃ בְּטַח אֶל־יְהוָה בְּכָל־לב
לִבֶּךָ וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן ׃ בְּכָל־דר
דְּרָכֶיךָ דָעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחֹתֶיךָ ׃ אַל
תְּהִי חָכָם בְּעֵינֶיךָ יְרָא אֶת־יְהוָה וְסוּר מ
מֵרָע ׃ רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶּךָ וְשִׁקּוּי לעצ
לְעַצְמוֹתֶיךָ ׃ כַּבֵּד אֶת־יְהוָה מהונ

מהונך

tortuosæ,& peruersi in semitis suis. Vt pro-
tegas te à muliere aliena, ab extranea uer-
ba sua mollificāte. Relinquens magistrum
adolescentiæ suæ,& pacti dei sui oblita est.
Quoniā inclinata est ad mortem domus
eius,& ad inferos semitæ eius: Omnes ac-
cedentes eam,non reuertentur:& non ap-
prehendent semitas uitæ. Propterea ambu
labis in uia bonorū: et semitas iustorum cu
stodies. Quoniā recti quiete habitabūt ter
ram:& immaculati residui erunt in ea. Im-
pij uero de terra exterminabuntur:& præ-
uaricatores eradicabūtur ex ea. Cap. III.

Fili mi,legis meæ ne obliuiscaris:& præ
cepta mea custodiat cor tuū. Quoniā
longitudinē dierū,& annos uitæ,& pacem
adijciēt tibi. Misericordia & ueritas nō de-
serant te,liga eas sup gutture tuo: scribe eas
sup tabulā cordis tui. Et inuenies gratiā &
psperitatē bonā,in oculis dei & hoīs. Cōfi-
de ad dñm ī toto corde tuo: & ad intelligē
tiā tuā nō appodiaberis. In oīb⁹ uijs tuis re-
cognosce eum, & ipse diriget gressus tuos.
Ne fueris sapiēs ī oclīs tuis: time dñm & re
cede à malo. Sanitas erit umbilico tuo, &
irrigatio ossibus tuis. Honora dominum

מֵהוֹנֶךָ וּמֵרֵאשִׁית כָּל-תְּבוּאָתֶךָ ׃ וימל
וְיִמָּלְאוּ אֲסָמֶיךָ שָׂבָע וְתִירוֹשׁ יְקָבֶיךָ ימ
יִפְרֹצוּ ׃ מוּסַר יְהוָה בְּנִי אַל תִּמְאָס וא
וְאַל-תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ ׃ כִּי אֶת-אֲשֶׁר יאה
יֶאֱהַב יְהוָה יוֹכִיחַ וּכְאָב אֶת-בֵּן יִרְצֶה ׃
אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תב
תְּבוּנָה ׃ כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִסְּחַר כָּסֶף ומ
וּמֵחָרוּץ תְּבוּאָתָהּ ׃ יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים
וְכָל-חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ-בָהּ ׃ אֹרֶךְ יָמִים
בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד ׃ דְּרָכֶיהָ
דַרְכֵי-נֹעַם וְכָל-נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם ׃ עֵץ-ח
חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מא
מְאֻשָּׁר ׃ יְהוָה בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כונ
כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה ׃ בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת
נִבְקָעוּ וּשְׁחָקִים יִרְעֲפוּ-טָל ׃ בְּנִי אַל- יל
יָלֻזוּ מֵעֵינֶיךָ נְצֹר תֻּשִׁיָּה וּמְזִמָּה ׃ וְיִהְיוּ
חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ וְחֵן לְגַרְגְּרֹתֶיךָ ׃ אָז-תל
תֵּלֵךְ לָבֶטַח דַּרְכֶּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף ׃ א
אִם-תִּשְׁכַּב לֹא תִפְחָד וְשָׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שנ
שְׁנָתֶךָ ׃ אַל-תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם ומשא
וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא ׃ כִּי-יְהוָה יה
יִהְיֶה

de subſtātia tua, & de principio oīs prouē-
tus tui. Et īplebūtur repoſitoria tua ſaturita
te, & muſtū torcularia tua multiplicabunt.
Diſciplinā dn̄i fili mi ne abomineris, & ne
moleſteris in correptiōe ſua. Quoniā quē
dilexerit dn̄s, corripiet: & ſicut pater filiū,
amabit. Beatus hō inueniēs ſapiētiā, & hō
eliciēs prudentiā. Quoniā melior eſt mer-
catio eius mercatiōe argēti, & auro proba-
to fructus eius. Pretioſior ipſa gēmis, & o-
mnia deſiderata tua nō æquabuntur cū ea.
Longitudo dierū in dextra eius, in ſiniſtra
eius, diuitiæ & gloria. Viæ eius, uiæ iucūdi-
tatis: & omnes ſemitæ eius, pax. Lignū ui-
tæ ipſa apprehēdētibus eā: & tenētibus eā,
beatificatio. Dn̄s in ſapiētia fundauit terrā:
parauit cœlos in prudētia. In ſciētia ſua a-
byſſi ruptæ ſunt: & nubes ſtillabūt rorē. Fi-
li mi, nō recedant ab oculis tuis: cuſtodi æ-
quitatē atq; cōſiliū. Et erūt uiuificationes ani
mæ tuæ, & gratia collis tuis. Tūc ambula-
bis cōfidenter uiam tuā: & pes tuus nō im-
pinget. Si cubaueris, non pauebis: & cuba
bis, et dulcis erit ſomnus tuus. Nō timebis
à pauore repentino, & à calamitate im-
piorum, quando uenerit. Quia dominus
erit in

יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכֶד ׃ אַל־
תִּמְנַע־טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְיךָ ל
לַעֲשׂוֹת ׃ אַל־תֹּאמַר לְרֵעֲךָ לֵךְ וָשׁוּב ו
וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתָּךְ ׃ אַל תַּחֲרֹשׁ עַל־
רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח אִתָּךְ ׃ אַל־
תָּרוֹב עִם־אָדָם חִנָּם אִם־לֹא גְמָלְךָ רָעָה ׃
אַל־תְּקַנֵּא בְּאִישׁ חָמָס וְאַל־תִּבְחַר בְּכָל־ י
דְּרָכָיו ׃ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה נָלוֹז וְאֶת־ יא
יְשָׁרִים סוֹדוֹ ׃ מְאֵרַת יְהוָה בְּבֵית רש
רָשָׁע וּנְוֵה צַדִּיקִים יְבָרֵךְ ׃ אִם לַלֵּצִים
הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָיִים יִתֶּן חֵן ׃ כָּבוֹד חב
חֲכָמִים יִנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן ׃
שִׁמְעוּ בָנִים מוּסַר אָב וְהַקְשִׁיבוּ לָדַעַת ב
בִּינָה ׃ כִּי־לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי
אַל־תַּעֲזֹבוּ ׃ כִּי־בֵן הָיִיתִי לְאָבִי רַךְ וי
וְיָחִיד לִפְנֵי אִמִּי ׃ וַיֹּרֵנִי וַיֹּאמֶר לִי ית
יִתְמָךְ דְּבָרַי לִבֶּךָ שְׁמֹר מִצְוֹתַי וֶחְיֵה ׃
קְנֵה־חָכְמָה קְנֵה בִינָה אַל־תִּשְׁכַּח וא
וְאַל־ תֵּט מֵאִמְרֵי־פִי ׃ אַל־תַּעַזְבֶהָ ות
וְתִשְׁמְרֶךָּ אֱהָבֶהָ וְתִצְּרֶךָּ ׃ רֵאשִׁית חב
חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל־קִנְיָנְךָ קְנֵה בי
בִינָה

erit in latere tuo, et custodiet pedē tuū à ca
ptura. Ne ꝓhibeas bonū à potētibus ipsū,
quū fuerit ad fortitudinē manus tua ad fa
ciendū. Ne dixeris ꝓximo tuo, uade & re
uertere, & cras dabo, & est tecū. Nō machi
naberis super ꝓximo tuo malū, et ipse habi
tat cōfidēter tecū. Ne cōtendas cū hoīe fru
stra, si nō retribuit tibi malū. Nihil æmula
beris in uiro iniquo: & nihil eliges in oībus
uijs suis. Quia abominatio dn̄i, ꝑuersus: &
cū rectis cōsiliū suū. Maledictio dn̄i in do
mo impij: habitaculū aūt iustorū bn̄dicet.
Vtiq; illusoribus ipse illudet: & humilibus
dabit gratiā. Gloriā sapiētes hæreditabunt:
& stultorū exaltatio ignominia. Cap. IIII

AVdite filij disciplinā pr̄is: & attēdite
ad sciēdā ītelligētiā. Quia doctrinā
bonā dedi uobis: legē meā nō derelinqtis.
Qn̄ filius fui patri meo: tener & unicus co
rā mr̄e mea. Et ipse erudiuit me, & dixit mi
hi. Suscipiat uerba mea cor tuū: custodi p̄
cepta mea & uiue. Possidē sapiētiā, posside
ītelligētiā, ne obliuiscaris, neq; declīes à uer
bis oris mei. Ne dimittas eam, & custodiet
te: dilige eā, & cōseruabit te. Prīcipiū sapien
tiæ, posside sapiētiā: & ī oī negocio tuo acq
re in

בִּינָה׃ סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךָּ תְּכַבֵּדְךָ כִּי תח
תְחַבְּקֶנָּה׃ תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת־חֵן עֲטֶרֶת
תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ׃ שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי
וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃ בְּדֶרֶךְ חָכְמָה ה
הֹרֵיתִיךָ הִדְרַכְתִּיךָ בְּמַעְגְּלֵי־יֹשֶׁר׃ בְּלֶכְתְּךָ
לֹא־יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם־תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל׃
הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל־תֶּרֶף נִצְּרֶהָ כִּי־הִיא חיי
חַיֶּיךָ׃ בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל־תָּבֹא וְאַל־ת
תְּאַשֵּׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים׃ פְּרָעֵהוּ אַל־ תע
תַּעֲבָר־בּוֹ שְׂטֵה מֵעָלָיו וַעֲבוֹר׃ כִּי לֹא
יִשְׁנוּ אִם־לֹא יָרֵעוּ וְנִגְזְלָה שְׁנָתָם אִם־ל
לֹא יַכְשׁוֹלוּ׃ כִּי לָחֲמוּ לֶחֶם רֶשַׁע ויי
וְיֵין חֲמָסִים יִשְׁתּוּ׃ וְאֹרַח צַדִּיקִים בא
בְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד־נְכוֹן הַיּוֹם׃
דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵילָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יב
יִבָּשֵׁלוּ׃ בְּנִי לִדְבָרַי הַקְשִׁיבָה לַאֲמָרַי ה
הַט אָזְנֶךָ׃ אַל־יַלִּיזוּ מֵעֵינֶיךָ שָׁמְרֵם בת
בְּתוֹךְ לְבָבֶךָ׃ כִּי־חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם
וּלְכָל־בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא׃ מִכָּל־מִשְׁמָר נְצֹר ל
לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים׃ הָסֵר מ
מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת שְׂפָתַיִם הרח
הרחק

re itelligētiā. Eleua eā & exaltabit te, glorifi
cabit te qn̄ amplexatus fueris eā. Dabit ca-
piti tuo additamentū grāæ: corona decoris
proteget te. Audi fili mi, & suscipe uerba
mea: et multiplicabuntur tibi anni uitæ. In
uiā sapientiæ direxi te: feci gradi te in semi-
tis rectitudinis. Qn̄ ambulaueris tu, non
erit artus passus tuus, ut si cucurreris, non
impinges. Apprehēde disciplinam, nec di-
mittas: custodi eā, quia ipsa uita tua. In uiā
impiorū ne ueneris: & ne ambulaueris in
itinere malorum. Desere ipsum, nec trāseas
in eo: diuerte ab eo & pertrāsi. Quoniam
non dormiunt nisi malefecerint, & rapitur
somnus eorum, si nō impegerint. Quippe
comederūt panē impietatis: & uinū iniqta
tū bibēt. Semita aūt iustorū ut lux splēdēs:
uadit & lucet usq; perfectionē diei. Via im
piorū ut caligo: nō sciūt ī quo corruant. Fili
mi, sermonibus meis ausculta: uerbis meis
inclina aurem tuam. Nō recedāt ab oculis
tuis: custodi ea in medio cordis tui. Qm̄
uita sunt inuenientibus ea: & toti carni suæ
sanitas. Ex omni custodia serua cor tuum:
quoniam ex ipso processus uitæ. Remoue
à te prauitatē oris: & peruersitatē labiorū

longe

הַרְחֵק מִמְּךָ: עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ
יַיְשִׁרוּ נֶגְדֶּךָ: פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְכָל־
דְּרָכֶיךָ יִכֹּנוּ: אַל־תֵּט יָמִין וּשְׂמֹאול ת
הָסֵר רַגְלְךָ מֵרָע:
בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לִתְבוּנָתִי הַט אז
אָזְנֶךָ: לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת וְדַעַת שְׂפָתֶיךָ י
יִנְצֹרוּ: כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וח
וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ: וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כל
כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת: רַגְלֶיהָ יוד
יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ: ארח
חַיִּים פֶּן־תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא תֵדָע:
וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ־לִי וְאַל תָּסוּרוּ מאמ
מֵאִמְרֵי־פִי: הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַרְכֶּךָ וא
וְאַל־תִּקְרַב אֶל־פֶּתַח־בֵּיתָהּ: פֶּן־תִּתֵּן ל
לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנֹתֶיךָ לְאַכְזָרִי: פֶּן־
יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ וַעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי:
וְנָהַמְתָּ בְאַחֲרִיתֶךָ בִּכְלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׁאֵרֶךָ:
וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי מוּסָר וְתוֹכַחַת נָאַץ
לִבִּי: וְלֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרָי וְלִמְלַמְּדַי
לֹא־הִטִּיתִי אָזְנִי: כִּמְעַט הָיִיתִי בְכָל־
רָע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה: שְׁתֵה־מַיִם מבו
מִבּוֹרֶךָ

longe fac à te. Oculi tui in directũ aspiciãt: & palpebræ tuæ rectæ sint corã te. Libra se/mitã pedũ tuorũ: & omnes uiæ tuæ paratæ erunt. Ne declines ad dexterã et sinistrã: a/moue pedem tuũ à malo. Caput V.

Fili mi, ad sapiẽtiã meã attẽde: prudẽtiæ meæ inclina aurẽ tuã. Vt custodias co gitatiões: & sciẽtiã labia tua cõseruẽt. Q m̃ fauũ stillabũt labia extraneæ: & nitidior o/leo faux ei⁹. Nouissimũ aũt eius amarũ ut absinthiũ: acuta q̃si gladi⁹ biceps. Pedes ei⁹ descẽdẽtes ĩ mortẽ: infernũ gressus eius ap prehẽdũt. Semitã uitæ ne forte libraueris: uagãtur gressus eius, nõ cognosces. Et nũc filij audite me: & ne recedatis à uerbis oris mei. Lõge fac ab ea uias tuas: & ne appro/pinq̃s ad portã domus suæ. Ne forte des a/lienis laudẽ tuã: & annos tuos crudeli. Ne forte satiẽt alieni uirib⁹ tuis: & labores tui ĩ domo extranei. Et gemas ĩ nouissimis tu/is: quũ defecerit caro tua & ꝓpinqu⁹ tu⁹. Et dicas, cur odiui disciplinã: & correptionẽ detestatũ est cor meũ? Et nõ audiui ĩ uocẽ instruẽtiũ me: & docẽtibus me nõ inclina/ui aurẽ meã. Penè fui in om̃i malo: in me/dio congregationis & cœtus. Bibe aquam

מִבּוֹרֶיךָ וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ ׃ יָפוּצוּ מ
מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה בָּרְחֹבוֹת פַּלְגֵי־מָיִם ׃ י
יִהְיוּ־לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ ׃ יְהִי
מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ ׃ א
אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת־חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְכָל־
עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד ׃ וְלָמָּה ת
תִשְׁגֶּה בְנִי בְזָרָה וּתְחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה ׃ כ
כִּי־נֹכַח עֵינֵי יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ וְכָל־ מע
מַעְגְּלֹתָיו מְפַלֵּס ׃ עֲווֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת
־הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ ׃ הוּא י
יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה ׃
בְּנִי־אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּךָ ׃
נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי־פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי־ פי
פִיךָ ׃ עֲשֵׂה זֹאת אֵיפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי
בָאתָ בְכַף־רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ ׃
אַל־תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְעַפֶּיךָ ׃
הִנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד וּכְצִפּוֹר מִיַּד יָקוּשׁ ׃ ל
לֵךְ אֶל־נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם ׃
אֲשֶׁר אֵין־לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל ׃ תכ
תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ אָגְרָה בַקָּצִיר מַאֲכָלָהּ ׃
עַד־מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם משנ
מִשְּׁנָתֶךָ

de cisternis tuis : & fluenta de medio putei
tui. Diuidãtur fõtes tui foras: in plateis riui
aquarũ. Erũt tibi soli: & nõ alienis tecũ. Sit
uena tua bñdicta: & gaude à muliere ado-
lescẽtiæ tuæ. Cerua charissimorũ & hinnu-
lus grãe, ubera eius inebriẽt te in omni tpe:
in dilectione eius oberrabis iugiter. Et q̃re
errabis fili mi in aliena : & amplexaberis si-
nũ extraneæ? Qm̃ corã ocl'is dñi uiæ hoĩs:
et oẽs gressus suos põderat. Iniqtates suæ
capiunt eũ, uidelicet ĩpiũ: & in funibus pec
cati sui tenebiẽ. Ipse morieẽ absq; disciplina:
& ĩ multitudĩe stultitiæ suæ errabit. Ca. VI.

FIlli mi, si fideiussisti ꝓximo tuo: defixisti
extraneo palmã tuã. Irretitus es in uer
bis oris tui: captus es in sermõibus oris tui.
Fac hoc nũc fili mi et liberare, qm̃ uenisti in
manũ ꝓximi tui: uade, curre, & suscita ami-
cos tuos. Ne dederis somnũ oculis tuis : &
dormitationẽ palpebris tuis. Eruere quasi
hinnulus de manu : & quasi auis de manu
laquei. Vade ad formicã piger: animaduer-
te uias eius, & sapiens fias. Cui nõ est prin-
ceps, exactor, & dñator. Parabit in æstate
panem suum : cõgregat in messe cibum su-
um. Vsq; quo piger iacebis: quando surges

 de so-

מִשְּׁנָתֶךָ ׃ מְעַט שֵׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מ
מְעַט חִבֻּק יָדַיִם לִשְׁכָּב ׃ וּבָא כִמְהַלֵּךְ
רֵאשֶׁךָ וּמַחְסֹרְךָ כְּאִישׁ מָגֵן ׃ אָדָם בל
בְּלִיַּעַל אִישׁ אָוֶן הוֹלֵךְ עִקְּשׁוּת פֶּה ׃ ק
קֹרֵץ בְּעֵינָו מֹלֵל בְּרַגְלָו מֹרֶה בְּאֶצְבְּעֹתָיו ׃
תַּהְפֻּכוֹת בְּלִבּוֹ חֹרֵשׁ רָע בְּכָל־עֵת מִדְיָנִים
יְשַׁלֵּחַ ׃ עַל־כֵּן פִּתְאֹם יָבוֹא אֵידוֹ פֶּתַע י
יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא ׃ שֶׁשׁ־הֵנָּה שָׂנֵא יְהוָה
וְשֶׁבַע תּוֹעֲבוֹת נַפְשׁוֹ ׃ עֵינַיִם רָמוֹת ל
לְשׁוֹן שָׁקֶר וְיָדַיִם שֹׁפְכוֹת דָּם־נָקִי ׃ לֵב
חֹרֵשׁ מַחְשְׁבוֹת אָוֶן רַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת לר
לָרוּץ לָרָעָה ׃ יָפִיחַ כְּזָבִים עֵד שָׁקֶר ומ
וּמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים ׃ נְצֹר בְּנִי מ
מִצְוַת אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ ׃ ק
קָשְׁרֵם עַל־לִבְּךָ תָמִיד עָנְדֵם עַל־גַּרְגְּרֹתֶךָ ׃
בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר ע
עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ ׃ כִּי נֵר מִצְוָה
וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר ׃ ל
לִשְׁמָרְךָ מֵאֵשֶׁת רָע מֵחֶלְקַת לָשׁוֹן נכר
נָכְרִיָּה ׃ אַל־תַּחְמֹד יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ וְאַל־ ע
תִּקָּחֲךָ בְּעַפְעַפֶּיהָ ׃ כִּי בְעַד־אִשָּׁה זוֹנָה ע

עד

de somno tuo? Pauxillũ somnorũ, pauxillũ
dormitationũ: pauxillũ complicatiõis ma-
nuũ ad dormiendũ. Et uenit q̃si uiator ege-
stas tua: & penuria tua sicut uir armat⁹. Ho
mo Belial uir uanus: incedit prauitate oris,
annuit oculis suis, terit cũ pedibus suis: do-
cet cũ digitis suis. Peruersa ĩ corde suo, mo-
lit̃ malũ in omni tp̃e: iurgia emittet. Idcirco
repẽte ueniet ꝑditio sua: subito cõteret̃, &
nõ sanatio. Sex ista odit dñs, et septimũ ab-
ominatio animæ suæ. Ocl'i sublimes, lĩgua
falsitatis: & manus effundẽtes sanguinẽ in-
nocẽtẽ. Cor machinãs cogitatiões uanita-
tis: pedes festinãtes ut currãt ad malũ. Pro-
feret mẽdacia testis falsitatis: et emittẽs iur
gia inter fratres. Custodi fili mi præceptũ
p̃ris tui: & nõ dimittas legẽ matris tuæ. Li-
ga ea sup̃ cor tuũ iugiter: circũda ea gutturi
tuo. In deãbulãdo te q̃escet tecũ, in dormiẽ
do te custodiã habeat sup̃ te: & euigilatur⁹
ipsa loquat̃ tibi. Q̃m lucerna præceptũ, &
lex lux: & uia uitæ icrepatio disciplinæ. Vt
custodiat te à muliere maliciæ: à blandicĩe
linguæ extraneæ. Nõ cõcupisces pulchritu
dinẽ eius in corde tuo: neq; capies te in pal
pebris eius. Q̃m substãtia mulieris meretri

 cis

עַד־כִּכַּר־לָחֶם וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה ת
תָצוּד ׃ הֲיַחְתֶּה אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ ובגד
וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה ׃ אִם־יְהַלֵּךְ אִישׁ
עַל־הַגֶּחָלִים וְרַגְלָיו לֹא תִכָּוֶינָה ׃ כֵּן ה
הַבָּא אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא יִנָּקֶה כָּל־ הנג
הַנֹּגֵעַ בָּהּ ׃ לֹא־יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי־יִגְנוֹב ל
לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי־יִרְעָב ׃ וְנִמְצָא יְשַׁלֵּם
שִׁבְעָתָיִם אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ יִתֵּן ׃ נֹאֵף א
אִשָּׁה חֲסַר־לֵב מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יעש
יַעֲשֶׂנָּה ׃ נֶגַע וְקָלוֹן יִמְצָא וְחֶרְפָּתוֹ לֹא
תִמָּחֶה ׃ כִּי־קִנְאָה חֲמַת־גָּבֶר וְלֹא יַחְמוֹל
בְּיוֹם נָקָם ׃ לֹא־יִשָּׂא פְּנֵי כָל־כֹּפֶר וְלֹא־
יֹאבֶה כִּי תַרְבֶּה־שֹׁחַד ׃

בְּנִי שְׁמֹר אֲמָרָי וּמִצְוֹתַי תִּצְפֹּן אִתָּךְ ׃ ש
שְׁמֹר מִצְוֹתַי וֶחְיֵה וְתוֹרָתִי כְּאִישׁוֹן עי
עֵינֶיךָ ׃ קָשְׁרֵם עַל־אֶצְבְּעֹתֶיךָ כָּתְבֵם ע
עַל־לוּחַ לִבֶּךָ ׃ אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ
וּמוֹדָע לַבִּינָה תִקְרָא ׃ לִשְׁמָרְךָ מא
מֵאִשָּׁה זָרָה מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה ׃
כִּי בְּחַלּוֹן בֵּיתִי בְּעַד אֶשְׁנַבִּי נשקפ
נִשְׁקָפְתִּי ׃ וָאֵרֶא בַפְּתָאִים אָבִינָה בב
בבנים

cis usq; massam panis, et mulier uiri animã
ꝓciosam uenat̃. Nunqd fouebit uir ignẽ in
in sinu suo: & uestimenta sua nõ ardebũt?
Aut ambulabit uir sup prunas: & pedes sui
nõ cõburẽtur? Sic q uenit ad mulierẽ ꝓxi-
mi sui: nõ erit innoxius oĩs attingẽs eã. Nõ
despectibiles erũt ob furtũ, quia furatur, ut
ipleat animã suã, esurit em̃. Inuẽtus aũt red-
det septuplũ: omnẽ substãtiam domus suæ
dabit. Opprimẽs mulierẽ deficit corde: in-
terfector animæ suæ, ipse ꝑdit eã. Plagã &
ignominiã inueniet: & opprobriũ suũ non
delebit̃. Quia zelat furor uiri: & nõ parcet
in die ultiõis. Nõ acceptabit faciem ullius
placationis: neq; acquiescet si auxeris mu-
nus. Caput VII.

FIlli mi, custodi uerba mea: & præcepta
mea recõdes penes te. Serua mãdata
mea & uiue: & legẽ meã quasi pupillã ocu-
lorũ tuorũ. Liga ea sup digitos tuos: scribe
ea super tabulã cordis tui. Dic sapiẽtiæ, so-
ror mea es tu: & propinquã ad intelligẽtiã
clamabis. Vt custodiat te à muliere extra-
nea: ab aliena uerba sua blãda faciẽtis. Qm̃
in fenestra domus meæ: per cãcellos meos
aduerti. Et uidi ĩ paruulis: animaduerto in

בַבָּנִים נַעַר חֲסַר־לֵב׃ עֹבֵר בַּשּׁוּק אֵצֶל
פִּנָּהּ וְדֶרֶךְ בֵּיתָהּ יִצְעָד׃ בְּנֶשֶׁף־בְּעֶרֶב י
יוֹם בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה׃ וְהִנֵּה אִשָּׁה
לִקְרָאתוֹ שִׁית זוֹנָה וּנְצֻרַת לֵב׃ הֹמִיָּה ה
הִיא וְסֹרָרֶת בְּבֵיתָהּ לֹא־יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ׃
פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחֹבוֹת וְאֵצֶל כָּל־ פנ
פִּנָּה תֶאֱרֹב׃ וְהֶחֱזִיקָה בּוֹ וְנָשְׁקָה־לּוֹ ה
הֵעֵזָה פָנֶיהָ וַתֹּאמַר לוֹ׃ זִבְחֵי שְׁלָמִים
עָלָי הַיּוֹם שִׁלַּמְתִּי נְדָרָי׃ עַל־כֵּן יָצָאתִי
לִקְרָאתֶךָ לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ וָאֶמְצָאֶךָּ׃ מר
מַרְבַדִּים רָבַדְתִּי עַרְשִׂי חֲטֻבוֹת אֵטוּן מ
מִצְרָיִם׃ נַפְתִּי מִשְׁכָּבִי מֹר אֲהָלִים וק
וְקִנָּמוֹן׃ לְכָה נִרְוֶה דֹדִים עַד־הַבֹּקֶר נ
נִתְעַלְּסָה בָּאֳהָבִים׃ כִּי אֵין הָאִישׁ בב
בְּבֵיתוֹ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק׃ צְרוֹר הכ
הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם הַכֵּסֶא יָבֹא בֵיתוֹ׃
הִטַּתּוּ בְּרֹב לִקְחָהּ בְּחֵלֶק שְׂפָתֶיהָ תדיח
תַּדִּיחֶנּוּ׃ הוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ פִּתְאֹם כְּשׁוֹר א
אֶל־טֶבַח יָבוֹא וּכְעֶכֶס אֶל־מוּסַר אֱוִיל׃ ע
עַד יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ כְּמַהֵר צִפּוֹר אֶל־פָּח
וְלֹא יָדַע כִּי־בְנַפְשׁוֹ הוּא׃ וְעַתָּה בָנִים ש
שִׁמְעוּ

filijs iuuenē inopē corde. Trāsit ī platea iu-
xta angulū: & uiā domus illi⁹ incedit. In cali
gine in uespere diei: ī obscuritate noctis &
tenebrarū. Et ecce mulier in occursū eius:
ponēs scortationē & obstinata corde. Gar-
rula ipsa & auersatrix: ī domo sua nō quie-
scēt pedes eius. Nūc in platea, nūc in latitu
dinibus: & iuxta omnē angulū insidiabit̄.
Et apprehēdēs eū & osculās eū: blāditur fa
cie sua, dicitq̨ ei: Victimæ pacificorū super
me: hodie reddidi uota mea. Idcirco egres-
sa sum in occursum tuū: ad me q̄rēdū faciē
tuā, & inueni te. Ornamentis ornaui lectū
meū: tapetibus, institis Aegyptiorū. Aspsi
stratū meū myrrha: ahole et cynnamomo.
Veni inebriabimur uberib⁹ usq̨ mane: ob-
lectabimus nos in amoribus. Qm̄ non est
ipse uir in domo sua: abijt in uiā à remotis.
Fasciculū pecuniæ sumpsit in manū suā: ad
diem insignē ueniet domū suā. Persuasit eū
in multitudine sermōis sui: ī blādicie labio-
rū suorū attraxit eū. Gradit̄ post eā subito,
quasi bos ad uictimā uenit: & quasi pedica
ad castigationē stulti. Donec trāsfigat sagit
ta iecur eius, quasi festina auis ad laqueū: et
nescit quod pro anima sua ipse. Et nūc filij

שִׁמְעוּ־לִי וְהַקְשִׁיבוּ לְאִמְרֵי־פִי ׃ אַל־ י
יֵשְׂטְ אֶל־דְּרָכֶיהָ לִבֶּךָ וְאַל־תֵּתַע בנ
בִּנְתִיבוֹתֶיהָ ׃ כִּי־רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה
וַעֲצֻמִים כָּל־הֲרֻגֶיהָ ׃ דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ
יוֹרְדוֹת אֶל־חַדְרֵי־מָוֶת ׃
הֲלֹא חָכְמָה תִקְרָא וּתְבוּנָה תִּתֵּן קול
קוֹלָהּ ׃ בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים עֲלֵי־דָרֶךְ בֵּית
נְתִיבוֹת נִצָּבָה ׃ לְיַד־שְׁעָרִים לְפִי־ ק
קָרֶת מְבוֹא פְתָחִים תָּרֹנָּה ׃ אֲלֵיכֶם אִי
אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל־בְּנֵי אָדָם ׃ ה
הָבִינוּ פְתָאִים עָרְמָה וּכְסִילִים הבינ
הָבִינוּ לֵב ׃ שִׁמְעוּ כִּי־נְגִידִים אֲדַבֵּר ו
וּמִפְתַּח שְׂפָתַי מֵישָׁרִים ׃ כִּי־אֱמֶת יח
יֶהְגֶּה חִכִּי וְתוֹעֲבַת שְׂפָתַי רֶשַׁע ׃ בצ
בְּצֶדֶק כָּל־אִמְרֵי־פִי אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וע
וְעִקֵּשׁ ׃ כֻּלָּם נְכֹחִים לַמֵּבִין וִישָׁרִים ל
לְמֹצְאֵי דָעַת ׃ קְחוּ מוּסָרִי וְאַל־כָּסֶף ו
וְדַעַת מֵחָרוּץ נִבְחָר ׃ כִּי־טוֹבָה חכמ
חָכְמָה מִפְּנִינִים וְכָל־חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ ב
בָהּ ׃ אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה וְדַעַת
מְזִמּוֹת אֶמְצָא ׃ יִרְאַת יְהוָה שְׂנֹאת רָע

audite me: & attēdite uerbis oris mei. Nō
diuertat ad uias eius cor tuū: neq; decipia-
ris ī semitis eius. Quia multos uulneratos
fecit cadere: & fortes quiq; interfecti eius.
Viæ inferni domus eius: faciētes descēde-
re ad conclauia mortis. Caput VIII.

NOnne sapiētia clamabit: & prudētia
dabit uocē suā? In capite sublimiū su
per uiā: domo semitarū stat. Ad manū por
tarū, ad os ciuitatis: ab introitu portarum
prædicat. Ad uos uiri clamo: & uox mea
ad filios hominū. Intelligite insipiētes astu-
tiā: & stulti cōsiderate corde. Audite quo-
niam præcipua loquar: & ab aperiendis la-
bijs meis, recta. Quoniā ueritatē meditabi
tur faux mea: & abominatio labiorū meo-
rum impius. In iusticia sunt omnes sermo-
nes oris mei: non est in eis prauum & per-
uersum. Omnes ipsi recti intelligēti: & re-
cti inuentoribus scientiæ. Accipite discipli
nam meam & non argentum: & scientiam
pluris auro electo. Quoniam melior est sa
pientia gemmis: & omnia desiderabilia
non æquabuntur sibi. Ego sapientia pos-
sideo astutiam: & scientiam consiliorum
inueniam. Timor domini odium mali,

arro-

גֵּאָה וְגָאוֹן וְדֶרֶךְ רָע וּפִי תַהְפֻּכוֹת שׂנא
שָׂנֵאתִי׃ לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי
גְבוּרָה׃ בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ וְרֹזְנִים יְחֹקְקוּ
צֶדֶק׃ בִּי שָׂרִים יָשֹׂרוּ וּנְדִיבִים כָּל־שֹׁפְטֵי
אָרֶץ׃ אֲנִי אֹהֲבַיה אֵהָב וּמְשַׁחֲרַי ימצ
יִמְצָאֻנְנִי׃ עֹשֶׁר וְכָבוֹד אִתִּי הוֹן עָתֵק ו
וּצְדָקָה׃ טוֹב פִּרְיִי מֵחָרוּץ וּמִפָּז ותב
וּתְבוּאָתִי מִכֶּסֶף נִבְחָר׃ בְּאֹרַח צְדָקָה א
אֲהַלֵּךְ בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט׃ לְהַנְחִיל
אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא׃ יְהוָה קָנָנִי
רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז׃ מעו
מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי־אָרֶץ׃ ב
בְּאֵין־תְּהֹמוֹת חוֹלָלְתִּי בְּאֵין מַעְיָנוֹת נִכְבַּדֵּי־
מָיִם׃ בְּטֶרֶם הָרִים הָטְבָּעוּ לִפְנֵי גְבָעוֹת
חוֹלָלְתִּי׃ עַד־לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת וְרֹאשׁ
עַפְרוֹת תֵּבֵל׃ בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם שָׁם אָנִי בח
בְּחֻקוֹ חוּג עַל־פְּנֵי תְהוֹם׃ בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים
מִמָּעַל בַּעֲזוֹז עִינוֹת תְּהוֹם׃ בְּשׂוּמוֹ לַיָּם
חֻקּוֹ וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ־פִיו בְּחוּקוֹ מוֹסְדֵי
אָרֶץ׃ וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים
יוֹם יוֹם מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו בְּכָל־עֵת׃ מ
משחקת

arrogãtiã & superbiã & uiã mali,& os per/
uersorũ odiui. Mihi cõsiliũ & æquitas : ego
intelligẽtia, mihi fortitudo. In me reges re/
gnabũt:& cõsiliarij decernẽt iusticiã. In me
principes principabũtur: & dñi omnes iu/
dicãt terrã. Ego diligẽtes me diligo: & ma/
ne quærẽtes me iuenient me. Diuitiæ & glia
mecũ:substãtia durabilis & iustitia. Melior
est fructus meus auro & gẽma : & ,puẽtus
meus argento electo. In uia iusticiæ ambu/
lo:in medio semitarũ iudicij. Vt hæredita/
re faciã diligẽtes me, est : & thesauros eorũ
repleã. Dñs possedit me initiũ uiæ suæ : an/
te opa sua extũc. Ab æterno ordinata sum
à capite:ab antiquis terræ. Quũ nõ abyssi,
genita eram : quũ nõ fontes grauati essent
aquis. Priusq̃ mõtes defixi essent:ante col/
les genita fui. Nondũ fecit terrã & extrinse
ca : & caput puluerũ orbis. Quũ præparet
ipse cœlos, ibi ego : quũ statueret ipse gyrũ
super faciẽ abyssi. Quũ fortificaret ipse nu/
bes desursũ:quũ firmaret fõtes abyssi. Quũ
poneret ipse mari legẽ suã,& aquis ne trãsi
rẽt littus suũ:quũ statueret ipse fundamẽta
terræ. Et fui cũ eo artifex & delectationes
cottidianæ:ludẽs corã facie sua ĩ omni tpe.

Ludens

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אַרְצוֹ וְשַׁעֲשֻׁעַי אֶת־ בנ
בְּנֵי אָדָם ׃ וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ־לִי וא
וְאַשְׁרֵי דְּרָכַי יִשְׁמֹרוּ ׃ שִׁמְעוּ מוּסָר ו
וַחֲכָמוּ וְאַל תִּפְרָעוּ ׃ אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ
לִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר מ
מְזוּזֹת פְּתָחָי ׃ כִּי מֹצְאִי מָצָא חַיִּים וי
וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה ׃ וְחֹטְאִי חֹמֵס נַפְשׁוֹ
כָּל־מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת ׃ חָכְמוֹת בָּנְתָה
בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה ׃ טָבְחָה
טִבְחָהּ מָסְכָה יֵינָהּ אַף עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ ׃
שָׁלְחָה נַעֲרֹתֶיהָ תִקְרָא עַל־גַּפֵּי מְרוֹמֵי ק
קָרֶת ׃ מִי־פֶתִי יָסֻר הֵנָּה חֲסַר־לֵב אמ
אָמְרָה לּוֹ ׃ לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ
בְּיַיִן מָסָכְתִּי ׃ עִזְבוּ פְתָאיִם וִחְיוּ וְאִשְׁרוּ
בְּדֶרֶךְ בִּינָה ׃ יֹסֵר לֵץ לֹקֵחַ לוֹ קָלוֹן
וּמוֹכִיחַ לְרָשָׁע מוּמוֹ ׃ אַל־תּוֹכַח לֵץ פ
פֶּן יִשְׂנָאֶךָּ הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָּ ׃ תֵּן
לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֶף ל
לֶקַח ׃ תְּחִלַּת חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה וְדַעַת
קְדֹשִׁים בִּינָה ׃ כִּי־בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ
לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים ׃ אִם־חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ לָּךְ
ולצת

Ludens in orbe terræ suæ:et delectationes meæ cũ filijs hominũ. Et nũc filij audite me: & beati uias meas custodiãt. Audite disci plinã & sapiẽtes estote:& nõ deficietis. Be atus hõ audiẽs me, ut sollicitus sit super fo res meas cottidie:ut obseruet postes ostio rũ meorũ. Inueniẽs me inuenit uitã: & eli ciet benignitatẽ à domino. Et peccans mi hi lædit animam suam: omnes odiẽtes me diligunt mortem. Caput IX.

SApiẽtia ædificauit domũ suã:sculpsit co lumnas suas septẽ. Immolauit uictimã suã, miscuit uinũ suũ: etiã parauit mẽsã suã. Misit puellas suas: uocabit sup mœnia ex celsa ciuitatis. Qui isipiẽs est, diuertat huc: inopi corde locuta est sibi. Venite comedi te i pane meo:& bibite i uino, miscui. Reli qte isipiẽtiã & uiuite: & ãbulate i uia intelli gẽtiæ. Castigans derisorẽ accepit sibi igno miniã:& arguẽs ipiũ, macula sibi. Nõ argu as derisorẽ ne forte odiat te: argue sapiẽtẽ & diliget te. Da sapiẽti & sapiẽs erit adhuc: doce iustũ & adijciet doctrinã. Pricipiũ sa piẽtiæ timor dñi:& sciẽtia sanctorũ prudẽ tia. Qñ i me mltiplicabũt dies tui: & addẽ tur tibi ãni uitæ. Si sapiẽs fueris, sapiẽs es ti bi:&

וְלַצְתָּ לְבַדְּךָ תִשָּׂא ׃ אֵשֶׁת כְּסִילוּת הֹמ
הֹמִיָּה פְּתַיּוּת וּבַל־יָדְעָה מָּה ׃ וְיָשְׁבָה ל
לְפֶתַח בֵּיתָהּ עַל־כִּסֵּא מְרֹמֵי קָרֶת ׃ לִק
לִקְרֹא לְעֹבְרֵי דָרֶךְ הַמְיַשְּׁרִים אֹרְחוֹתָם ׃
מִי־פֶתִי יָסֻר הֵנָּה וַחֲסַר־לֵב וְאָמְרָה לּוֹ ׃
מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם ׃
וְלֹא יָדַע כִּי־רְפָאִים שָׁם בְּעִמְקֵי שְׁאוֹל
קְרֻאֶיהָ ׃

מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח־אָב וּבֵן כ
כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ ׃ לֹא־יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת ר
רֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת ׃ לֹא־יַרְעִיב
יְהוָה נֶפֶשׁ צַדִּיק וְהַוַּת רְשָׁעִים יֶהְדֹּף ׃
רָאשׁ עֹשֶׂה כַף־רְמִיָּה וְיַד חָרוּצִים תַּעֲשׁ
תַּעֲשִׁיר ׃ אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל נִרְדָּם ב
בַּקָּצִיר בֵּן מֵבִישׁ ׃ בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק
וּפִי רְשָׁעִים יְכַסֶּה חָמָס ׃ זֵכֶר צַדִּיק לִב
לִבְרָכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב ׃ חֲכַם־לֵב י
יִקַּח מִצְוֹת וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט ׃ הוֹלֵךְ
בַּתֹּם יֵלֶךְ בֶּטַח וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ ׃
קֹרֵץ עַיִן יִתֵּן עַצָּבֶת וֶאֱוִיל שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט ׃
מְקוֹר חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים יְכַסֶּה
חָמָס

& illusor fueris, tibi soli onus īponis. Muli-
er stulticiæ est garrula, īsipiēs, et nō scit qcq̄.
Et sedebit ad ostiū dom⁹ suæ: sup soliū excel
sorū ciuitatis. Vt clamet trāseūtib⁹ uiā: dire-
cte pgētib⁹ itinera sua. Qui īsipiēs est, diuer
tat huc: & inops corde, & loquuta est sibi.
Aquæ furtiuæ dulces sūt: et panis abscōdit⁹
suauis est. Et nō cognouit q̄ infernales sūt
ibi: in pfundis inferni uocati eius. Cap. X.
PArabolæ Salomonis. Filius sapiēs læ-
tificabit patrē: & filius fatu⁹ mœsticia
est mr̄is suæ. Nō proderūt thesauri impieta
tis: & iustitia liberabit à morte. Non faciet
esurire dn̄s animā iusti: & astutiā impiorū
propellet. Egestatem facit palma dolosa: &
manus proborū ditabit. Cōgregās in mes-
se filius est prudens: dormitans in æstate fi-
lius est cōfusibilis. Benedictiones capiti iu-
sti: & os impiorū operiet iniquitas. Memo
ria iusti ad benedictionem: & nomen im-
piorum putrescet. Sapiens corde suscipiet
præcepta: & stultus labijs uerberabit. Am-
bulās in simplicitate, ambulabit cōfidēter:
& deprauās uias suas, notus erit. Annuens
oculis dabit dolorē: & stultus labijs uerbe-
rabit. Vena uitæ os iusti: & os ipiorū opiet

חָמָס : שִׂנְאָה תְּעֹרֵר מְדָנִים וְעַל כָּל־
פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה : בְּשִׂפְתֵי נָבוֹן
תִּמָּצֵא חָכְמָה וְשֵׁבֶט לְגֵו חֲסַר־לֵב :
חֲכָמִים יִצְפְּנוּ־דָעַת וּפִי אֱוִיל מְחִתָּה ק
קְרֹבָה : הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ מְחִתַּת
דַּלִּים רֵישָׁם : פְּעֻלַּת־צַדִּיק לְחַיִּים ת
תְּבוּאַת רָשָׁע לְחַטָּאת : אֹרַח לְחַיִּים
שׁוֹמֵר מוּסָר וְעֹזֵב תּוֹכַחַת מַתְעֶה :
מְכַסֶּה שִׂנְאָה שִׂפְתֵי־שָׁקֶר וּמוֹצִא דִבָּה
הוּא כְסִיל : בְּרֹב דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל־
פָּשַׁע וְחוֹשֵׂךְ שְׂפָתָיו מַשְׂכִּיל : כֶּסֶף
נִבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק לֵב רְשָׁעִים כִּמְעָט :
שִׂפְתֵי־צַדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וֶאֱוִילִים בַּחֲסַר־
לֵב יָמוּתוּ : בִּרְכַּת יְהוָה הִיא תַעֲשִׁיר
וְלֹא יוֹסִף עֶצֶב עִמָּהּ : כִּשְׂחוֹק לִכְסִיל
עֲשׂוֹת זִמָּה וְחָכְמָה לְאִישׁ תְּבוּנָה :
מְגוֹרַת רָשָׁע הִיא תְבוֹאֶנּוּ וְתַאֲוַת צדי
צַדִּיקִים יִתֵּן : כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע
וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם : כַּחֹמֶץ לַשִּׁנַּיִם
וְכֶעָשָׁן לָעֵינָיִם כֵּן הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו :
יִרְאַת יְהוָה תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רשע
רשעים

iniquitas. Odium suscitabit rixas: & super
om̄ia peccata operiet charitas. In labiis in-
telligentis inuenietur sapientia: & uirga ad
dorsum deficientis corde. Sapiētes abscon
dent scientiam: & ori stulti pauor proxi-
mus. Substātia diuitis, ciuitas fortitudinis
suæ: pauor pauperum egestas eorū. Opus
iusti ad uitam: fructus impii ad peccatum.
Ambulat ad uitam custodiēs disciplinam:
& relinquens correptionem errat. Operit
odium labium mendacii: & proferens con
uicium, ipse est stultus. In multitudine uer-
borum non uitabitur peccatum: & mode-
rans labia sua, est prudens. Argentum ele-
ctum, lingua iusti: cor impiorū quasi nihil.
Labia iusti pascent multos: & stulti in ege-
state cordis morientur. Benedictio domi-
ni, ipsa faciet diuites: & nō addet dolorem
secum. Quasi iocus est stulto facere scelus:
sapientia autem est uiro intelligentia. For-
mido impii ipsa ueniet sibi: & desideriū iu-
storū, cōcedetur. Quasi pertrāsiens tempe
stas, & non est impius: iustus uero, funda-
mentum sempiternum. Sicut acetum den-
tibus, & sicut fumus oculis: sic piger ad mit
tētes se. Timor domini addet dies: & anni

רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה ׃ תּוֹחֶלֶת צַדִּיקִים
שִׂמְחָה וְתִקְוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד ׃ מָעוֹז
לַתֹּם דֶּרֶךְ יְהוָה וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן ׃
צַדִּיק לְעוֹלָם בַּל־יִמּוֹט וּרְשָׁעִים לֹא יש
יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ ׃ פִּי צַדִּיק יָנוּב חָכְמָה
וּלְשׁוֹן תַּהְפֻּכוֹת תִּכָּרֵת ׃ שִׂפְתֵי צַדִּיק
יֵדְעוּן רָצוֹן וּפִי רְשָׁעִים תַּהְפֻּכוֹת ׃
יא מֹאזְנֵי מִרְמָה תּוֹעֲבַת יְהוָה וְאֶבֶן שְׁלֵמָה
רְצוֹנוֹ ׃ בָּא זָדוֹן וַיָּבֹא קָלוֹן וְאֶת־
צְנוּעִים חָכְמָה ׃ תֻּמַּת יְשָׁרִים
תַּנְחֵם וְסֶלֶף בֹּגְדִים יְשָׁדֵּם ׃ לֹא־
יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֶבְרָה וּצְדָקָה תַּצִּיל ממ
מִמָּוֶת ׃ צִדְקַת תָּמִים תְּיַשֵּׁר
דַּרְכּוֹ וּבְרִשְׁעָתוֹ יִפֹּל רָשָׁע ׃ צִדְקַת
יְשָׁרִים תַּצִּילֵם וּבְהַוַּת בֹּגְדִים יִלָּכֵדוּ ׃
בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תֹּאבַד תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת א
אוֹנִים אָבָדָה ׃ צַדִּיק מִצָּרָה
נֶחֱלָץ וַיָּבֹא רָשָׁע תַּחְתָּיו ׃ בְּפֶה
חָנֵף יַשְׁחִת רֵעֵהוּ וּבְדַעַת צַדִּיקִים יחל
יֵחָלֵצוּ ׃ בְּטוּב צַדִּיקִים תַּעֲלֹץ
קִרְיָה וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה ׃

impiorum abſcindētur. Spes iuſtorum, læ/
ticia, & expectatio impiorum peribit. For/
titudo ad ſimplicem, uia domini: & pauor
operātibus iniquitatem. Iuſtus inæternum
non commouebitur: & impij non inhabi/
tabunt terram. Os iuſti eructabit ſapienti/
am: & lingua peruerſitatum interibit. La/
bia iuſti cognoſcūt beneplacitum: & os im
piorum peruerſa. Caput XI.

STatheræ doloſitatis, abominatio do/
mini: & pondus perfectum, beneplaci
tum eius. Venit ſuperbia, ueniet etiā igno/
minia: & cum humilibus ſapientia. Simpli
citas rectorum ducet eos: & prauitas falſo/
rum uaſtabit eos. Non proderit ſubſtantia
in die indignationis: iuſtitia autem libera/
bit à morte. Iuſtitia perfecti diriget uiam
eius: & in impietate ſua corruet impius. Iu/
ſtitia rectorum liberabit eos: & in calami/
tate iniqui capiētur. In morte hominis im/
pij: peribit expectatio: & ſpes uirium interi
bit. Iuſtus de anguſtia ereptus eſt: & ueni/
et impius loco eius. Cū ore ſimulator da/
mnificat amicum ſuū: & in ſcientia iuſti li/
berabuntur. In bonitate iuſtorum exulta/
bit ciuitas: & in interitu impiorū laudatio.

בְּבִרְכַּת יְשָׁרִים תָּרוּם קָרֶת וּבְפִי רְשָׁעִים
תֵּהָרֵס ׃ בָּז לְרֵעֵהוּ חֲסַר־לֵב
וְאִישׁ תְּבוּנוֹת יַחֲרִישׁ ׃
הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה־סּוֹד וְנֶאֱמַן־רוּחַ מְכַסֶּה
דָבָר ׃ בְּאֵין תַּחְבֻּלוֹת יִפָּל־עָם
וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ ׃
רַע יֵרוֹעַ כִּי־עָרַב זָר וְשֹׂנֵא תֹקְעִים בּוֹ
בּוֹטֵחַ ׃ אֵשֶׁת חֵן תִּתְמֹךְ כָּבוֹד
וְעָרִיצִים יִתְמְכוּ־עֹשֶׁר ׃
גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד וְעֹכֵר שְׁאֵרוֹ אַב
אַכְזָרִי ׃ רָשָׁע עֹשֶׂה פְעֻלַּת־שָׁקֶר
וְזֹרֵעַ צְדָקָה שֶׂכֶר אֱמֶת ׃
כֵּן־צְדָקָה לְחַיִּים וּמְרַדֵּף רָעָה לְמוֹתוֹ ׃
תּוֹעֲבַת יְהוָה עִקְּשֵׁי־לֵב וּרְצוֹנוֹ תְּמִימֵי
דָרֶךְ ׃
יָד לְיָד לֹא־יִנָּקֶה רָּע וְזֶרַע צַדִּיקִים נִמְלָט ׃
נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָ
וְסָרַת טָעַם ׃
תַּאֲוַת צַדִּיקִים אַךְ־טוֹב תִּקְוַת רְשָׁעִים עֶ
עֶבְרָה ׃ יֵשׁ מְפַזֵּר וְנוֹסָף עוֹד
וְחֹשֵׂךְ מִיֹּשֶׁר אַךְ לְמַחְסוֹר ׃

nedictione rectorum exaltabitur ciuitas: & in ore impiorum dissipabitur. Despiciēs amicum suum, inops est corde: & uir prudentiarū conticebit. Ambulans fraudulenter, reuelat secretum: & fidelis animo cælat rem. Absq; magistratib⁹ corruet populus: & salus in multitudine consiliarij. Malo affligetur quando fideiusserit extraneo: & odiens stipulationes, securus est. Mulier gratiæ assequetur gloriam: & robusti apprehendent diuitias. Retribuit animæ suæ uir pietatis: & turbat propinquum suum crudelis. Impius facit opus iniquitatis: & seminanti iustitiam, merces fidelis. Parans iustitiam, ad uitam: & sectans maliciam, ad mortem suam. Abominatio dominī, praui corde: & uoluntas sua, immaculati uia. Manus ad manum non innocentem facit malum: semen autem iustorum saluatur. Circulus aureus in nare suis: mulier pulchra & contumax sermone.
Desiderium bonorum, tantū bonum: expectatio impiorum, indignatio.
Est qui spargit & augescit plus: & qui parcus est à recto: tantum ad penuriam.

נֶפֶשׁ־בְּרָכָה תְדֻשָּׁן וּמַרְוֶה גַּם הוּא יוֹרֶ
יוֹרֶא ׃ מֹנֵעַ יִקְּבֻהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה
לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר ׃ שֹׁחֵר טוֹב
יְבַקֵּשׁ רָצוֹן וְדֹרֵשׁ רָעָה תְבוֹאֶנּוּ ׃
בּוֹטֵחַ בְּעָשְׁרוֹ הוּא יִפֹּל וְכֶעָלֶה צַדִּיקִים
יִפְרָחוּ ׃ עֹבֵר בֵּיתוֹ יִנְחַל רוּחַ
וְעֶבֶד אֱוִיל לַחֲכַם־לֵב ׃ פְּרִי צַדִּיק
עֵץ חַיִּים וְלֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם ׃
הֵן צַדִּיק בָּאָרֶץ יְשֻׁלָּם אַף כִּי־רָשָׁע וח
וְחוֹטֵא ׃
אֹהֵב מוּסָר אֹהֵב דָּעַת וְשׂוֹנֵא תוֹכַחַת ב
בָּעַר ׃ טוֹב יָפִיק רָצוֹן מֵיְהוָה
וְאִישׁ מְזִמּוֹת יַרְשִׁיעַ ׃ לֹא־יִכּוֹן
אָדָם בְּרֶשַׁע וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים בַּל יִמּוֹט ׃
אֵשֶׁת חַיִל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בעצמ
בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה ׃
מַחְשְׁבוֹת צַדִּיקִים מִשְׁפָּט תַּחְבֻּלוֹת רש
רְשָׁעִים מִרְמָה ׃ דִּבְרֵי רְשָׁעִים
אֱרָב־דָּם וּפִי יְשָׁרִים יַצִּילֵם ׃
הָפוֹךְ רְשָׁעִים וְאֵינָם וּבֵית צַדִּיקִים יע
יַעֲמֹד ׃ לְפִי שִׂכְלוֹ יְהֻלַּל־אִישׁ וְנַעֲוֵה־
לֵב

Anima benedictionis impinguabitur: & qui inebriat, etiam ipse inebriabitur. Abscō dens frumentum, maledicent eum populus: & benedictio capiti uendentis frumentum. Mane quærens bonum, inuestigat beneplacitum: & qui quærit malum, ueniet sibi. Cōfidens in diuitias suas, ipse corruet: & sicut folium iusti germinabūt. Turbans domum suam, hæreditabit uentum: & seruus stultus, sapienti corde. Fructus iusti, lignum uitæ: & suscipiēs animas, est sapiens. En iustus in terra retributionē accipit: etiam certe impius & peccator. Cap. XII.

Diligens disciplinam, diligit scientiam: & odiens increpationē, insipiens est. Bonus hauriet benignitatem à domino: & uir cogitationum impie aget. Non fiet rectus homo in impietate: & radix iustorū non mouebitur. Mulier fortis, est corona mariti sui: & sicut putredo in ossibus suis, quæ cōfusibiliter agit. Cogitationes iustorum, iudicium: consilia impiorum, fraus. Verba impiorum, insidiæ sanguinis: & os rectorum liberabit eos. Verte impios, & nō ipsi: domus autem iustorum perstabit. Secundū os prudentiæ suæ laudabitur uir:

לֵב יִחְיֶה לָבוּז : טוֹב נִקְלֶה
וְעֶבֶד לוֹ מִמִּתְכַּבֵּד וַחֲסַר־לָחֶם :
יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים
אַכְזָרִי : עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־
לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵיקִים חֲסַר־לֵב :
חָמַד רָשָׁע מְצוֹד רָעִים וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים
יִתֵּן : בְּפֶשַׁע שְׂפָתַיִם מוֹקֵשׁ רָע
וַיֵּצֵא מִצָּרָה צַדִּיק : מִפְּרִי פִי־
אִישׁ יִשְׂבַּע־טוֹב וּגְמוּל יְדֵי אָדָם יָשִׁיב
לוֹ : דֶּרֶךְ אֱוִיל יָשָׁר בְּעֵינָיו ו
וְשֹׁמֵעַ לְעֵצָה חָכָם : אֱוִיל בַּיּוֹם
יִוָּדַע כַּעְסוֹ וְכֹסֶה קָלוֹן עָרוּם :
יָפִיחַ אֱמוּנָה יַגִּיד צֶדֶק וְעֵד שְׁקָרִים מִרְמָה
מִרְמָה : יֵשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב
וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא : שְׂפַת אֱמֶת
תִּכּוֹן לָעַד וְעַד־אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר :
מִרְמָה בְּלֶב־חֹרְשֵׁי־רָע וּלְיֹעֲצֵי שָׁלוֹם שׂ
שִׂמְחָה : לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל־
אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע : תּוֹעֲבַת
יְהוָה שִׂפְתֵי־שָׁקֶר וְעֹשֵׂי אֱמוּנָה רְצוֹנוֹ :
אָדָם עָרוּם כֹּסֶה דָּעַת וְלֵב כְּסִילִים

lus corde, erit in contẽptũ. Melior est igno
bilis & seruus sibi: q̃ glorificans seipsum, &
deficiens pane. Nouit iustus animam iu/
menti sui: miserationes aũt impiorum, cru/
delitas. Laborans terrã suam, satiabitur pa
ne: & sectans uacuos, est deficiens corde.
Desideriũ impij est rete malorum: & radix
iustorũ tribuet. In peccato labiorũ impin/
git malus: & egreditur de tribulatione iu/
stus. De fructu oris quisq; satiabitur bono:
& retributio manuũ hominis, restituetur
sibi. Via stulti recta in oculis suis: acquie/
scens autem cõsilio, sapiens est. Stultus in
die cognoscitur furoris sui: & abscondens
ignominiam, callidus. Qui profert uerita/
tem, nunciabit iustitiam: & testis menda/
ciorum, est fraudulẽtus. Est lubrice loquẽs
quasi pũcturis gladij: lingua autem sapien/
tum, sanitas. Labium ueritatis firmum erit
in perpetuum: & testis repentinus, lingua
mendacij. Dolus in corde fabricãtium ma
lum: & ad cõsiliarios pacis, gaudium. Non
accidet iusto ulla inquitas: & impij pleni
sunt malo. Abominatio dñi, labia mẽdacij:
factores ueritatis, beneplacitũ eius. Homo
astutus cælat scientiam: & cor stultorum

clamta

יִקְרָא אִוֶּלֶת ׃ יַד־חָרוּצִים תִּמְשׁוֹל וּרְמִיָּה
תִּהְיֶה לָמַס ׃ דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְׁחֶנָּה
וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה ׃ יָתֵר מֵרֵעֵהוּ
צַדִּיק וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תַּתְעֵם ׃ לֹא־
יַחֲרֹךְ רְמִיָּה צֵידוֹ וְהוֹן אָדָם יָקָר חָרוּץ
׃ בְּאֹרַח צְדָקָה חַיִּים וְדֶרֶךְ נְתִיבָה
אַל־מָוֶת ׃

בֵּן חָכָם מוּסַר אָב וְלֵץ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה
גְּעָרָה ׃ מִפְּרִי פִי־אִישׁ יֹאכַל טוֹב
וְנֶפֶשׁ בֹּגְדִים חָמָס ׃ נֹצֵר פִּיו
שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ פֹּשֵׂק שְׂפָתָיו מְחִתָּה לוֹ ׃
מִתְאַוָּה וָאַיִן נַפְשׁוֹ עָצֵל וְנֶפֶשׁ חָרֻצִים
תְּדֻשָּׁן ׃ דְּבַר שֶׁקֶר יִשְׂנָא צַדִּיק
וְרָשָׁע יַבְאִישׁ וְיַחְפִּיר ׃
צְדָקָה תִּצֹּר תָּם־דָּרֶךְ וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חט
חַטָּאת ׃
יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן ה
רָב ׃ כֹּפֶר נֶפֶשׁ אִישׁ עָשְׁרוֹ
וְרָשׁ לֹא־שָׁמַע גְּעָרָה ׃
אוֹר־צַדִּיקִים יִשְׂמָח וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ ׃
רַק־בְּזָדוֹן יִתֵּן מַצָּה וְאֶת־נוֹעָצִים חכ
חָכְמָה

clamat stulticiam. Manus proborum do-
minabit: dolosa uerb erit sub tributo. Mœ-
ror in corde uiri, incuruabit eum: & uerbo
bono lætificabit eum. Excellētior proximo
suo, est iustus: & uia impiorū decipiet eos.
Nō ussitabit fraudulentus uenationem su-
am: substantia aūt hominis preciosi, est iu-
sta. In uia iusticiæ uita: & uia semitæ absque
morte. Caput XIII.

Filius sapiēs, disciplina patris: & derisor
non audit increpationem. De fructu
oris quisq; comedet bonū: & anima præua-
ricatorum iniquitatem. Custodiens os su-
um, custodit animā suam: distendens labia
sua, pauor est sibi. Desiderat bonū & non
animæ suæ piger: anima uero proborū im-
pinguabitur. Verbum mendacij odibit iu-
stus: impius autem nauseam faciet & con-
fusionem. Iusticia custodiet innocentis ui-
am: impietas autem supplantabit peccato-
rem. Est ditescens, & non omnia: est pau-
perescens, & substantia multa. Redemptio
animæ uiri, diuitiæ suæ: pauper autem non
audit increpationem. Lux iustorum lætifi-
cat: & lucerna impiorum deficit. Certe in
superbia euenit contentio: & cum consilia
quæren-

חָכְמָה ׃ הוֹן־מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ
עַל־יָד יַרְבֶּה ׃ תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה
מַחֲלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָאָה ׃
בָּז לְדָבָר יֵחָבֶל לוֹ וִירֵא מִצְוָה הוּא יש
יְשֻׁלָּם ׃ תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים
לָסוּר מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת ׃ שֵׂכֶל טוֹב
יִתֶּן־חֵן וְדֶרֶךְ בֹּגְדִים אֵיתָן ׃ כָּל־
עָרוּם יַעֲשֶׂה בְדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת ׃
מַלְאָךְ רָשָׁע יִפֹּל בְּרָע וְצִיר אמו
אֱמוּנִים מַרְפֵּא ׃ רֵישׁ וְקָלוֹן פּוֹרֵעַ
מוּסָר וְשׁוֹמֵר תּוֹכַחַת יְכֻבָּד ׃
תַּאֲוָה נִהְיָה תֶּעֱרַב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת כס
כְּסִילִים סוּר מֵרָע ׃ הֹלֵךְ אֶת־חֲכָמִים
יֶחְכָּם וְרֹעֶה כְסִילִים יֵרוֹעַ ׃
חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה וְאֶת־צַדִּיקִים יְשַׁלֶּם
טוֹב ׃ טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי־בָנִים וצ
וְצָפוּן לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא ׃ רָב־
אֹכֶל נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט
׃ חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְאֹהֲבוֹ ש
שִׁחֲרוֹ מוּסָר ׃ צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע
נַפְשׁוֹ וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר ׃

quærentibus est sapientia. Substantia ocio torpentis minuetur: congregans autem super manum, multiplicabitur. Spes prolongata infirmat cor: & lignũ uitæ desiderium ueniens. Illudens rei, obligabitur sibi: & timẽs præceptum, ipse pacificus erit. Lex sapientis uena uitæ: ad declinandũ à laqueis mortis. Doctrina bona dabit gratiam: & uia præuaricatorum difficilis. Omnis astutus aget cum scientia: stultus autem expandet fatuitatem. Nũcius impij cadet in malum: & legatus fidelium, sanitas. Egestas & ignominia dissipanti disciplinam: & custodiens correptionem, honorabitur. Desiderium completum suaue erit animæ: & abominatio est stultis, declinare à malo. Conuersans cum sapientibus, sapiens erit: & socians se stultis, malignabit̃. Peccatores insequitur malũ: & iustis retribuetur bonum. Bonus habebit hæredes filios filiorũ: & abscondita est iusto sustãtia peccatoris. Multus cibus, est nouali pauperũ: & est congregatio absq; iudicio. Parcens uirgæ suæ, odit filiũ suũ: & qui diligit eũ, mane adhibet sibi disciplinam. Iustus comedit ad saturitatem animæ suæ: & uenter impiorum deficiet.

Caput

חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ
תֶהֶרְסֶנּוּ ׃ הוֹלֵךְ בְּיָשְׁרוֹ יְרֵא
יְהוָה וּנְלוֹז דְּרָכָיו בּוֹזֵהוּ ׃
בְּפִי־אֱוִיל חֹטֶר גַּאֲוָה וְשִׂפְתֵי חֲכָמִים ת
תִּשְׁמוּרֵם ׃ בְּאֵין אֲלָפִים אֵבוּס בָּר
וְרָב־תְּבוּאוֹת בְּכֹחַ שׁוֹר ׃
עֵד אֱמוּנִים לֹא יְכַזֵּב וְיָפִיחַ כְּזָבִים עֵד
שָׁקֶר ׃ בִּקֶּשׁ לֵץ חָכְמָה וָאָיִן
וְדַעַת לְנָבוֹן נָקָל ׃
לֵךְ מִנֶּגֶד לְאִישׁ כְּסִיל וּבַל־יָדַעְתָּ שִׂפְתֵי־
דָעַת ׃
חָכְמַת עָרוּם הָבִין דַּרְכּוֹ וְאִוֶּלֶת כְּסִילִים
מִרְמָה ׃
אֱוִלִים יָלִיץ אָשָׁם וּבֵין יְשָׁרִים רָצוֹן ׃
לֵב יוֹדֵעַ מָרַּת נַפְשׁוֹ וּבְשִׂמְחָתוֹ לֹא־ י
יִתְעָרַב זָר ׃
בֵּית רְשָׁעִים יִשָּׁמֵד וְאֹהֶל יְשָׁרִים יַפְרִיחַ ׃
יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי־אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי־
מָוֶת ׃ גַּם־בִּשְׂחוֹק יִכְאַב־לֵב וְא
וְאַחֲרִיתָהּ שִׂמְחָה תוּגָה ׃
מִדְּרָכָיו יִשְׂבַּע סוּג לֵב וּמֵעָלָיו אִישׁ ט
טוֹב

Caput decimum quartum.

SApientia mulierum ædificat domum sibi: & stultitia cũ manibus suis demo/litur eam. Ambulans in rectitudine sua ti/met dominũ: & peruersus in uijs suis, con/temnit eum. In ore stulti uirga superbiæ: & labia sapientũ custodient eos. Vbi non bo/ues, præsepe mũdum est: & copia fructuũ, in fortitudine bouis. Testis ueritatum nõ mentietur: & proferens mẽdacia, est testis falsitatis. Inquirit derisor sapiẽtiam, & non inuenit: scientia autẽ intelligenti facilis est. Vade ex aduerso uiro stulto: & nõ cogno/sces labia scientiæ. Sapientia callidi, intelli/git uiam suam: & stulticia insipientium est fraudulenta. Stultos derisibiles facit pecca/tum, & inter rectos complacentia. Cor co/gnoscens amaritudinem animæ suæ: & in gaudio suo non miscebit se extraneus.

Domus impiorum delebitur: & taber/naculum rectorum florebit.

Est uia recta coram homine: & nouissi/mum eius, uiæ mortis.

Etiam quum riserit, dolebit cor: & extre/ma gaudij, afflictio. De uijs suis replebitur cor abominatum: & desuper eo est uir

 bonus.

טוב ׃ פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל־דָּבָר וְעָרוּם
יָבִין לַאֲשֻׁרוֹ ׃ חָכָם יָרֵא וְסָר מֵרָע
וּכְסִיל מִתְעַבֵּר וּבוֹטֵחַ ׃ קְצַר־אַפַּיִם
יַעֲשֶׂה אִוֶּלֶת וְאִישׁ מְזִמּוֹת יִשָּׂנֵא ׃ נָחֲלוּ
פְתָאִים אִוֶּלֶת וַעֲרוּמִים יַכְתִּרוּ דָעַת ׃
שַׁחוּ רָעִים לִפְנֵי טוֹבִים וּרְשָׁעִים עַל־ ש
שַׁעֲרֵי צַדִּיק ׃ גַּם־לְרֵעֵהוּ יִשָּׂנֵא רָשׁ
וְאֹהֲבֵי עָשִׁיר רַבִּים ׃ בָּז לְרֵעֵהוּ חוֹטֵא
וּמְחוֹנֵן עֲנָיִים אַשְׁרָיו ׃ הֲלוֹא יִתְעוּ חֹרְשֵׁי
רָע וְחֶסֶד וֶאֱמֶת חֹרְשֵׁי טוֹב ׃ בְּכָל־עֶצֶב
יִהְיֶה מוֹתָר וּדְבַר שְׂפָתַיִם אַךְ לְמַחְסוֹר
׃ עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם אִוֶּלֶת בסי
כְּסִילִים אִוֶּלֶת ׃ מַצִּיל נְפָשׁוֹת עֵד
אֱמֶת וְיָפִחַ כְּזָבִים מִרְמָה ׃ בְּיִרְאַת יה
יְהוָה מִבְטַח עֹז וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחְסֶה ׃
יִרְאַת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לָסוּר מִמֹּקְשֵׁי־
מָוֶת ׃ בְּרָב־עָם הַדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס
לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן ׃ אֶרֶךְ אַפַּיִם רַב־
תְּבוּנָה וּקְצַר רוּחַ מֵרִים אִוֶּלֶת ׃
חַיֵּי בְשָׂרִים לֵב מַרְפֵּא וּרְקַב עֲצָמוֹת ק
קִנְאָה ׃ עֹשֵׁק דָּל חֵרֵף עֹשֵׂהוּ ומב

bonus. Insipiẽs credet oĩ uerbo: astutus ue-
ro prospicit gressui suo. Sapiẽs timet & re-
cedit à malo: insipiens uero facit se progre-
di & est securus. Breuis faciebus operabi-
tur stultitiam: et uir calliditatũ odiosus erit.
Hæreditant insipiẽtes stultitiam: & callidi
expectabũt scientiã. Incuruantur mali ante
bonos: & impij ad portas iusti. Etiã proxi-
mo suo odiosus erit pauper: & amici diui-
tis multi. Despiciẽs proximum suũ peccat:
& qui miseretur pauperũ, beatus ipse. Cer-
te errãt fabricatores mali: misericordia aũt
& ueritas moliũtur bonum. In omni labo-
re erit abũdantia: sermo uero labiorũ, tan-
tum ad penuriam. Corona sapiẽtum, diui-
tiæ eorũ: fatuitas stultorũ, est fatuitas. Libe-
rat animas testis fidelis: & profert mẽdacia
fraudulentus. In timore dñi fiducia fortitu-
dinis: & filijs eius erit spes. Timor dñi ue-
na uitæ: ad declinãdũ ab offendiculis mor-
tis. In multitudine populi gloria regis: &
absque populo confusio principis. Lõgus
faciebus, multæ est prudentiæ: & breuis
animo, exaltat stultitiam. Vita carnium,
cor sanum: & putredo ossium inuidia. Ca-
lumniãs pauperem, iniuriam facit factori

 suos

ומכבדו חנן אביון : ברעתו ידחה רשע
וחסה במותו צדיק : בלב נבון תנוח
חכמה ובקרב כסילים תודע : צדקה
תרומם גוי וחסד לאמים חטאת : רצון-
מלך לעבד משכיל ועברתו תהיה מב
מביש : מענה-רך ישיב חמה ודבר-
עצב יעלה-אף : לשון חכמים תיטיב
דעת ופי כסילים יביע אולת : בכל-
מקום עיני יהוה צופות רעים וטובים :
מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר
ברוח : אויל ינאץ מוסר אביו ושמר
תוכחת יערים : בית צדיק חסן רב וב
ובתבואת רשע נעכרת : שפתי חכמים
יזרו דעת ולב כסילים לא-כן : זבח
רשעים תועבת יהוה ותפלת ישרים רצ
רצונו : תועבת יהוה דרך רשע ומ
ומרדף צדקה יאהב : מוסר רע לעזב
ארח שונא תוכחת ימות : שאול וא
ואבדון נגד יהוה אף כי-לבות בני-אדם
: לא-יאהב לץ הוכח לו אל-חכמים
לא ילך : לב שמח ייטב פנים

ſuo: honorat aũt eum, qui miſeretur egeni. In malicia ſua protrudet impius: & ſperat in morte ſua iuſtus. In corde prudentis qe/ſcet ſapiẽtia: & in medio ſtultorũ nota fiet. Iuſtitia exaltat populũ: & execratio gentiũ, peccatũ. Voluntas regis ad ſeruũ pruden/tem: & ira eius erit cõfundẽs. Cap. XV.

RESpõſio mollis abducet furorẽ: & uer bũ turbationis excitat irã. Lingua ſa/pientũ benefacit ſciẽtiæ: & os ſtultorũ eru/ctat inſipientiã. In omni loco oculi dñi: cõ/templãtes malos & bonos. Sanationis lin/gua, lignũ uitæ: & peruerſitas in ea, cõtritio eſt in ſpiritu. Stultus execrabitur diſciplinã patris ſui: cuſtodiẽs aũt increpationẽ, aſtu/tus erit. Domus iuſti, fortitudo multa: & in prouẽtu impij, cõturbatio. Labia ſapiẽtum ſpargẽt ſcientiã: & cor ſtultorũ non ſic. Vi/ctima impiorũ, abominatio dñi: & oratio rectorũ bñplacitũ eius. Abominatio dñi, uia impij: ſectantẽ uero iuſtitiã, diliget. Erũ ditio mala, ut deſeratur uia: odiẽs correpti/onẽ, morietur. Infernus & perditio coram dño: etiã certe corda filiorũ hominũ. Nõ di liget deriſor arguentẽ ſe: ad ſapiẽtes nõ ua/dit. Cor gaudens, pulchrificat faciem: & in

וּבְעַצְּבַת־לֵב רוּחַ נְכֵאָה ׃ לֵב נָבוֹן יְבַקֶּשׁ־
דָּעַת וּפְנֵי כְסִילִים יִרְעֶה אִוֶּלֶת ׃ כָּל־
יְמֵי עָנִי רָעִים וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָמִיד ׃
טוֹב־מְעַט בְּיִרְאַת יְהוָה מֵאוֹצָר רָב וּמְה
וּמְהוּמָה בוֹ ׃ טוֹב אֲרֻחַת יָרָק וְאַהֲבָה
שָׁם מִשּׁוֹר אָבוּס וְשִׂנְאָה בוֹ ׃ אִישׁ חֵמָה
יְגָרֶה מָדוֹן וְאֶרֶךְ אַפַּיִם יַשְׁקִיט רִיב ׃
דֶּרֶךְ עָצֵל כִּמְשֻׂכַת חָדֶק וְאֹרַח יְשָׁרִים ס
סְלֻלָה ׃ בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב וּכְסִיל
אָדָם בּוֹזֶה אִמּוֹ ׃ אִוֶּלֶת שִׂמְחָה לַחֲסַר־לֵב
וְאִישׁ תְּבוּנָה יְיַשֶּׁר־לָכֶת ׃ הָפֵר מַחֲשָׁבוֹת
בְּאֵין סוֹד וּבְרֹב יוֹעֲצִים תָּקוּם ׃ שִׂמְחָה
לָאִישׁ בְּמַעֲנֵה פִיו וְדָבָר בְּעִתּוֹ מַה־טּוֹב ׃
אֹרַח חַיִּים לְמַעְלָה לְמַשְׂכִּיל לְמַעַן סוּר
מִשְּׁאוֹל מָטָּה ׃ בֵּית גֵּאִים יִסַּח יְהוָה וְיַצֵּב
גְּבוּל אַלְמָנָה ׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה מַחְשְׁבוֹת רָע
וּטְהֹרִים אִמְרֵי־נֹעַם ׃ עֹכֵר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ
בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה ׃ לֵב צַדִּיק יֶהְגֶּה
לַעֲנוֹת וּפִי רְשָׁעִים יַבִּיעַ רָעוֹת ׃ רָחוֹק יְהוָה
מֵרְשָׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים יִשְׁמָע ׃ מְאוֹר־
עֵינַיִם יְשַׂמַּח לֵב שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֶּׁן

עצם

dolore cordis,spiritus est deiectus. Cor in-
telligẽtis inquiret scientiã: & os stultorũ pa
scitur fatuitate. Omnes dies pauperis mali:
& bonũ cor,conuiuiũ cõtinuũ. Melius est,
parũ cũ timore dñi: q̃ thesaur⁹ magnus, &
turbatio in eo. Meli⁹ est prãdiũ oleris & di
lectio illi: q̃ bos saginat⁹, & odiũ in eo. Vir
iræ ꝓuocabit cõtentionẽ: & lõgus faciebus
faciet qescere iurgiũ. Via pigri ut ꝑtractu-
ra spinæ: iter uero rectorũ cõplanatũ. Fili⁹
sapiẽs lætificabit patrẽ: & stult⁹ hõ despicit
matrẽ suã. Stultitia gaudiũ uecordi: & uir
prudẽtiæ diriget gressum. Dissipatio, cogi-
tatiões absq; cõsilio: ĩ multitudine uero cõ-
siliariorũ, cõfirmatio. Gaudiũ hoĩ in respon
sione oris sui: & uerbũ in tp̃e suo q̃ bonum
est. Semita uitæ ad sup̃na intelligẽti: ut de-
clinet ab inferno inferiori. Domũ sup̃borũ
demolietur dñs: & statuet terminũ uiduæ.
Abominatio dñi, cogitationes maliciæ: &
mũdi sermones delectatio. Turbat domũ
suam inhiãs auariciæ: & odiẽs munera, ui-
uet. Cor iusti meditabit̃ ad respõdendũ: &
os impiorũ ebullit mala. Longe est dñs ab
impĳs: & orationẽ iustorũ exaudiet. Lux
oculorũ lætificat cor: fama bona ĩpinguat

 ossa.

עֶצֶם ׃ אֹזֶן שֹׁמַעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב
חֲכָמִים תָּלִין ׃ פּוֹרֵעַ מוּסָר מוֹאֵס נַפְשׁוֹ
וְשׁוֹמֵעַ תּוֹכַחַת קוֹנֶה לֵּב ׃ יִרְאַת יְהוָה טז
מוּסַר חָכְמָה וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה ׃
לְאָדָם מַעַרְכֵי־לֵב וּמֵיְהוָה מַעֲנֵה לָשׁוֹן ׃
כָּל־דַּרְכֵי־אִישׁ זַךְ בְּעֵינָיו וְתֹכֵן רוּחוֹת י
יְהוָה ׃ גֹּל אֶל־יְהוָה מַעֲשֶׂיךָ וְיִכֹּנוּ מ
מַחְשְׁבֹתֶיךָ ׃ כֹּל פָּעַל יְהוָה לַמַּעֲנֵהוּ
וְגַם־רָשָׁע לְיוֹם רָעָה ׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה
כָּל־גְּבַהּ־לֵב יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה ׃ בְּחֶסֶד
וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן וּבְיִרְאַת יְהוָה סוּר מֵרָע
׃ בִּרְצוֹת יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ גַּם־אוֹיְבָיו
יַשְׁלִם אִתּוֹ ׃ טוֹב־מְעַט בִּצְדָקָה מֵרֹב
תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט ׃ לֵב אָדָם יְחַשֵּׁב
דַּרְכּוֹ וַיהוָה יָכִין צַעֲדוֹ ׃ קֶסֶם עַל־ ש
שִׂפְתֵי־מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל־פִּיו ׃
פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַיהוָה מַעֲשֵׂהוּ ב
כָּל־אַבְנֵי־כִיס ׃ תּוֹעֲבַת מְלָכִים עֲשׂוֹת
רֶשַׁע כִּי בִצְדָקָה יִכּוֹן כִּסֵּא ׃ רְצוֹן
מְלָכִים שִׂפְתֵי־צֶדֶק וְדֹבֵר יְשָׁרִים יא
יֶאֱהָב ׃ חֲמַת־מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי־ מ
מָוֶת

ossa. Auris audiēs increpationē uitæ: ĩ me-
dio sapiētū cōmorabit̃. Dissipās disciplinā,
despicit animā suā: audiēs aūt correptionē,
possidet cor. Timor dñi, disciplina sapien-
tiæ: & ante gloriā humilitas. Cap. XVI.

AD hominē, præparamēta cordis: &
à dño respōsio linguæ. Omnes uiæ
uiri mūdi, in oculis suis: pōderator aūt spiri
tuū, dñs. Reuela ad dñm opera tua: & præ-
parabūtur cogitatiōes tuæ. Omnia opatus
est dñs propter se: quin et impiū, ad diē ma
li. Abominatio dñi, est ois sublimitas cor-
dis: manus ad manū nō insontem faciet. In
misericordia & ueritate expiabitur iniqui-
tas: & in timore dñi declinat̃ à malo. Quū
placuerint dño uiæ hominis: etiā inimicos
suos pacificabit secū. Melius est parū cū iu
sticia: q̃ multitudo ꝓuentuū absq; iudicio.
Cor hominis cogitabit uiā suā: et dñs para-
bit gressum eius. Diuinatio in labijs regis:
in iudicio nō præuaricabitur os eius. Pon-
dus & stathera, iudicium dño: opus eius,
omnes lapides sacculi. Abominatio est re-
gibus, facere impietatē: quia in iustitia pa-
ratur soliū. Voluntas regū, labia iustitiæ: &
loquēs recta, diliget̃. Indignatio regis, nū-

מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה ׃ בְּאוֹר־פְּנֵי־ מ׳
מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעָב מַלְקוֹשׁ ׃ קְנֹה־
חָכְמָה מַה־טּוֹב מֵחָרוּץ וּקְנוֹת בִּינָה נִבְחָר
מִכָּסֶף ׃ מְסִלַּת יְשָׁרִים סוּר מֵרָע שֹׁמֵר
נַפְשׁוֹ נֹצֵר דַּרְכּוֹ ׃ לִפְנֵי־שֶׁבֶר גָּאוֹן וְלִפְנֵי
כִשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ ׃ טוֹב־שְׁפַל רוּחַ אֶת־עֲנָיִים
מֵחַלֵּק שָׁלָל אֶת־גֵּאִים ׃ מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר
יִמְצָא־טוֹב וּבוֹטֵחַ בַּיהוָה אַשְׁרָיו ׃ לַחֲכַם־
לֵב יִקָּרֵא נָבוֹן וּמֶתֶק שְׂפָתַיִם יֹסִיף לֶקַח ׃
מְקוֹר חַיִּים שֵׂכֶל בְּעָלָיו וּמוּסַר אֱוִלִים
אִוֶּלֶת ׃ לֵב חָכָם יַשְׂכִּיל פִּיהוּ וְעַל־שְׂפָתָיו
יֹסִיף לֶקַח ׃ צוּף־דְּבַשׁ אִמְרֵי־נֹעַם מָתוֹק
לַנֶּפֶשׁ וּמַרְפֵּא לָעָצֶם ׃ יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר ל
לִפְנֵי־אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי־מָוֶת ׃ נֶפֶשׁ
עָמֵל עָמְלָה לּוֹ כִּי־אָכַף עָלָיו פִּיהוּ ׃
אִישׁ בְּלִיַּעַל כֹּרֶה רָעָה וְעַל־שְׂפָתָיו כְּאֵשׁ
צָרָבֶת ׃ אִישׁ תַּהְפֻּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן ונ
וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּת ׃
אִישׁ חָמָס יְפַתֶּה רֵעֵהוּ וְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ ל
לֹא־טוֹב ׃ עֹצֶה עֵינָיו
לַחְשֹׁב תַּהְפֻּכוֹת קֹרֵץ שְׂפָתָיו כִּלָּה רָעָה

cij mortis:& uir sapiens placabit eã. In sere-
nitate faciei regis, uita : & benignitas ei⁹ ut
nubes imbris serotini. Possidere sapiẽtiam,
multo melior est q̃ aurũ:& possidere intel
ligẽtiã, eligibilius est q̃ argentũ. Semita re-
ctorũ declinat à malo : custodiẽs animam
suã, custodit uiã suã. Ante cõtritionẽ super-
bia:et ante ruinã supbia spiritus. Melius est
humiliare spiritũ cũ humilibus: q̃ diuidere
spoliũ cũ supbis. Eruditus in uerbo, inueni-
et bonũ: & sperãs in dño beatus ipse. Sapi-
enti corde clamabit, prudẽs:& dulcedo la-
biorũ addet doctrinã. Fõs uitæ, eruditio ha
bẽtiũ eã:& disciplina stultorũ fatuitas. Cor
sapientis erudiet os suũ:& sup labia sua ad-
det doctrinã. Fauus mellis uerba iocũdita-
tis : suauitas animæ & sanitas ossib⁹. Est uia
recta ante hominẽ:& extrema eius, itinera
mortis. Anima laborãtis laborat sibi : quia
cogit eũ os suũ. Vir Belial effodit malũ : &
in labijs suis uelut ignis cõbustiõis. Homo
peruersitatũ emittit discordiã : & bilinguis
separat principẽ. Vir iniquus seducet pxi-
mũ suũ:& facit ambulare eũ in uia non bo-
na. Claudens oculos suos, ad cogitandum
peruersa : mordens labia sua, consummat
malum.

רָעָה ׃ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ
צְדָקָה תִּמָּצֵא ׃ טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר
וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר ׃ בַּחֵיק יוּטַל
אֶת־הַגּוֹרָל וּמֵיְהוָה כָּל־מִשְׁפָּטוֹ ׃
טוֹב פַּת חֲרֵבָה וְשַׁלְוָה־בָהּ מִבַּיִת מָלֵא
זִבְחֵי־רִיב ׃ עֶבֶד מַשְׂכִּיל יִמְשֹׁל בְּבֵן־
מֵבִישׁ וּבְתוֹךְ אַחִים יַחֲלֹק נַחֲלָה ׃ מַצְרֵף
לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וּבֹחֵן לִבּוֹת יְהוָה ׃
מֵרַע מַקְשִׁיב עַל־שְׂפַת־אָוֶן שֶׁקֶר מֵזִין ע
עַל־לְשׁוֹן הַוֹּת ׃ לֹעֵג לָרָשׁ חֵרֵף עֹשֵׂהוּ
שָׂמֵחַ לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה ׃ עֲטֶרֶת זְקֵנִים
בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם ׃ לֹא־
נָאוָה לְנָבָל שְׂפַת יֶתֶר אַף כִּי־לְנָדִיב ש
שְׂפַת־שָׁקֶר ׃ אֶבֶן־חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי ב
בְעָלָיו אֶל־כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל ׃
מְכַסֶּה פֶּשַׁע מְבַקֵּשׁ אַהֲבָה וְשֹׁנֶה בְדָבָר
מַפְרִיד אַלּוּף ׃ תֵּחַת גְּעָרָה בְמֵבִין
מֵהַכּוֹת כְּסִיל מֵאָה ׃ אַךְ מְרִי יְבַקֶּשׁ־
רָע וּמַלְאָךְ אַכְזָרִי יְשֻׁלַּח־בּוֹ ׃
פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ וְאַל כְּסִיל באו
בְּאִוַּלְתּוֹ ׃ מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוב

malum. Corona decoris, senectus: in uia iustitiæ reperiet̃. Melior est tardus ad iras q̃ fortis: & qui dominat̃ animo suo, q̃ qui capit ciuitatẽ. In sinũ proijcitur sors: a dño aũt omne iudiciũ eius. Caput XVII.

Melior est buccella sicca, & pax cũ ea: q̃ domus plena uictimis discordiæ. Seruus prudẽs dominabitur in filiũ confusione dignũ: & in medio fratrũ diuidet hæreditatẽ. Cõflator argento, & furnus auro: & probator cordiũ, dñs. Malus aduertit su per labiũ iniquitatis: mẽdax obedit linguæ prauitatis. Subsannãs paupere, exprobrat factori eius: gaudẽs ad perditionẽ, nõ erit innocẽs. Corona senũ, filij filiorũ: & gloria filiorũ, patres eorũ. Nõ decet stultũ labium abũdantiæ: etiã nec principẽ, labiũ mendacij. Lapis gratus, munus in oculis habentium ipsum: ad om̃ia quæ respexerit, prudẽs erit. Cælãs peccatũ, acquirit amicitiã: & instabilis in uerbo, diuidit principẽ. Pauorẽ facit increpatio in prudente: magis q̃ percussuræ stulti cẽtũ. Tantũ rebellionẽ quærit malus: & angelus crudelis mittetur cũ eo. Occurrere ursum orbatũ in uirũ: et non fatuũ cũ stultitia sua. Reddẽs malũ pro bono: non

טוֹבָה לֹא־תָמִישׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ ׃ פּוֹטֵר
מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן וְלִפְנֵי הִתְגַּלַּע הָרִיב
נְטוֹשׁ ׃ מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק ת
תּוֹעֲבַת יְהוָה גַּם שְׁנֵיהֶם ׃ לָמָּה זֶּה מ
מְחִיר בְּיַד כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֶב־אָיִן
׃ בְּכָל־עֵת אֹהֵב הָרֵעַ וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד ׃
אָדָם חֲסַר־לֵב תֹּקֵעַ כָּף עֹרֵב עֲרֻבָּה לִפְנֵי
רֵעֵהוּ ׃ אֹהֵב פֶּשַׁע אֹהֵב מַצָּה מַגְבִּיהַּ
פִּתְחוֹ מְבַקֶּשׁ־שָׁבֶר ׃ עִקֶּשׁ־לֵב לֹא ימ
יִמְצָא־טוֹב וְנֶהְפָּךְ בִּלְשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה ׃
יֹלֵד כְּסִיל לְתוּגָה לוֹ וְלֹא יִשְׂמַח אֲבִי ב
נָבָל ׃ לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב גֵּהָה וְרוּחַ
נְכֵאָה תְּיַבֶּשׁ־גָּרֶם ׃ שֹׁחַד מֵחֵק רָשָׁע
יִקָּח לְהַטּוֹת אָרְחוֹת מִשְׁפָּט ׃ אֶת־
פְּנֵי מֵבִין חָכְמָה וְעֵינֵי כְסִיל בִּקְצֵה־אָרֶץ
׃ כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל וּמֶמֶר ליול
לְיוֹלַדְתּוֹ ׃ גַּם־עֲנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־ ט
טוֹב לְהַכּוֹת נְדִיבִים עַל־יֹשֶׁר ׃ חוֹשֵׂךְ
אֲמָרָיו יוֹדֵעַ דָּעַת וְקַר־רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה
׃ גַּם־אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב אֹטֵם
שְׂפָתָיו נָבוֹן ׃

no: nõ recedet malũ de domo sua. Aperiẽs aquã, principiũ est cõtentiõis: et anteq̃ cõmisceat se lis, desiste. Iustificãs impiũ, & condemnãs iustũ: abominatio dñi est uterque ipsorum. Quare istud, cõmutatio in manu stulti: ut acquirat sapiẽtiã & cor nõ. In omni tpe diligit amicus: & frater ad tribulationẽ nascitur. Homo deficiẽs corde, plaudit manu: spondens sponsione pro socio suo. Diligens peccatũ, diligit rixã: exaltans ostiũ suum, quærit fractionem. Prauũ cor nõ inueniet bonũ: & peruersus in lingua sua, cadet in malũ. Nascitur stultus ad mœrorẽ sibi: & non gaudebit pater fatui. Cor gaudens pulchrificabit speciem: & spiritus tristis exsiccabit ossa. Munus de sinu impius accipiet: ad inclinandum uias iudicij. Cum facie prudentis sapientia: & oculi fatui in termino terræ. Mœror patri suo filius stultus: & amarirudo genitrici suæ. Profecto nocumentum inferre iusto, non est bonum: ad percutiendum principes pro rectitudine. Parcens uerbis suis, nouit scientiam: & frigidus spiritu, uir est prudẽtiæ. Stultus quoque tacens, sapiens reputabitur: obturans labia sua, intelligens.

Caput

לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד בְּכָל־תּוּשִׁיָּה י
יִתְגַּלָּע ׃ לֹא־יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה
כִּי אִם־בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ ׃ בְּבוֹא רָשָׁע בָּא
גַם־בּוּז וְעִם־קָלוֹן חֶרְפָּה ׃ מַיִם עֲמֻקִּים
דִּבְרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה ׃
שְׂאֵת פְּנֵי־רָשָׁע לֹא־טוֹב לְהַטּוֹת צַדִּיק ב
בַּמִּשְׁפָּט ׃ שִׂפְתֵי כְסִיל יָבֹאוּ בְרִיב וּפִיו
לְמַהֲלֻמוֹת יִקְרָא ׃ פִּי־כְסִיל מְחִתָּה
לוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ ׃ דִּבְרֵי נִרְגָּן
כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן גַּם מ
מִתְרַפֶּה בִמְלַאכְתּוֹ אָח הוּא לְבַעַל מש
מַשְׁחִית ׃ מִגְדַּל־עֹז שֵׁם
יְהוָה בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב ׃ הוֹן עָשִׁיר
קִרְיַת עֻזּוֹ וּכְחוֹמָה נִשְׂגָּבָה בְּמַשְׂכִּיתוֹ ׃
לִפְנֵי־שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב־אִישׁ וְלִפְנֵי כָבוֹד ע
עֲנָוָה ׃ מֵשִׁיב דָּבָר בְּטֶרֶם יִשְׁמָע אִוֶּלֶת
הִיא־לוֹ וּכְלִמָּה ׃ רוּחַ־אִישׁ יְכַלְכֵּל מ
מַחֲלֵהוּ וְרוּחַ נְכֵאָה מִי יִשָּׂאֶנָּה ׃ לֵב
נָבוֹן יִקְנֶה־דָּעַת וְאֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֶּשׁ־דָּעַת
׃ מַתָּן אָדָם יַרְחִיב לוֹ וְלִפְנֵי גְדֹלִים
יַנְחֶנּוּ ׃ צַדִּיק הָרִאשׁוֹן בְּרִיבוֹ יָבֹא

Caput decimum octauum.

AD delectationẽ quærẽs diuisionẽ: in omni conatu cõfundet se. Nõ cõplacet stulto in prudẽtia: sed in his quæ reuoluit cor suũ. Quũ uenerit impius, uenit etiã cõtemptus: & cũ ignominia opprobrium. Aquæ ꝓfundæ, uerba oris uiri: torrẽs redũdãs, fõs sapiẽtiæ. Accipe faciẽ impij, nõ est bonũ: ut opprimas iustũ in iudicio. Labia stulti ueniũt cũ rixa: & os ei⁹ ad ꝑcussiones ꝓuocabit. Os stulti cõfusio sibi: & labia sua offendiculũ aĩæ suæ. Verba susurronis sicut occulte loquentiũ: & ipsa descẽdũt interiora uẽtris. Deniqꝫ faciẽs se cessare ĩ ope suo: frater est uiro dissꝑditori. Turris fortitudinis, nomẽ dñi: ad eã recurret iust⁹, & roborabit̃. Substãtia diuitis, ciuitas fortitudinis suæ: et sicut mur⁹ ualidus in æstimatiõe sua. Ante cõtritionẽ exaltabit̃ cor hoĩs: & ante gloriã humiliatio. Reddẽs uerbũ anteq̃ audiat: stultitia est sibi & ignominia. Spiritus uiri sustentabit infirmitatẽ suã: spiritũ uero deiectũ, quis subleuabit eũ? Cor prudẽtis possidebit sciẽtiã: & auris sapiẽtũ q̃ret scientiã. Donũ hoĩs faciet spaciũ sibi: & ante magnates ducet eũ. Iust⁹ prim⁹ est ĩ causa sua:

 ueniet

יָבֹא רֵעֵהוּ וַחֲקָרוֹ : מִדְיָנִים יַשְׁ
יַשְׁבִּית הַגּוֹרָל וּבֵין עֲצוּמִים יַפְרִיד :
אָח נִפְשָׁע מִקִּרְיַת־עֹז וּמִדְיָנִים כִּבְרִיחַ א
אַרְמוֹן : מִפְּרִי פִי־אִישׁ תִּשְׂבַּע
בִּטְנוֹ תְּבוּאַת שְׂפָתָיו יִשְׂבָּע :
מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד־לָשׁוֹן וְאֹהֲבֶיהָ יֹאכַל פְּ
פִּרְיָהּ : מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב
וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה : תַּחֲנוּנִים
יְדַבֶּר־רָשׁ וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוֹת : אִישׁ
רֵעִים לְהִתְרֹעֵעַ וְיֵשׁ אֹהֵב דָּבֵק מֵאָח :
טוֹב רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ
מֵעִקֵּשׁ שְׂפָתָיו וְהוּא כְסִיל :
גַּם בְּלֹא־דַעַת נֶפֶשׁ לֹא־טוֹב וְאָץ בְּרַג
בְּרַגְלַיִם חוֹטֵא :
אִוֶּלֶת אָדָם תְּסַלֵּף דַּרְכּוֹ וְעַל־יְהוָה יִזְעַ
יִזְעַף לִבּוֹ :
הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים וְדָל מֵרֵעֵהוּ יִפָּרֵד
: עֵד שְׁקָרִים לֹא יִנָּקֶה וְיָפִיחַ כְּזָ
כְּזָבִים לֹא יִמָּלֵט :
רַבִּים יְחַלּוּ פְנֵי־נָדִיב וְכָל־הָרֵעַ לְאִישׁ מַ
מַתָּן : כָּל־אֲחֵי־רָשׁ שְׂנֵאֻהוּ אַף כִּי
מְרֵעֵהוּ

ueniet proximus eius, et inuestigabit eum. Dissensiões quiescere faciet sors: & inter robustos faciet diuidere. Frater in quem peccatur à ciuitate fortitudinis: & dirimunt se sicut uectis palatij. De fructu oris uiri, satiabitur uenter eius: prouẽtu labiorum suorum saturabitur. Mors & uita in manu linguæ: & diligentes eam, comedent fructum eius. Inuenit mulierem, inuenit bonum: & hauriet iocunditatem à dño. Precibus loquetur pauper: & diues respõdebit fortia. Vir amicorum ad associandũ se: & est amicus adhærentior fratre. Caput XIX.

MElior est pauper ambulans in simplicitate sua: quàm deprauans labia sua & ipse stultus. Etiam absq; scientia animæ, non bonum: & festinãs cum pedibus suis offendit. Stultitia hominis supplantabit uiam eius: & contra dominũ furet corde suo. Substãtia addet amicos multos: & pauper ab amico suo separabitur.
Testis falsitatum nõ erit innoxius: & proferens mendacia, non euadet.
Multi rogant faciem principis: & omnis est amicus uiro muneris.
Omnes fratres pauperis odiunt eum, quin

 & amici

מְרֵעֵהוּ רָחֲקוּ מִמֶּנּוּ מְרַדֵּף אֲמָרִים ל
לֹא־הֵמָּה ׃ קֹנֶה־לֵּב אֹהֵב נַפְשׁוֹ שֹׁמֵר
תְּבוּנָה לִמְצֹא־טוֹב ׃ עֵד שְׁקָרִים לֹא
יִנָּקֶה וְיָפִיחַ כְּזָבִים יֹאבֵד ׃ לֹא־נָאוֶה
לִכְסִיל תַּעֲנוּג אַף כִּי־לְעֶבֶד מְשֹׁל בְּשָׂרִים
׃ שֵׂכֶל אָדָם הֶאֱרִיךְ אַפּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ ע
עֲבֹר עַל־פָּשַׁע ׃ נַהַם כַּכְּפִיר זַעַף מֶלֶךְ
וּכְטַל עַל־עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ ׃ הַוֹּת לְאָבִיו ב
בֵּן כְּסִיל וְדֶלֶף טֹרֵד מִדְיְנֵי אִשָּׁה ׃
בַּיִת וָהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּמֵיְהוָה אִשָּׁה מ
מַשְׂכָּלֶת ׃ עַצְלָה תַּפִּיל תַּרְדֵּמָה וְנֶפֶשׁ
רְמִיָּה תִרְעָב ׃ שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר ב
נַפְשׁוֹ בּוֹזֵה דְרָכָיו יוּמָת ׃ מַלְוֵה יְהוָה
חוֹנֵן דָּל וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֶּם־לוֹ ׃ יַסֵּר בִּנְךָ ב
כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְאֶל־הֲמִיתוֹ אַל־תִּשָּׂא נפ
נַפְשֶׁךָ ׃ גְּרָל־חֵמָה נֹשֵׂא עֹנֶשׁ כִּי אִם־
תַּצִּיל וְעוֹד תּוֹסִף ׃ שְׁמַע עֵצָה וְקַבֵּל
מוּסָר לְמַעַן תֶּחְכַּם בְּאַחֲרִיתֶךָ ׃ רַבּוֹת
מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב־אִישׁ וַעֲצַת יְהוָה הִיא ת
תָקוּם ׃ תַּאֲוַת אָדָם חַסְדּוֹ וש
וְטוֹב רָשׁ מֵאִישׁ כָּזָב ׃ יִרְאַת יְהוָה
לחיים

& amici sui elongant se ab eo: qui secta-
tur uerba, nõ ipsa. Possidẽs cor, est amicus
animæ suæ: custodiẽs prudentiam, ad inue
niendũ bonũ. Testis falsitatũ nõ innoxius
erit: & proferẽs mẽdacia, peribit. Nõ decẽt
stultum delitiæ: sic etiã seruũ dominari in
principes. Prudẽs homo tardã facit irã su-
am: & gloria eius, est trãsire super peccatũ.
Fremitus ut leonis ira regis: & sicut ros sup
herbam uolũtas eius. Dolor patri suo est fi
lius stultus: & stillatio assidua, iurgia mulie
ris. Domus et substãtia, hæreditas parentũ:
à dño uero est uxor prudẽs. Pigredo inij-
cit soporẽ: & anima remissa esuriet. Custo-
diẽs mandatũ, custodit animã suã: uilipen-
dẽs uias suas, morietur. Fœnerator est dñi,
qui misereť pauperis: & retributio sua per-
solueť sibi. Castiga filiũ tuũ quãdo est spes:
& ad interficiendũ eũ non onerabis animã
tuã. Qui est magnæ iræ, sustinet damnũ: ꝙ
si eripueris, tñ adhuc appones. Audi consi-
liũ & suscipe disciplinã: ut sapiẽs sis ĩ postre
mo tuo. Multæ cogitationes in corde uiri:
consiliũ aũt dñi ipsum permanebit. Concu
piscẽtia hominis, misericordia eius: & me-
lior est paup ꝙ̃ uir mendax. Timor dñi ad

לְחַיִּים וְשָׂבֵעַ יָלִין בַּל־יִפָּקֶד רָע׃
טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת גַּם־אֶל־פִּיהוּ לֹא י
יְשִׁיבֶנָּה׃ לֵץ תַּכֶּה וּפֶתִי יַעְרִם
וְהוֹכִיחַ לְנָבוֹן יָבִין דָּעַת׃ מְשַׁדֶּד־
אָב יַבְרִיחַ אֵם בֵּן מֵבִישׁ וּמַחְפִּיר׃
חֲדַל־בְּנִי לִשְׁמֹעַ מוּסָר לִשְׁגוֹת מֵעִמְרֵי־
דָעַת׃ עֵד בְּלִיַּעַל יָלִיץ מִשְׁפָּט
וּפִי רְשָׁעִים יְבַלַּע־אָוֶן׃ נָכוֹנוּ
לַלֵּצִים שְׁפָטִים וּמַהֲלֻמוֹת לְגֵו כְּסִילִים׃
לֵץ הַיַּיִן הֹמֶה שֵׁכָר ו
וְכָל־שֹׁגֶה בּוֹ לֹא יֶחְכָּם׃ נַהַם
כַּכְּפִיר אֵימַת מֶלֶךְ מִתְעַבְּרוֹ חוֹטֵא נפ
נַפְשׁוֹ׃ כָּבוֹד לָאִישׁ שֶׁבֶת מ
מֵרִיב וְכָל־אֱוִיל יִתְגַּלָּע׃
מֵחֹרֶף עָצֵל לֹא יַחֲרֹשׁ יִשְׁאַל בַּקָּצִיר וא
וָאָיִן׃ מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְלֶב־
אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלֶנָּה׃ רָב־
אָדָם יִקְרָא אִישׁ חַסְדּוֹ וְאִישׁ אֱמוּנִים מ
מִי יִמְצָא׃ מִתְהַלֵּךְ בְּתֻמּוֹ צַדִּיק
אַשְׁרֵי בָנָיו אַחֲרָיו׃ מֶלֶךְ יֹשֵׁב
עַל־כִּסֵּא־דִין מְזָרֶה בְעֵינָיו כָּל־רָע׃
מִי־

uitam:& saturitas cōmorabitur, nō uisita-
bitur malus. Abscondit piger manū suam
sub caldario: etiā ad os suū non reducet eā.
Derisorē percutias, & stultus erit astutus:
& correctio facta prudēti, intelliget scien-
tiam. Dehonestator patris fugabit matrē:
filius confusibilis & ignominiosus. Sine fili
mi ut audias disciplinā: ob deuiationem à
uerbis sciētiæ. Testis iniquus interpretabi-
tur iudicium: & os impiorū deuorabit ini-
quitatē. Parata sunt derisoribus iudicia: &
plagæ corpori stultorum. Caput XX.

DErisio est uinū, tumultuatio ebrietas:
& omnis errans in ea, nō erit sapiēs.
Rugitus ut catuli leonis terror regis: faciēs
irasci eū, peccat in animam suā. Gloria est
uiro, habitare sine contentione: omnis aūt
stultus miscebit se. Propter frigus piger nō
arabit: petet in æstate, & nō. Aquæ profun-
dæ, cōsilium in corde uiri: sed uir prudētiæ
exhauriet illud. Multi homines denomi-
nabuntur uiri misericordiæ suæ: uirum au-
tem fidelitatum quis inueniet? Ambulans
in simplicitate sua, iustus: beati filij sui post
ipsum. Rex sedens super solium iudicij: di-
spergit in oculis suis omne malum.

מִֽי־יֹאמַר זִכִּיתִי לִבִּי טָהַרְתִּי מֵחַטָּאתִֽי :
אֶבֶן וָאֶבֶן אֵיפָה וְאֵיפָה תּוֹעֲבַת יְהוָה ג
גַּם־שְׁנֵיהֶֽם : גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֶּר־ נ
נָעַר אִם־זַךְ וְאִם־יָשָׁר פָּעֳלֽוֹ : אֹזֶן ש
שֹׁמַעַת וְעַיִן רֹאָה יְהוָה עָשָׂה גַם־שְׁנֵיהֶֽם
: אַל־תֶּאֱהַב שֵׁנָה פֶּן־תִּוָּרֵשׁ פְּקַח ע
עֵינֶיךָ שְׂבַע־לָֽחֶם : רַע רַע יֹאמַר הַקּוֹנֶה
וְאֹזֵל לוֹ אָז יִתְהַלָּֽל : יֵשׁ זָהָב וְרָב־ פ
פְּנִינִים וּכְלִי יְקָר שִׂפְתֵי־דָֽעַת : לְקַח־
בִּגְדוֹ כִּי־עָרַב זָר וּבְעַד נָכְרִיָּה חַבְלֵֽהוּ :
עָרֵב לָאִישׁ לֶחֶם שָׁקֶר וְאַחַר יִמָּלֵא־פִיהוּ
חָצָֽץ : מַחֲשָׁבוֹת בְּעֵצָה תִכּוֹן וּבְתַחְבֻּלוֹת
עֲשֵׂה מִלְחָמָֽה : גּוֹלֶה־סּוֹד הוֹלֵךְ רָכִיל
וּלְפֹתֶה שְׂפָתָיו לֹא תִתְעָרָֽב : מְקַלֵּל
אָבִיו וְאִמּוֹ יִדְעַךְ נֵרוֹ בֶּאֱשׁוּן חֹֽשֶׁךְ :
נַחֲלָה מְבֹחֶלֶת בָּרִאשֹׁנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא
תְבֹרָֽךְ : אַל־תֹּאמַר אֲשַׁלְּמָה־רָע ק
קַוֵּה לַיהוָה וְיֹשַׁע לָֽךְ : תּוֹעֲבַת
יְהוָה אֶבֶן וָאָבֶן וּמֹאזְנֵי מִרְמָה לֹא־ טו
טֽוֹב : מֵיְהוָה מִצְעֲדֵי־גָבֶר וְאָדָם
מַה־יָּבִין דַּרְכּֽוֹ : מוֹקֵשׁ אָדָם ילע

Quis dicet, mũdaui cor meum: purificaui me à peccato meo? Põdus & põdus, mensura & mẽsura: abominatio dñi est utrũq; eorũ. Etiã in actibus suis faciet se cognoscere puer: si purũ & si rectũ opus eius. Aurẽ audientẽ & oculũ uidẽtem: dñs fecit utiq; utrunq;. Nõ diliges somnũ, ne forte paup fias: aperi oculos tuos, saturare pane. Malũ malũ dicit emẽs: & abiẽs ad se, tũc gloriabitur. Est aurũ & multitudo gẽmarũ: sed uas pciosum, labia sciẽtiæ. Accipe uestimẽtum eius, qui fideiussit pro alieno: et propter extraneã pignora eum. Suauis est uiro panis mẽdacij: et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes cũ consilio firmabis: & cũ uersutijs fac bellũ. Reuelãs secretum ambulat fraudulẽter: & cum male suadẽte labijs suis, nõ cõmiscebis te. Maledicẽs pñi suo & matri suæ: extinguetur lucerna eius in caligine tenebrarum. Hæreditas accelerata in principio: & nouissimũ eius non benedicetur. Ne dicas, cõpensabo malũ: expecta ad dñm, & salus erit tibi. Abominatio dñi, lapis & lapis: & stathera dolosa, nõ bonum. A dño gressus uiri: & homo quomodo intelliget uiã suam? Offendiculũ est homini,

יָלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר ׃ מְזָרֶה
רְשָׁעִים מֶלֶךְ חָכָם וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אוֹפָן
׃ נֵר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל־ ח
חַדְרֵי בָטֶן ׃ חֶסֶד וֶאֱמֶת יִצְּרוּ־
מֶלֶךְ וְסָעַד בַּחֶסֶד כִּסְאוֹ ׃
תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שי
שֵׂיבָה ׃ חַבֻּרוֹת פֶּצַע תַּמְרִיק
בְּרָע וּמַכּוֹת חַדְרֵי־בָטֶן ׃
פַּלְגֵי מַיִם לֵב־מֶלֶךְ בְּיַד יְהוָה עַל־כָּל־ א
אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ ׃ כָּל־דֶּרֶךְ אִישׁ
יָשָׁר בְּעֵינָיו וְתֹכֵן לִבּוֹת יְהוָה ׃
עֲשֹׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לַיהוָה מז
מִזָּבַח ׃ רוּם עֵינַיִם וּרְחַב־לֵב
נִר רְשָׁעִים חַטָּאת ׃ מַחְשְׁבוֹת ח
חָרוּץ אַךְ־לְמוֹתָר וְכָל־אָץ אַךְ לְמַחְסוֹר
׃ פֹּעַל אֹצָרוֹת בִּלְשׁוֹן שָׁקֶר הֶבֶל נד
נִדָּף מְבַקְשֵׁי־מָוֶת ׃ שֹׁד־ רש
רְשָׁעִים יְגוֹרֵם כִּי מֵאֲנוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
׃ הֲפַכְפַּךְ דֶּרֶךְ אִישׁ וָזָר וְזַךְ יָשָׁר פ
פָּעֳלוֹ ׃ טוֹב לָשֶׁבֶת עַל־פִּנַּת־ גָּג
מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֶר ׃ נֶפֶשׁ
רשע

deglutire sanctitatem : & post uota inqui-
rere. Dissipat impios rex sapiens : & reuer-
titur super eos rota. Lucerna domini, spi-
raculum hominis: inuestigās omnia pene-
tralia uētris. Misericordia & ueritas, custo-
diunt regem: & fulcietur in clementia soliū
eius. Decor iuuenum, fortitudo eorum : &
dignitas senū, canicies, Liuor uulneris pu-
rificabit in malo: & plagæ interiora uētris.

Caput uigesimum primum.

RIui aquarum, cor regis in manu do-
mini: super omnia quo uoluerit, incli
nabit illud. Omnis uia uiri recta in oculis
suis: & probator cordium, dominus. Face-
re misericordiam & iudicium: electum do-
mino magis, quàm sacrificium. Exaltatio
oculorum & dilatatio cordis : lucerna im-
piorum peccatum. Cogitatiões probi tan-
tum ad abundantiā: & omnis festinās, tan-
tum ad penuriam. Faciens thesauros cum
lingua mēdacij: uanitas obijcitur, quæsito-
ribus mortis. Vastitas impiorū disperdet
eos: quia noluerūt facere iudiciū. Peruersa
uia uiri & alieni: & puri rectum opus eius.
Meli⁹ est habitare in angulo tecti: q̄ cū mu
liere cōtentionū, & domo cōmuni. Anima
impij

רָשָׁע אִוְּתָה רָע לֹא־יֻחַן בְּעֵינָיו רֵעֵהוּ׃
בַּעְנָשׁ־לֵץ יֶחְכַּם־פֶּתִי וּבְהַשְׂכִּיל לְחָכָם י
יִקַּח דָּעַת ׃ מַשְׂכִּיל צַדִּיק לְבֵית ר
רָשָׁע מְסַלֵּף רְשָׁעִים לָרָע
אֹטֵם אָזְנוֹ מִזַּעֲקַת־דָּל גַּם־הוּא יִקְרָא ו
וְלֹא יֵעָנֶה ׃ מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה־אָף
וְשֹׁחַד בַּחֵק חֵמָה עַזָּה ׃ שִׂמְחָה לַצַּדִּיק
עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן ׃
אָדָם תּוֹעֶה מִדֶּרֶךְ הַשְׂכֵּל בִּקְהַל רְפָאִים י
יָנוּחַ ׃ אִישׁ מַחְסוֹר אֹהֵב שִׂמְחָה
אֹהֵב יַיִן וָשֶׁמֶן לֹא יַעֲשִׁיר ׃
כֹּפֶר לַצַּדִּיק רָשָׁע וְתַחַת יְשָׁרִים בּוֹגֵד ׃
טוֹב שֶׁבֶת בְּאֶרֶץ מִדְבָּר מֵאֵשֶׁת מִדְוָנִים
וָכָעַס ׃ אוֹצָר נֶחְמָד וָשֶׁמֶן
בִּנְוֵה חָכָם וּכְסִיל אָדָם יְבַלְּעֶנּוּ ׃
רֹדֵף צְדָקָה וָחָסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וכ
וְכָבוֹד ׃ עִיר גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם
וַיֹּרֶד עֹז מִבְטֶחָה ׃
שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נפש
נַפְשׁוֹ ׃ זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה
בְּעֶבְרַת זָדוֹן ׃ תַּאֲוַת עָצֵל תמי

impiĳ desiderat malũ: non gratificabitur in oculis suis proximus suus. Pro mulctatione derisoris, sapiẽs erit insipiens: & quũ erudierit se iuxta sapientẽ, sumet scientiã. Prudenter cõsiderat iustus domũ impiĳ: recuruitas impiorũ ad malũ. Obturans aurẽ suã à clamore pauperis: etiam ipse clamabit, et non exaudietur. Munus in secreto restringet irã: & donũ in sinu, indignationẽ ualidã. Gaudium est iusto facere iudiciũ: & pauor operãtibus iniquitatẽ. Homo errans à uia prudẽtiæ: in cœtu mortuorũ collocabitur. Vir deficit qui diligit gaudiũ: diligens uinũ & pinguedinẽ, non diues erit. Preciũ iusti impius: & loco rectorũ, iniquus. Melius est habitare in terra deserti: quã cũ muliere contentionũ et iræ. Thesaurus desiderabilis & unguetum in habitaculo sapientis: stultus aũt homo deuorabit illud. Perquirens iustitiã & misericordiã: inueniet uitã, iustitiã, & gloriã. Ciuitatẽ fortiũ intrauit sapiens: & dominatus est fortitudini fiduciæ eius. Custodiẽs os suũ & linguã suã: custodit à tribulationibus animã suã. Insolẽs superbus derisor nomẽ eius: operatur cũ indignatione temeritatẽ. Desideriũ pigri oc-

cidit

תְּמִיתֶנּוּ כִּי־מֵאֲנוּ יָדָיו לַעֲשׂוֹת ׃ כָּל־
הַיּוֹם הִתְאַוָּה תַאֲוָה וְצַדִּיק יִתֵּן וְלֹא יח
יַחְשֹׂךְ ׃ זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף
כִּי־בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ ׃ עֵד־כְּזָבִים יֹאבֵד
וְאִישׁ שׁוֹמֵעַ לָנֶצַח יְדַבֵּר ׃ הֵעֵז
אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו וְיָשָׁר הוּא יָבִין דַּרְכּוֹ
אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד
יְהוָה ׃ סוּס מוּכָן לְיוֹם מִלְחָמָה
וְלַיהוָה הַתְּשׁוּעָה ׃

נִבְחָר שֵׁם מֵעֹשֶׁר רָב מִכֶּסֶף ו
וּמִזָּהָב חֵן טוֹב ׃ עָשִׁיר וָרָשׁ נִפְגָּשׁוּ
עֹשֵׂה כֻלָּם יְהוָה ׃ עָרוּם רָאָה רָעָה
וְיִסָּתֵר וּפְתָיִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ ׃ עֵקֶב
עֲנָוָה יִרְאַת יְהוָה עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים ׃
צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יר
יִרְחַק מֵהֶם ׃ חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל־פִּי
דַרְכּוֹ גַּם כִּי־יַזְקִין לֹא־יָסוּר מִמֶּנָּה ׃
עָשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ
מַלְוֶה ׃ זוֹרֵעַ עַוְלָה יִקְצָר־אָוֶן
וְשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ יִכְלֶה ׃ טוֹב עַיִן
הוּא יְבֹרָךְ כִּי־נָתַן מִלַּחְמוֹ לַדָּל ׃

cidit eum: quia renuerunt manus suæ ut la
borarent. Tota die desiderat desiderio: iu-
stus aũt dabit & non cessabit. Sacrificiũ im
piorum, abominatio: ob id quia in scelere
adducit illud. Testis mẽdaciorum peribit:
uir autem audiens ad uictoriam loquetur.
Roborat uir impius faciem suã: & rectus
ipse disponet uiam suam. Nõ sapientia, nõ
prudentia: neq; consilium aduersus domi-
num. Equus paratus ad diẽ belli: ad domi-
num autem salus. Caput XXII.

ELigibile nomen magis, quàm diui-
tiæ multæ: super argẽtum & super au-
rũ gratia bona. Diues & pauper obuiaue-
rũt sibi: factor utriusque eorum dominus.
Callidus uidet malũ & abscõdit se: insipien
tes pertransierũt & damnificati sunt. Finis
mãsuetudinis, timor dñi: diuitiæ, & gloria,
atq; uita. Spinæ & laquei in uia puersi: cu-
stos animæ suæ, lõge fiet ab eis. Imbue ado-
lescẽtẽ iuxta uiã suã: etiã qñ senex fuerit, nõ
recedet ab ea. Diues in pauperes dñabit: et
seru⁹ est mutuũ accipiẽs, uiro mutuũ dãti.
Seminãs maliciã, metet iniquitatẽ: et uirga
iræ suæ deficiet. Bon⁹ oculus ipse bñdictio-
nẽ accipiet: qa dedit de pane suo pauperi.

Eijce

גָּרֵשׁ לֵץ וְיֵצֵא מָדוֹן וְיִשְׁבֹּת דִּין וְקָלוֹן
׃ אֹהֵב טְהָור־לֵב חֵן שְׂפָתָיו רֵעֵהוּ מ
מֶלֶךְ ׃ עֵינֵי יְהוָה נָצְרוּ דָעַת וי
וַיְסַלֵּף דִּבְרֵי בֹגֵד ׃ אָמַר עָצֵל
אֲרִי בַחוּץ בְּתוֹךְ רְחֹבוֹת אֵרָצֵחַ ׃
שׁוּחָה עֲמֻקָּה פִּי זָרוֹת וְעוּם יְהוָה יִפָּל־
שָׁם ׃ אִוֶּלֶת קְשׁוּרָה בְלֶב־נָעַר
שֵׁבֶט מוּסָר יַרְחִיקֶנָּה מִמֶּנּוּ ׃
עֹשֵׁק דָּל לְהַרְבּוֹת לוֹ נֹתֵן לְעָשִׁיר אַךְ־
לְמַחְסוֹר ׃ הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע דב
דִּבְרֵי חֲכָמִים וְלִבְּךָ תָּשִׁית לְדַעְתִּי ׃
כִּי־נָעִים כִּי־תִשְׁמְרֵם בְּבִטְנֶךָ יִכֹּנוּ יַחְדָּו
עַל־שְׂפָתֶיךָ ׃ לִהְיוֹת בַּיהוָה מ
מִבְטַחֶךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם אַת־אָתָּה ׃
הֲלֹא כָתַבְתִּי לְךָ שָׁלִשִׁים בְּמֹעֵצוֹת ור
וָדָעַת ׃ לְהוֹדִיעֲךָ קֹשְׁטְ אִמְרֵי
אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ
׃ אַל תִּגְזָל־דָּל כִּי דַל הוּא
וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי בַשָּׁעַר ׃
כִּי יְהוָה יָרִיב רִיבָם וְקָבַע אֶת־ קֹבְעֵי
קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ ׃ אַל־

Eijce derisorem & exibit iurgium: & cessa-
bit iudicium & ignominia. Diligens puri-
tatem cordis: gratia labiorum suorum con
ciliat sibi regem. Oculi domini obseruant
scientiam: & supplātabit uerba præuarica-
toris. Dixit piger, leo est foris: in medio
platearum occidar. Fouea profunda, os
alienæ: cui iratus dominus, is cadet illuc.
Stulticia ligata in corde pueri: uirga disci-
plinæ faciet elongare eam ab eo. Calumni-
ans pauperem, ut augeatur ipse: dat diuiti
utiq; ut deficiat. Inclina aurem tuam & au
di uerba sapientum: & cor tuum pones ad
scientiā meam. Egregius quippe eris, quan
do custodieris ea in uentre tuo: firmabun
tur pariter in labijs tuis. Vt sit in dño fidu-
cia tua: ostendi tibi hodie, etiam tu. Pro-
fecto scripsi tibi tripliciter: in consilijs & sci-
entia. Ad ostendendum tibi firmitatem
uerborum ueritatis: ut respondeas uerba
ueritatis mittentibus te.

Ne uiolentiam feceris pauperi, quia pau-
per ipse: neque conteras miserum in por-
ta. Quia dominus iudicabit causam
eorum: & opprimet opprimentes eorum
animam.

אַל־תִּתְרַע אֶת־בַּעַל אָף וְאֶת־אִישׁ חֵמוֹת
לֹא תָבוֹא ׃ פֶּן־תֶּאֱלַף אֹרְחֹתָו וְלָקַחְתָּ
מוֹקֵשׁ לְנַפְשֶׁךָ ׃ אַל־תְּהִי בְתֹקְעֵי־כָף
בַּעֹרְבִים מַשָּׁאוֹת ׃ אִם־אֵין־לְךָ לְשַׁלֵּם
לָמָּה־יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ ׃ אַל־תַּסֵּג
גְּבוּל עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֶיךָ ׃ חָזִיתָ א
אִישׁ מָהִיר בִּמְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי־מְלָכִים יִתְ
יִתְיַצָּב בַּל־יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשֻׁכִּים ׃
כִּי תֵשֵׁב לִלְחוֹם אֶת־מוֹשֵׁל בִּין תָּבִין אֶת
אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ ׃ וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בְּלֹעֶךָ אִם
בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה ׃ אַל־תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו
וְהוּא לֶחֶם כְּזָבִים ׃ אַל תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר
מִבִּינָתְךָ חֲדָל ׃ הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ
כִּי־עָשֹׂה יַעֲשֶׂה־לּוֹ כְנָפַיִם כְּנֶשֶׁר וְעוּף ה
הַשָּׁמָיִם ׃ אַל־תִּלְחַם אֶת־לֶחֶם רַע עָיִן
וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמֹּתָיו ׃ כִּי כְּמוֹ־שָׁעַר
בְּנַפְשׁוֹ כֶּן־הוּא אֱכוֹל וּשְׁתֵה יֹאמַר לָךְ ו
וְלִבּוֹ בַּל־עִמָּךְ ׃ פִּתְּךָ אָכַלְתָּ תְקִיאֶנָּה ו
וְשִׁחַתָּ דְּבָרֶיךָ הַנְּעִימִים ׃ בְּאָזְנֵי כְסִיל אַל
תְּדַבֵּר כִּי־יָבוּז לְשֵׂכֶל מִלֶּיךָ ׃ אַל־תַּסֵּג גְּבוּל
עוֹלָם וּבִשְׂדֵי יְתוֹמִים אַל־תָּבֹא ׃ כִּי־גֹאֲלָם

Nō ineas amicitiā cū habēte irā: & cū uiro furorum nō uenias. Ne forte discas mores eius: & accipias offēdiculū animæ tuæ. Nō eris cū his q stipulant̄ manu: cū fideiussori/ bus onerū. Si nō est tibi ut soluas: quare accipiet stratū tuum de subter te? Non facias trāsferre terminū antiquū: quē fecerūt pr̄es tui. Vidisti uirū uelocē in ope suo: an̄ reges statuet̄: nō statuet̄ an̄ obscuros. Ca. XXIII

QVādo sederis ad comedēdū cū potē/ te: prudēter intelligas, quæ sunt an̄ te. Et pones cultrū in gutture tuo: si potestatē aīæ tuæ habueris. Non desiderabis de cibis eius: est em̄ panis mēdaciorū. Ne fatiges te ut facias te diuitē: à prudētia tua cessa. Fac auolare oculos tuos ab eo, nō em̄ ipsū, qm̄ faciēdo faciet sibi alas q̄si aqlæ, & uolabit ī cœlū. Ne comedas panē cū malo oc'lo: ne/ q̄ cōcupiscas cibos ei⁹. Quia sicut æstima/ uit ī aīa sua, sic ipse: comede & bibe, dicet ti/ bi, & cor ei⁹ nō tecū. Buccellā tuā comedi/ sti, euomes eā: & pdes sermones tuos pul/ chros. In aurib⁹ stulti ne loq̄ris: qa cōtēptū faciet prudētiæ eloquij tui. Nō facias trās/ ferre terminū antiquū: & ī agros pupillorū ne ueneris. Quia ꝓpinqu⁹ eorū fortis: ipse

יָרִיב אֶת־רִיבָם אִתָּךְ ׃ הָבִיאָה לַמּוּסָר
לִבֶּךָ וְאָזְנֶךָ לְאִמְרֵי־דָעַת ׃ אַל־תִּמְנַע
מִנַּעַר מוּסָר כִּי־תַכֶּנּוּ בַשֵּׁבֶט לֹא יָמוּת ׃
אַתָּה בַּשֵּׁבֶט תַּכֶּנּוּ וְנַפְשׁוֹ מִשְּׁאוֹל תַּצִּיל
׃ בְּנִי אִם־חָכַם לִבֶּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַם־
אָנִי ׃ וְתַעֲלֹזְנָה כִלְיוֹתָי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ
מֵישָׁרִים ׃ אַל־יְקַנֵּא לִבְּךָ בַּחַטָּאִים כִּי
אִם־בְּיִרְאַת יְהוָה כָּל־הַיּוֹם ׃ כִּי אִם־יֵשׁ
אַחֲרִית וְתִקְוָתְךָ לֹא תִכָּרֵת ׃ שְׁמַע־אַתָּה
בְנִי וַחֲכָם וְאַשֵּׁר בַּדֶּרֶךְ לִבֶּךָ ׃ אַל־תְּהִי
בְסֹבְאֵי־יָיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ ׃ כִּי־סֹבֵא
וְזוֹלֵל יִוָּרֵשׁ וּקְרָעִים תַּלְבִּישׁ נוּמָה ׃
שְׁמַע לְאָבִיךָ זֶה יְלָדֶךָ וְאַל־תָּבוּז כִּי־ זָקְ
זָקְנָה אִמֶּךָ ׃ אֱמֶת קְנֵה וְאַל־תִּמְכֹּר ח
חָכְמָה וּמוּסָר וּבִינָה ׃ גִּיל יָגִיל אֲבִי צַדִּיק
יוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ ׃ יִשְׂמַח־ אָבִיךָ
וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ ׃ תְּנָה בְנִי לִבְּךָ לִי
וְעֵינֶיךָ דְּרָכַי תִּרְצֹנָה ׃ כִּי־שׁוּחָה עֲמֻקָּה
זוֹנָה וּבְאֵר צָרָה נָכְרִיָּה ׃ אַף־הִיא כְּחֶתֶף
תֶּאֱרֹב וּבוֹגְדִים בְּאָדָם תּוֹסִף ׃ לְמִי אוֹי לְמִי
אֲבוֹי לְמִי מִדְוָנִים לְמִי־שִׂיחַ לְמִי פְּצָעִים

חנם

iudicabit causam eorũ tecũ. Fac uenire ad
disciplinã cor tuũ: et aures tuas ad uerba sci
entiæ. Ne ꝓhibeas à puero disciplinã: si p/
cusseris eũ in uirga, nõ morieẽ. Tu in uirga
ꝑcuties eũ: & animã ei⁹ ab ĩferno liberabis.
Fili mi, si sapiẽs fuerit cor tuũ: gaudebit cor
meũ, quin et ego. Exultabũt etiã renes mei:
cũ locuta fuerint labia tua, recta. Nõ æmu/
labiẽ cor tuũ pc̃tõres: qn potius timorẽ dñi
oi die. Quia eñ est nouissimũ: & spes tua
nõ interibit. Audi tu fili mi, & sapiẽs esto: et
ãbula ĩ uia cordis tui. Nõ eris cũ potatori/
bus uini: cũ uoratoribus carnis apud eos.
Quia potator & cõmessator depaupabiẽ:
& scissis ĩdueẽ dormitatio. Audi patrẽ tuũ,
cuius filius tu: & ne cõtemnas quũ senuerit
mater tua. Veritatẽ posside: & ne uẽdas sa/
piẽtiã & disciplinã & intelligẽtiã. Exultãdo
exultabit pr̃ iusti: genitor sapiẽtis gaudebit
in eo. Læteẽ pater tuus & mater tua: & ex/
ultet genitrix tua. Da fili mi cor tuũ mihi:
& oculi tui uias meas obseruẽt. Qm̃ fouea
ꝓfunda meretrix: & puteus angustus alie/
na. Nempe ipsa quasi subito insidiabitur: et
præuaricatores ĩ hoĩbus addet. Cui uæ, cui
quærela, cui rixæ, cui murmur, cui uulnera

חִנָּם לְמִי חַכְלִלוּת עֵינָיִם ׃ לַמְאַחֲרִים
עַל־הַיָּיִן לַבָּאִים לַחְקוֹר מִמְסָךְ ׃ אַל־תֵּרֶא
יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי־יִתֵּן בַּכִּיס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ
בְּמֵישָׁרִים ׃ אַחֲרִיתוֹ כְּנָחָשׁ יִשָּׁךְ וּכְצִפְעֹנִי
יַפְרִישׁ ׃ עֵינֶיךָ יִרְאוּ זָרוֹת וְלִבְּךָ יְדַבֵּר ת
תַּהְפֻּכוֹת ׃ וְהָיִיתָ כְּשֹׁכֵב בְּלֶב־יָם וּכְשֹׁכֵב
בְּרֹאשׁ חִבֵּל ׃ הִכּוּנִי בַל־חָלִיתִי הֲלָמוּנִי
בַּל־יָדָעְתִּי מָתַי אָקִיץ אוֹסִיף אֲבַקְשֶׁנּוּ ע
עוֹד ׃ אַל־תְּקַנֵּא בְּאַנְשֵׁי רָעָה וְאַל־
תִּתְאָו לִהְיוֹת אִתָּם ׃ כִּי־שֹׁד יֶהְגֶּה לִבָּם
וְעָמָל שִׂפְתֵיהֶם תְּדַבֵּרְנָה ׃ בְּחָכְמָה יִב
יִבָּנֶה בָּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן ׃ וּבְדַעַת ח
חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל־הוֹן יָקָר וְנָעִים ׃
גֶּבֶר חָכָם בַּעוֹז וְאִישׁ דַּעַת מְאַמֶּץ־כֹּחַ ׃
כִּי בְתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה־לְךָ מִלְחָמָה ות
וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ ׃ רָאמוֹת לֶאֱוִיל
חָכְמוֹת בַּשַּׁעַר לֹא־יִפְתַּח פִּיהוּ ׃
מְחַשֵּׁב לְהָרֵעַ לוֹ בַּעַל־מְזִמּוֹת יִקְרָאוּ
׃ זִמַּת אִוֶּלֶת חַטָּאת וְתוֹעֲבַת לְאָדָם
לֵץ ׃ הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כ
כֹּחֶכָה ׃ הַצֵּל לְקֻחִים לַמָּוֶת

gratis:cui consumptio oculorũ. Tardanti-
bus iuxta uinũ: uenie͠tibus ad scrutandam
mixtione͠. Nõ aspicias uinũ qñ rubescit, qñ
dat in calice specie͠ suã: introibit cũ placidi-
tate. Postremũ eius ut serpe͠s mordebit: &
sicut regulus diffundetur. Oculi tui uide-
bũt extraneas: & cor tuũ loquet͠ peruersa.
Et eris sicut quiescens in corde maris: & si-
cut dormie͠s in capite nauis. Verberauerũt
me, nõ dolui, malleo ꝑcusserũt me, nõ sen-
si: quando euigilauero: adijciã ut inquiram
ipsum adhuc. Caput XXIIII.

NE æmuleris uiros maliciæ: neqꝫ desi-
deres esse cũ eis. Quia uastitate͠ me-
ditabit͠ cor eorũ: & labore͠ labiorũ suorũ lo-
que͠tur. In sapientia ædificabit͠ domus: & in
prude͠tia firmabit͠. Et in scientia cellaria re-
plebũtur: oĩ substãtia ꝑciosa et pulchra. For
tis est sapie͠s in robore: et uir scie͠tiæ robustꝰ
uirtute. Quia cũ astutijs facies tibi ꝑliũ: &
salus est ĩ multitudine cõsiliarij. Excelsa est
stulto sapie͠tia: in porta non aperiet os suũ.
Cogitãs facere malũ: sibi magistrũ nequiti-
arũ clamabũt. Cogitatio stultitiæ, pctm̃: &
abominatio hoĩ, derisor. Defecisti in die tri
bulatiõis, angusta uirtꝰ tua. Libera raptos

 ad mor-

לַמָּוֶת וּמָטִים לַהֶרֶג אִם־תַּחְשׂוֹךְ ׃ כִּי
כִּי־תֹאמַר הֵן לֹא־יָדַעְנוּ זֶה הֲלֹא־תֹכֵן לִבּוֹת
הוּא־יָבִין וְנֹצֵר נַפְשְׁךָ הוּא יֵדָע וְהֵשִׁיב
לְאָדָם כְּפָעֳלוֹ ׃ אֱכָל־בְּנִי דְבַשׁ כִּי טוֹב
וְנֹפֶת מָתוֹק עַל־חִכֶּךָ ׃ כֵּן דְּעֶה חָכְמָה
לְנַפְשֶׁךָ אִם־מָצָאתָ וְיֵשׁ אַחֲרִית וְתִקְוָתְךָ
לֹא תִכָּרֵת ׃ אַל־תֶּאֱרֹב רָשָׁע לִנְוֵה צַדִּיק
אַל־תְּשַׁדֵּד רִבְצוֹ ׃ כִּי שֶׁבַע יִפֹּל צַדִּיק
וָקָם וּרְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בְרָעָה ׃ בִּנְפֹל א
אֹיִבְךָ אַל־תִּשְׂמָח וּבִכָּשְׁלוֹ אַל־יָגֵל לִבֶּךָ ׃
פֶּן־יִרְאֶה יְהוָה וְרַע בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו
אַפּוֹ ׃ אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא בר
בָּרְשָׁעִים ׃ כִּי לֹא־תִהְיֶה אַחֲרִית לָרָע
נֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ ׃ יְרָא־אֶת־יְהוָה בְּנִי
וָמֶלֶךְ עִם־שׁוֹנִים אַל־תִּתְעָרָב ׃ כִּי־פִתְאֹם
יָקוּם אֵידָם וּפִיד שְׁנֵיהֶם מִי יוֹדֵעַ ׃ גַּם־
אֵלֶּה לַחֲכָמִים הַכֵּר־פָּנִים בְּמִשְׁפָּט בַּל ט
טוֹב ׃ אֹמֵר לְרָשָׁע צַדִּיק אָתָּה יִקְּבֻהוּ
עַמִּים יִזְעָמוּהוּ לְאֻמִּים ׃ וְלַמּוֹכִיחִים י
יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת־טוֹב ׃ שְׂפָתַיִם
יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכֹחִים ׃ הָכֵן בַּחוּץ
מְלַאכְתֶּךָ

ad mortẽ: & inclinatos ad interfectionẽ, si
impedire poteris. Si dixeris, ecce nõ cogno
uimus istũ: nũquid non põderator cordiũ
ipse intelligit, & custos animæ tuæ ipse no
uit: & reddit hoi iuxta opus suũ. Comede
fili mi mel, quia bonũ: & fauũ dulcẽ in fau
ce tua. Sic sciẽtia sapientiæ animæ tuæ si in
uenisti, & est nouissimũ: & spes tua nõ in
teribit. Ne insidieris impio in domo iusti:
nõ uastes requiẽ eius. Septies ẽm cadet iu
stus & resurget: impij aũt corruẽt in malũ.
Cũ ceciderit inimicus tuus, non gaudebis:
& in offendiculo eius non exultet cor tuũ.
Ne forte uideat dñs, & displiceat in oculis
suis: et auferat ab eo irã suam. Ne æmuleris
malignãtes: nec zeles impios. Quia nõ erit
nouissimũ malo: lucerna impiorũ extigue
tur. Time dñm fili mi & regẽ: cũ detracto
ribus nõ cõmiscearis. Quia subito consur
get perditio eorũ: & ruinã utriusq; quis no
uit? Etiã ista sapientibus: cognoscere facies
in iudicio nõ bonũ. Dicẽs impio, iustus es
tu, maledicẽt eũ ppli: & detestabũtur eũ tri
bus. Corripiẽtibus aũt bene erit: & sup eos
ueniet benedictio bona. Labia deosculabi
tur: respondens uerba recta. Præpara foris

מְלַאכְתֶּךָ וְעַתְּדָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ אַחַר וּבָנִיתָ
בֵיתֶךָ ׃ אַל־תְּהִי עֵד־חִנָּם בְּרֵעֶךָ וַהֲפִתִּיתָ
בִּשְׂפָתֶיךָ ׃ אַל תֹּאמַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי כֵּן
אֶעֱשֶׂה־לּוֹ אָשִׁיב לָאִישׁ כְּפָעֳלוֹ ׃ עַל־
שְׂדֵה אִישׁ־עָצֵל עָבַרְתִּי וְעַל־כֶּרֶם אָדָם
חֲסַר־לֵב ׃ וְהִנֵּה עָלָה כֻלּוֹ קִמְּשֹׂנִים
כָּסּוּ פָנָיו חֲרֻלִּים ׃ וְגֶדֶר אֲבָנָיו נֶהֱרָסָה ׃
וָאֶחֱזֶה אָנֹכִי אָשִׁית לִבִּי רָאִיתִי לָקַחְתִּי
מוּסָר ׃ מְעַט שֵׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מְעַט
חִבֻּק יָדַיִם לִשְׁכָּב ׃ וּבָא־מִתְהַלֵּךְ רֵישֶׁךָ
וּמַחְסֹרֶיךָ כְּאִישׁ מָגֵן ׃
גַּם־אֵלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ א
אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה ׃ כְּבֹד אֱלֹהִים
הַסְתֵּר דָּבָר וּכְבֹד מְלָכִים חֲקֹר דָּבָר ׃
שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים א
אֵין חֵקֶר ׃ הָגוֹ סִיגִים מִכָּסֶף וַיֵּצֵא לַצֹּרֵת
כֶּלִי ׃ הָגוֹ רָשָׁע לִפְנֵי־מֶלֶךְ וְיִכּוֹן בַּצֶּדֶק
כִּסְאוֹ ׃ אַל־תִּתְהַדַּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם
גְּדֹלִים אַל־תַּעֲמֹד ׃ כִּי טוֹב אֲמָר־
לְךָ עֲלֵה הֵנָּה מֵהַשְׁפִּילְךָ לִפְנֵי נָדִיב א
אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ ׃ אַל־תֵּצֵא לָרִב

opus tuum & cole agrũ tibi:postea et ædifi
cabis domũ tuã. Ne sis testis frustra in pro/
ximũ tuũ:aut decipias cũ labijs tuis. Ne di/
cas, sicut fecit mihi, sic faciã ei : reddã cuiq;
secundũ opus suũ. Sup agrũ uiri pigri trãsi/
ui : & sup uineã hoĩs deficiẽtis corde. Et ec/
ce ascẽdit totũ ipsum urticæ:operuerũt sup
ficiẽ eius spinæ, & maceria lapidũ eius dis/
sipata est. Et uidi ego, ponẽs in corde meo:
uidi, sumpsi disciplinã. Pauxillũ somnorũ,
pauxillũ dormitationũ : parũ complexiõis
manuũ ad quiescendũ. Et uenit ambulans
egestas tua : & penuriæ tuæ sicut uir arma/
tus. Caput uigesimum quintum.

ETiã istæ parabolæ Salomonis : quas
transtulerũt uiri Hezkiæ regis Iuda.
Gloria dei, abscõdere uerbũ:et gloria regũ,
inuestigare uerbũ. Cœlũ ad altitudinẽ, &
terra ad profunditatẽ : & cordis regum nõ
scrutatio. Aufer rubigines de argento : &
egredietur cõflatori uas. Aufer impiũ corã
rege:& firmabitur in iustitia soliũ eius. Nõ
facias te gloriosũ corã rege : & in loco ma/
gnorũ ne steteris. Quia melius est dicere ti
bi, ascẽde huc, q̃ humiliare te coram princi
pe:quem uiderunt oculi tui. Ne egrediaris
ad con/

לָרִב מַהֵר פֶּן מַה־תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ בה
בְּהַכְלִים אֹתְךָ רֵעֶךָ׃ רִיבְךָ רִיב אֶת־ר
רֵעֶךָ וְסוֹד אַחֵר אַל־תְּגָל׃ פֶּן־יְחַסֶּדְךָ
שֹׁמֵעַ וְדִבָּתְךָ לֹא תָשׁוּב׃ תַּפּוּחֵי זָהָב
בְּמַשְׂכִּיּוֹת כָּסֶף דָּבָר דָּבֻר עַל־אָפְנָיו׃
נֶזֶם זָהָב וַחֲלִי־כָתֶם מוֹכִיחַ חָכָם עַל־אֹזֶן
שֹׁמָעַת׃ כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר צִיר
נֶאֱמָן לְשֹׁלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יָשִׁיב׃
נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל ב
בְּמַתַּת־שָׁקֶר׃ בְּאֹרֶךְ אַפַּיִם יְפֻתֶּה קָצִין
וְלָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר־גָּרֶם׃ דְּבַשׁ מָצָאתָ
אֱכֹל דַּיֶּךָּ פֶּן־תִּשְׂבָּעֶנּוּ וַהֲקֵאתוֹ׃ הֹקַר
רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ פֶּן־יִשְׂבָּעֲךָ וּשְׂנֵאֶךָ׃
מֵפִיץ וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ־עֹנֶה בְרֵעֵהוּ
עֵד שָׁקֶר׃ שֵׁן רֹעָה וְרֶגֶל מוּעָדֶת
מִבְטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם צָרָה׃ מַעֲדֶה ב
בֶּגֶד בְּיוֹם קָרָה חֹמֶץ עַל־נָתֶר וְשָׁר בש
בַּשִּׁרִים עַל לֶב־רָע׃ אִם־רָעֵב ש
שֹׂנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם־צָמֵא הַשְׁקֵהוּ
מָיִם׃ כִּי גֶחָלִים אַתָּה חֹתֶה ע
עַל־רֹאשׁוֹ וַיהוָה יְשַׁלֶּם־לָךְ׃ רוח

ad contentionem cito, alioqui quid facies in postremo eius: in cõfundendo te amicũ tuũ? Causam tuã cõpone cũ amico tuo: & secretum alteri ne reueles. Ne forte exprobret tibi audiẽs: & crimen tuũ nõ amouere possis. Poma auri in cancellaturis argenti: uerbũ dictũ secundũ formã suã. Inauris aurea, monile gemmatũ: obiurgãs sapientem in aure obediẽtiæ. Sicut frigus niuis in die æstatis, legatus fidelis ad mittẽtes se: animã enim dñi sui reducet. Eleuationes et uẽtus, & pluuia nõ: uir gloriabũdus in dono mẽdacij. In tarditate ad irã placabit princeps: & lingua mollis frãget duriciã. Mel inuenisti, comede sufficientiã tuã: ne forte saturatus eo, & euomas ipsum. Reuoca pedẽ tuũ de domo proximi tui: ne qñ satiauerit te & odiat te. Cuneus & gladius atq; sagitta acuta: uir respondens in proximũ suũ, testimoniũ falsum. Dens malus & pes uacillãs: cõfidẽs infideli in die tribulationis. Ablata uestis in die frigoris, acetũ super nitrũ: & cantans in canticis super cor malũ. Si esurierit inimicus tuus, fac comedere eũ panẽ: & si sitierit, pota eũ aqua. Quia carbones tu cõgregas super caput eius: & dñs reddet tibi.

Ventus

רוּחַ צָפוֹן תְּחוֹלֵל גָּשֶׁם וּפָנִים נִזְעָמִים ל
לְשׁוֹן סָתֶר ׃ טוֹב שֶׁבֶת עַל־פִּנַּת־גָּג מ
מֵאֵשֶׁת מִדְוָנִים וּבֵית חָבֶר ׃ מַיִם קָרִים
עַל־נֶפֶשׁ עֲיֵפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מ
מֶרְחָק ׃ מַעְיָן נִרְפָּשׂ וּמָקוֹר מָשְׁחָת צַדִּיק
מָט לִפְנֵי רָשָׁע ׃ אָכֹל דְּבַשׁ הַרְבּוֹת ל
לֹא־טוֹב וְחֵקֶר כְּבֹדָם כָּבוֹד ׃ עִיר פְּרוּצָה
אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ
׃ כַּשֶּׁלֶג בַּקַּיִץ. וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר
כֵּן לֹא־נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד ׃ כַּצִּפּוֹר לָנוּד
כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן קִלְלַת חִנָּם לֹא תָבֹא ׃
שׁוֹט לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו כְּס
כְּסִילִים ׃ אַל־תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן־
תִּשְׁוֶה־לּוֹ גַם־אָתָּה ׃ עֲנֵה כְסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ
פֶּן־יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו ׃ מְקַצֶּה רַגְלַיִם
חָמָס שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד־כְּסִיל ׃
דַּלְיוּ שֹׁקַיִם מִפִּסֵּחַ וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים
׃ כִּצְרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגֵּמָה כֵּן־נוֹתֵן לכ
לִכְסִיל כָּבוֹד ׃ חוֹחַ עָלָה בְיַד־שִׁכּוֹר ו
וּמָשָׁל בְּפִי כְסִילִים ׃ רַב מח
מְחוֹלֵל־כֹּל וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים ׃

ככלב

Ventus aquilo procreat pluuiam: & facies cōmotas lingua abscōdita. Melius est sedere in angulo tecti: q̃ cũ muliere contentionũ & domo cōmuni. Aquæ frigide sup animã lassam: & rumor bonus de terra lōginqua. Fons cōculcatus & uena corrupta: iustus lapsus añ impiũ. Comedēs mel nimiũ, nō est bonũ: & inuestigatio gloriæ, eorum est gloria. Vrbs dissipata, absq; muro: uir q nō cohibet spiritũ suũ. Caput XXVI.

SIcut nix in æstate, & sicut pluuia in messe: sic nō decet stultũ gloria. Sicut auis ad mouendũ, sicut irundo ad uolãdum: sic maledictum frustra nō ueniet. Flagellum equo, chamus asino: & uirga dorso stultorum. Ne respōdeas stulto secundũ fatuitatem suam: ne forte assimileris ei etiam tu. Respōde stulto iuxta stultitiam suã: ne forte sit sapiens in oculis suis. Breuis pedibus iniquitatem bibens: qui mittit uerba in manu stulti. Deficiũt crura claudo: & parabola in ore stultorum. Sicut ligatio lapidis in fundibula: sic qui dat stulto gloriam. Spina ascendens in manu ebrij: & parabola in ore stultorum. Magister format omnia: & cōducit stultũ, atq; cōducit transgressores.

Sicut

כְּכֶלֶב שָׁב עַל־קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאִוַּלְתּוֹ׃
רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִ
מֶּנּוּ׃ אָמַר עָצֵל שַׁחַל בַּדָּרֶךְ אֲרִי בֵּין
הָרְחֹבוֹת׃ הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל־צִירָהּ וְעָצֵל
עַל מִטָּתוֹ׃ טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת נִלְאָה
לַהֲשִׁיבָהּ אֶל־פִּיו׃ חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו
מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם׃ מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי־כָלֶב
עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל־רִיב לֹא־לוֹ׃ כְּמִתְלַהְלֵהַּ
הַיֹּרֶה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת׃ כֵּן־אִישׁ ר
רִמָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא־מְשַׂחֵק אָנִי
׃ בְּאֶפֶס עֵצִים תִּכְבֶּה־אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן
יִשְׁתֹּק מָדוֹן׃ פֶּחָם לְגֶחָלִים וְעֵצִים ל
לְאֵשׁ וְאִישׁ מִדְוָנִים לְחַרְחַר־רִיב׃
דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם יָרְדוּ חַדְרֵי־
בָטֶן׃ כֶּסֶף סִיגִים מְצֻפֶּה עַל־חָרֶשׂ שׂ
שְׂפָתַיִם דֹּלְקִים וְלֶב־רָע׃ בִּשְׂפָתָיו
יִנָּכֵר שׂוֹנֵא וּבְקִרְבּוֹ יָשִׁית מִרְמָה׃
כִּי־יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל־תַּאֲמֶן בּוֹ כִּי שֶׁבַע ת
תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ׃ תִּכַּסֶּה שִׂנְאָה בְּמַשָּׁאוֹן
תִּגָּלֶה רָעָתוֹ בְקָהָל׃ כֹּרֶה שַּׁחַת בָּהּ
יִפֹּל וְגֹלֵל אֶבֶן אֵלָיו תָּשׁוּב׃ לְשׁוֹן

Sicut canis reuertitur ad uomitũ ſuũ: ſtul-
tus iterat ſtultitiã ſuã. Vidiſti uirũ ſapientẽ
in oculis ſuis:ſpes eſt ſtulto magis ꝙ̃ ſibi.
Dicit piger,leunculus in uia: leo inter latas
uias. Oſtiũ uertitur in cardine ſuo:& piger
ſuper ſtratũ ſuũ. Abſcõdit piger manũ ſuã
in ſinu:laborat ut reducat ad os ſuum. Sa-
pientior eſt ignauus in oculis ſuis : ꝙ̃ ſeptẽ
reſpõdentes ſentẽtiã. Apprehẽdens aures
canis: iracũdus miſcẽs ſe in cauſam nõ ſuã.
Sicut fatigať mittẽs fulgura,iacula & mor-
tem: ſic uir fraudulẽtus cũ proximo ſuo: &
dicit, nũquid nõ ludo ego. In annihilatiõe
lignorũ extinguetur ignis:& abſq; ſuſurro-
ne quieſcet cõtentio. Carbo ad prunas, &
ligna ad ignẽ:et uir rixarũ ad prouocandũ
diſceptationẽ. Verba ſuſurronis quaſi tu-
multuantia: & ipſa deſcendũt ad interiora
uentris. Argẽtum ſcoriarũ obductũ ſuper
uas fictile: labia ſuccenſa & cor malũ. In la-
bijs ſuis cognoſcetur hoſtis:& in medio ſui
ponet fraudẽ. Qñ deprecatus fuerit uoce
ſua nõ credas ſibi:quia ſeptẽ abominatiões
in corde ſuo. Qui opit odiũ cũ fraude:reue
labiť malicia ſua in cœtu. Fodiẽs foueã,in
eã cadet: & deuoluẽs lapidẽ,ad ſe reuerteť.

לְשׁוֹן־שֶׁקֶר יִשְׂנָא דַכָּיו וּפֶה חָלָק יַעֲשֶׂה
מִדְחֶה ׃ אַל־תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם
מָחָר כִּי לֹא־תֵדַע מַה יֵּלֶד יוֹם ׃ יְהַלֶּלְךָ
זָר וְלֹא־פִיךָ נָכְרִי וְאַל שְׂפָתֶיךָ ׃ כֹּבֶד
אֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל וְכַעַס אֱוִיל כָּבֵד משב
מִשְּׁנֵיהֶם ׃ אַכְזְרִיּוּת חֵמָה וְשֶׁטֶף אָף
וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֵי קִנְאָה ׃ טוֹבָה תּוֹכַחַת
מְגֻלָּה מֵאַהֲבָה מְסֻתָּרֶת ׃ נֶאֱמָנִים פ
פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא ׃
נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה ב
כָּל־מַר מָתוֹק ׃ כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת
מִן־קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ ׃
שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח־לֵב וּמֶתֶק רֵעֵהוּ מ
מֵעֲצַת־נָפֶשׁ ׃ רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ
אַל־תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אַל־תָּבוֹא בי
בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב־שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רח
רָחוֹק ׃ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וא
וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דָבָר ׃ עָרוּם ר
רָאָה רָעָה נִסְתָּר פְּתָאיִם עָבְרוּ נֶעֱנָשׁוּ
׃ קַח בִּגְדוֹ כִּי־עָרַב זָר וּבְעַד נכר
נָכְרִיָּה חַבְלֵהוּ ׃ מְבָרֵךְ

Lingua mendax odit humiliationem sui: & os lubricum operabitur id quod obie/ctum est. Caput uigesimū septimum.

NOn gloriaberis in diē crastinū: quia nō scis qd pariat dies. Laudet te alienus, & nō os tuū: extrane9, & nō labia tua. Graue est saxū et onerosa arena: sed ira stulti grauior est q̃ utrūq; eorū. Crudelitas furoris & inundās ira: & quis stabit añ æmulationē? Melior est correctio apta, q̄ amor abscōditus. Fidelia sunt uulnera diligentis: & frauduleta sunt oscula odiētis. Anima saturata calcabit fauū: & animæ famelicæ oē amarū dulce est. Sicut auis mouēs se de nido suo: sic uir recedēs de loco suo. Vngentū & uapor suauis oblectabit cor: & dulcedine amici sui propter cōsiliū, anima. Amicū tuū & amicū patris tui ne deserueris, & domū fratris tui nō introeas in die pditionis tuæ.: melior uicinus propinquus q̃ frater lōginquus. Sapiēs esto fili mi, & lætifica cor meū: ut possim respōdere exprobratori meo uerbū. Astutus uidēs malū, abscōditus est: insipiētes transierūt, damnū passi sunt. Tolle uestimētum eius quū fideiussit pro alieno: et p extranea accipe pign9 eius.

מְבָרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּים ק
קְלָלָה תֵּחָשֶׁב לוֹ ׃ דֶּלֶף טוֹרֵד בְּיוֹם ס
סַגְרִיר וְאֵשֶׁת מִדְוָנִים נִשְׁתָּוָה ׃ צֹפְנֶיהָ
צָפַן רוּחַ וְשֶׁמֶן יְמִינוֹ יִקְרָא ׃ בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל
יָחַד וְאִישׁ יַחַד פְּנֵי־רֵעֵהוּ ׃ נֹצֵר תְּאֵנָה
יֹאכַל פִּרְיָהּ וְשֹׁמֵר אֲדֹנָיו יְכֻבָּד ׃ כַּמַּיִם
הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם ׃
שְׁאוֹל וַאֲבַדֹּה לֹא תִשְׂבַּעְנָה וְעֵינֵי הָא
הָאָדָם לֹא תִשְׂבַּעְנָה ׃ מַצְרֵף לַכֶּסֶף ו
וְכוּר לַזָּהָב וְאִישׁ לְפִי מַהֲלָלוֹ ׃ אִם־
תִּכְתּוֹשׁ אֶת־הָאֱוִיל בַּמַּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הרי
הָרִיפוֹת בַּעֱלִי לֹא־תָסוּר מֵעָלָיו אִוַּלְתּוֹ
׃ יָדֹעַ תֵּדַע פְּנֵי צֹאנֶךָ שִׁית לִבְּךָ
לַעֲדָרִים ׃ כִּי לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן ו
וְאִם־נֵזֶר לְדוֹר וָדוֹר ׃ גָּלָה חָצִיר
וְנִרְאָה־דֶשֶׁא וְנֶאֶסְפוּ עִשְּׂבוֹת הָרִים
׃ כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ וּמְחִיר שָׂדֶה ע
עַתּוּדִים ׃ וְדֵי חֲלֵב עִזִּים ל
לְלַחְמְךָ ׃ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים ל
לְנַעֲרוֹתֶיךָ ׃ נָסוּ וְאֵין־רֹדֵף רָשָׁע
וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח ׃ בְּפֶשַׁע אֶרֶץ

Benedicẽs proximo suo cũ uoce magna in
mane cõsurgendo: maledictio cogitabitur
ei. Stillicidiũ continuũ in die pluuiæ: & mu
lier cõtentionũ cõparantur. Abscõdens eã,
abscõdit uẽtũ: & oleũ dextræ suæ uocabit.
Ferrũ cũ ferro acuitur: & homo exacuit fa-
ciẽ amici sui. Custodiens ficũ, comedit fru-
ctũ eius: & qui custodit dñm suũ, honora-
bitur. Sicut aquarũ facies ad facies: sic cor
hominis ad hominẽ. Infernus & perditio
nõ satiabũtur: & oculi hoĩs non satiabũtur.
Cõflator ad argentũ & fornax ad aurũ: &
uir ad os laudãtis eũ. Si cõtuderis stultũ in
mortario in medio granorũ cõtusorũ cum
pilo: nõ amouebis ab eo stultitiã suam. Co
gnoscẽdo cognosces uultũ ouis tuæ: pone
cor tuũ ad greges. Qm̃ nõ est inæternũ po-
testas: tam et si corona sit in generationem
& generationẽ. Apparuit fœnũ, & uisa est
herba: collectæq; sunt herbæ mõtiũ. Agni
ad indumentũ tuum: & preciũ cãpi, hœdi.
Sufficit aũt lac caprarũ cibo tuo ad panem
domus tuæ: & ad uitã ancillarum tuarum.

Caput uigesimum octauum.

FVgiunt & nõ est persequẽs, impiũ: &
iusti, ut leo cõfidet. Propter iniquitatẽ

אֶרֶץ רַבִּים שָׂרֶיהָ וּבְאָדָם מֵבִין יֹדֵעַ כֵּן י
יַאֲרִיךְ ׃ גֶּבֶר רָשׁ וְעֹשֵׁק דַּלִּים
מָטָר סֹחֵף וְאֵין לָחֶם ׃ עֹזְבֵי ת
תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ
בָם ׃ אַנְשֵׁי־רָע לֹא יָבִינוּ מִשְׁפָּט וּמ
וּמְבַקְשֵׁי יְהוָה יָבִינוּ כֹל ׃ טוֹב רָשׁ ה
הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ מֵעִקֵּשׁ דְּרָכַיִם וְהוּא עָשִׁיר ׃
נוֹצֵר תּוֹרָה בֵּן מֵבִין וְרֹעֶה זוֹלְלִים יַכְלִים
אָבִיו ׃ מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְתַרְבִּית
לְחוֹנֵן דַּלִּים יִקְבְּצֶנּוּ ׃ מֵסִיר אָזְנוֹ
מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם־תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה ׃ מַשְׁגֶּה
יְשָׁרִים בְּדֶרֶךְ רָע בִּשְׁחוּתוֹ הוּא יִפּוֹל וּת
וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ־טוֹב ׃ חָכָם ב
בְּעֵינָיו אִישׁ עָשִׁיר וְדַל מֵבִין יַחְקְרֶנּוּ
בַּעֲלֹץ צַדִּיקִים רַבָּה תִפְאָרֶת וּבְקוּם רשׁ
רְשָׁעִים יְחֻפַּשׂ אָדָם ׃ מְכַסֶּה פְשָׁעָיו
לֹא יַצְלִיחַ וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם ׃
אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ י
יִפּוֹל בְּרָעָה ׃ אֲרִי נֹהֵם וְדֹב שׁו
שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם־דָּל ׃ נָגִיד
חֲסַר תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשַׁקּוֹת שֹׂנְאֵי בֶּצַע

terræ multi principes eius: & ꝓpter homi-
nē intelligentē,sciētem,sic prolōgabit. Vir
pauper & calumnians pauperes:pluuia in-
undās,ut nō sit panis.Deserētes legem,lau
dabūt impiū:& custodiētes legē,prouocā-
tur in eos. Viri maliciæ non intelligēt iudi-
ciū:inquirētes aūt dn̄m,intelligent omnia.
Melior est pauper ambulās in simplicitate
sua:q̄ꝫ peruersus uiarū,& ipse diues.Custo-
diēs legē,est filius intelligēs: & pascens co-
mesatores, facit ignominiosum patrē suū.
Augēs substātiā suā cū fœnore & usura:ad
miserendū pauperibus coaceruet eā. Auer
tens aurē suam ab auditu legis: etiā oratio
eius est abominatio. Decipiēs rectos ī uia
mala,in foueā suā ipse corruet:& ꝑfecti hæ
reditabūt bonū.Sapiēs est in oculis suis uir
diues: pauper aūt intelligēs,scrutabitur eū.
In exultādo iustos,multa est gloria: & ī sur
gēdo impios, liber erit hō.Qui operit ini-
quitates suas,nō prosperabitur: cōfitēti aūt
& relinquēti,propiciabitur. Beatus hō qui
pauet semper: indurās uero cor suū, cadet
in malū.Leo rugiēs et ursus fremēs:dn̄ator
impius sup populū pauperē. Dux deficiēs
prudētia,etiā multiplicat calumnias:odiēs

בָּצַע יַאֲרִיךְ יָמִים ׃ אָדָם עָשֻׁק בְּדַם ב
נָפֶשׁ עַד־בּוֹר יָנוּס אַל־יִתְמְכוּ בוֹ ׃ הוֹלֵךְ
תָּמִים יִוָּשֵׁעַ וְנֶעְקַשׁ דְּרָכַיִם יִפּוֹל בְּאֶחָת
׃ עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לָחֶם וּמְרַדֵּף ר
רֵקִים יִשְׂבַּע־רִישׁ ׃ אִישׁ אֱמוּנוֹת
רַב־בְּרָכוֹת וְאָץ לְהַעֲשִׁיר לֹא יִנָּקֶה
׃ הַכֵּר־פָּנִים לֹא־טוֹב וְעַל פַּת־לֶחֶם
יִפְשַׁע־גָּבֶר ׃ נִבְהָל לַהוֹן אִישׁ
רַע עָיִן וְלֹא יֵדַע כִּי־חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ ׃ מוֹכִיחַ
אָדָם אַחֲרַי חֵן יִמְצָא מִמַּחֲלִיק לָשׁוֹן
׃ גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאֹמֵר אֵין פש
פָּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית ׃
רְחַב־נֶפֶשׁ יְגָרֶה מָדוֹן וּבוֹטֵחַ עַל־יְהוָה י
יְדֻשָּׁן ׃ בּוֹטֵחַ בְּלִבּוֹ הוּא כְסִיל ו
וְהוֹלֵךְ בְּחָכְמָה הוּא יִמָּלֵט ׃
נוֹתֵן לָרָשׁ אֵין מַחְסוֹר וּמַעְלִים עֵינָיו ר
רַב־מְאֵרוֹת ׃ בְּקוּם רְשָׁעִים יס
יִסָּתֵר אָדָם וּבְאָבְדָם יִרְבּוּ צַדִּיקִים ׃
אִישׁ תּוֹכָחוֹת מַקְשֶׁה־ע
עֹרֶף פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא ׃
בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבִמְשֹׁל

auariciā, prolōgabit dies. Homo calumniā
exercēs in sanguinē animæ: usq; in lacū fu/
giet, nō retinebūt eū. Ambulās immacula/
tus, saluus erit: peruersus aūt uiarū cadet se/
mel. Colens terrā suā, satiabitur pane: & se/
ctās uacuos, replebitur egestate. Vir fideli/
tatū multiplicatur bñdictionibus: & festi/
nās ad ditescendū, nō erit innocēs. Cogno
scere facies, nō est bonū: & pro buccella pa
nis inique agit uir. Festinans ditari, est uir
malo oculo: & nō scit q egestas ueniet sibi.
Arguēs hominem, postea gratiā inueniet:
magis q̃ qui blanditur lingua. Prædans pa
trem suū & matrē suā, atq; dicēs, nō est pec
catum: socius est ipse uiri interfectoris. Su/
perbia animæ prouocat rixā: & cōfidens in
dño, impinguabitur. Qui cōfidit in corde
suo, ipse est stultus: ambulās aūt in sapiētia,
ipse liberabitur. Dās pauperi, nō deficit: &
abscōdens oculos suos, multiplicat penuri/
as. Insurgēdo impios, abscōdetur homo: &
in perditione eorū multiplicabuntur iusti.

Caput uigesimum nonum.

VIr correptionū dura ceruice: repēte
percutietur absq; remedio. In multi/
plicatione iustorum lætabitur populus: &

וּבִמְשֹׁל רָשָׁע יֵאָנַח עָם ׃ אִישׁ־אֹהֵב
חָכְמָה יְשַׂמַּח אָבִיו וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֶּר־ה
הוֹן ׃ מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְ
וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה ׃ גֶּבֶר מַחֲלִיק
עַל־רֵעֵהוּ רֶשֶׁת פּוֹרֵשׂ עַל־פְּעָמָיו ׃
בְּפֶשַׁע אִישׁ רָע מוֹקֵשׁ וְצַדִּיק יָרוּן וְשָׂמֵחַ
׃ יֹדֵעַ צַדִּיק דִּין דַּלִּים רָשָׁע לֹא־יָבִין
דָּעַת ׃ אַנְשֵׁי לָצוֹן יָפִיחוּ קִרְיָה וַחֲכָמִים
יָשִׁיבוּ אָף ׃ אִישׁ־חָכָם נִשְׁפָּט אֶת־אִישׁ
אֱוִיל וְרָגַז וְשָׂחַק וְאֵין נָחַת ־ אַנְשֵׁי ד
דָמִים יִשְׂנְאוּ־תָם וִישָׁרִים יְבַקְשׁוּ נַפְשׁוֹ
׃ כָּל־רוּחוֹ יוֹצִיא כְסִיל וְחָכָם בְּאָחוֹר יְ
יְשַׁבְּחֶנָּה ׃ מוֹשֵׁל מַקְשִׁיב עַל־דְּבַר־ ש
שָׁקֶר כָּל־מְשָׁרְתָיו רְשָׁעִים ׃ רָשׁ וְאִישׁ
תְּכָכִים נִפְגָּשׁוּ מֵאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְהוָה ׃
מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בֶּאֱמֶת דַּלִּים כִּסְאוֹ לָעַד יִכ
יִכּוֹן ׃ שֵׁבֶט וְתוֹכַחַת יִתֵּן חָכְמָה וְנַעַר
מְשֻׁלָּח מֵבִישׁ אִמּוֹ ׃ בִּרְבוֹת רְשָׁעִים יִ
יִרְבֶּה־פָּשַׁע וְצַדִּיקִים בְּמַפַּלְתָּם יִרְאוּ ׃
יַסֵּר בִּנְךָ וִינִיחֶךָ וְיִתֵּן מַעֲדַנִּים לְנַפְשֶׁךָ ׃
בְּאֵין חָזוֹן יִפָּרַע עָם וְשֹׁמֵר תּוֹרָה אַשְׁרֵהוּ ׃

בדברים

in dñatione impij gemet populus. Vir dili
gēs sapientiā, lætificabit patrē suū: & pascēs
scorta, perdet substantiā. Rex in iudicio fa-
ciet stare terrā: & uir primitiarū dissipabit
eā. Vir blādiens proximo suo: rete expādit
añ gressus eius. In pctō uiri mali est laqus:
iustus aūt cātabit & gaudebit. Nouit iustus
iudiciū pauperū: impi⁹ nō intelligit sciētiā.
Viri derisionis iritāt ciuitatē: sapiētes uero
auertūt irā. Vir sapiēs iudicat⁹ cū uiro stul-
to: siue irascatur siue rideat, & nō quiescit.
Viri sanguinū odiūt simplicē: recti autem
quærēt aīam eius. Totū spiritū suū profert
stultus: sapiēs aūt in tardādo reprimet eū.
Dñator aduertēs sup uerbo mēdacij: omēs
ministri sui sunt impij. Pauper & uir usura-
rū obuiabūt sibi: illuminās oculos utriusq;
eorū, est dominus. Rex qui iudicat in ueri-
tate pauperes: soliū eius in æternum firma-
bitur. Virga atq; correctio tribuit sapiētiā:
& puer dimissus confundit matrē suam. In
multiplicando impios, multiplicabitur ini-
quitas: & iusti in ruinas eorum aspicient.
Castiga filiū tuum, & quietabit te: & dabit
delitias animæ tuæ. Absq; uisione dissipabi
tur populus: & custodiēs legē beatus ipse.
Cum

בִּדְבָרִים לֹא-יִוָּסֶר עָבֶד כִּי יָבִין וְאֵין מ
מַעֲנֶה : חָזִיתָ אִישׁ אָץ בִּדְבָרָיו
תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ : מְפַנֵּק מ
מִנֹּעַר עַבְדּוֹ וְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה מָנוֹן :
אִישׁ-אַף יְגָרֶה מָדוֹן וּבַעַל חֵמָה רַב- פ
פָּשַׁע : גַּאֲוַת אָדָם תַּשְׁפִּילֶנּוּ ו
וּשְׁפַל-רוּחַ יִתְמֹךְ כָּבוֹד : חוֹלֵק
עִם-גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ אָלָה יִשְׁמַע וְלֹא י
יַגִּיד : חֶרְדַּת אָדָם יִתֵּן מוֹקֵשׁ ו
וּבוֹטֵחַ בַּיהוָה יְשֻׂגָּב : רַבִּים מ
מְבַקְשִׁים פְּנֵי-מוֹשֵׁל וּמֵיהוָה מִשְׁפַּט- א
אִישׁ : תּוֹעֲבַת צַדִּיקִים אִישׁ ע
עָוֶל וְתוֹעֲבַת רָשָׁע יְשַׁר-דָּרֶךְ :

דִּבְרֵי אָגוּר בִּן-יָקֶה הַמַּשָּׂא נְאֻם
הַגֶּבֶר לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל :
כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא-בִינַת אָדָם לִי :
וְלֹא-לָמַדְתִּי חָכְמָה וְדַעַת קְדֹשִׁים אֵדָע :
מִי עָלָה-שָׁמַיִם וַיֵּרַד מִי אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו
מִי צָרַר-מַיִם בַּשִּׂמְלָה מִי הֵקִים כָּל-אַפְסֵי
אָרֶץ מַה-שְּׁמוֹ וּמַה-שֶּׁם-בְּנוֹ כִּי תֵדָע :
כָּל-אִמְרַת אֱלוֹהַ צְרוּפָה מָגֵן הוּא

Cum uerbis non castigabit seruus: quia in/
telligit et nõ respondet. Vidisti uirũ uelocẽ
in uerbis suis: expectabis stultũ ex eo. Deli
cate nutriẽs à iuuẽtute seruũ suũ: postremũ
eius, erit cõtumax. Vir iræ prouocabit con
tentionem: et possessor furoris, multiplicat
peccatũ. Superbia hominis facit eũ humi/
lẽ: & humilẽ spiritu suscipiet gloria. Diui/
dens cũ fure, odit animã suã: execrationem
audiet, & nõ indicabit. Stupor hominis oc
casionẽ præstat offendiculo: sperans aũt in
dño, subleuabitur. Multi quærunt faciẽ do/
minatoris: & à dño iudiciũ cuiusq;. Abomi
nati ioustorum, uir iniquus: et abominatio
impij, recti uia. Caput trigesimum.

VErba cõgregationis, filij uomentis: prophetia: dixit uir ad quẽ est deus: ad quẽ est deus, & cõfortabor. Qm̃ stultus ego plus q̃ uir: & nõ est intelligẽtia homi/nis mihi. Neq; didici sapientiã: & scientiam sanctorũ cognosco. Quis ascẽdit in cœlũ, & descendit? quis collegit uentũ in palmis suis? quis ligauit aquas in uestimẽto? quis cõstituit omnes terminos terræ: quod no/men eius, & quod nomen filij sui si nosti? Omne uerbum dei purgatum: clypeus est

speranti/

הוּא לַחוֹסִים בּוֹ ׃ אַל־תּוֹסְףְּ עַל־דְּבָרָיו
פֶּן־יוֹכִיחַ בְּךָ וְנִכְזָבְתָּ ׃ שְׁתַּיִם שָׁאַלְתִּי
מֵאִתָּךְ אַל תִּמְנַע מִמֶּנִּי בְּטֶרֶם אָמוּת ׃
שָׁוְא וּדְבַר־כָּזָב הַרְחֵק מִמֶּנִּי רֵאשׁ וָעֹשֶׁר
אַל־תִּתֶּן־לִי הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי ׃ פֶּן א
אֶשְׂבַּע וְכִחַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי מִי יְהוָה וּפֶן־
אִוָּרֵשׁ וְגָנַבְתִּי וְתָפַשְׂתִּי שֵׁם אֱלֹהָי ׃
אַל־תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָו פֶּן־יְקַלֶּלְךָ ואשׁ
וְאָשָׁמְתָּ ׃ דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת־אִמּוֹ
לֹא יְבָרֵךְ ׃ דּוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו ומ
וּמִצֹּאָתוֹ לֹא רֻחָץ ׃ דּוֹר מָה־רָמוּ ע
עֵינָיו וְעַפְעַפָּיו יִנָּשֵׂאוּ ׃ דּוֹר חֲרָבוֹת
שִׁנָּיו וּמַאֲכָלוֹת מְתַלְּעֹתָיו לֶאֱכֹל עֲנִיִּים
מֵאֶרֶץ וְאֶבְיוֹנִים מֵאָדָם ׃ לַעֲלוּקָה שׁ
שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב שָׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תשׁ
תִשְׂבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא־אָמְרוּ הוֹן ׃
שְׁאוֹל וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ לֹא־שָׂבְעָה מַּיִם ו
וְאֵשׁ לֹא אָמְרָה הוֹן ׃ עַיִן תִּלְעַג
לְאָב וְתָבוּז לִיקְּהַת אֵם יִקְּרוּהָ עֹרְבֵי־נַחַל
וְיֹאכְלוּהָ בְנֵי־נָשֶׁר ׃ שְׁלֹשָׁה הֵמָּה
נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְאַרְבַּע לֹא יְדַעְתִּים ׃ דרד

ſperãtibus in ſe. Nõ addas ſuper uerbis illi
us: ne forte correctionẽ faciat in te, & men
dax deprehẽdaris. Duo petiui à te: ne pro
hibeas à me anteꝗ̃ moriar. Vanitatem &
uerbũ mẽdacij lõge fac à me: paupertatem
& diuitias ne dederis mihi: fac comedere
me panem cõſtituti mei. Ne forte ſatier, &
mẽtiar, & dicã, quis dñs? aut ne forte pau
pertate pereã & furer: & aſſumã nomẽ dei
mei. Ne accuſes ſeruũ apud dñm ſuum: ne
forte maledicat tibi, & pecces. Generatio
patri ſuo maledicẽs: & matri ſuæ nõ bñdi
cẽs. Generatio mũda in oculis ſuis: & à ſor
de ſua nõ lota. Gñatio cuiꝰ excelſi ſunt ocl'i
eius: et palpebræ eius attollunt̃. Gñatio gla
dij dẽtes eius, & cultri dẽtes eius molares,
ad comedẽdum paupes de terra: & inopes
ex hoĩbus. Sãguiſugæ duæ ſunt filiæ, da da,
tria iſta nõ ſaturabunt: quartũ nõ dicũt, ſa
tis. Infernus & clauſura matricis, terra non
ſatiata aquis: & ignis nõ dicit, ſufficit. Ocu
lũ ſubſannãtem patrẽ & deſpiciẽtem obe
dientiam matris, eruant eum corui torren
tis: & comedãt eum pulli aquilæ. Tria iſta
mirabilia ſunt à me: imò quatuor, non co
gnoui ea.

דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בַּשָּׁמַיִם דֶּרֶךְ נָחָשׁ עֲלֵי־צוּר
דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְלֶב־יָם וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה׃
כֵּן־דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה ש
פִיהָ וְאָמְרָה לֹא־פָעַלְתִּי אָוֶן׃ תַּחַת ש
שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וְתַחַת אַרְבַּע לֹא תוּכַל
שְׂאֵת׃ תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְנָבָל כִּי
יִשְׂבַּע־לָחֶם׃ תַּחַת שְׂנוּאָה כִּי תִבָּעֵל ר
וְשִׁפְחָה כִּי־תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ׃ אַרְבָּעָה הֵם
קְטַנֵּי־אָרֶץ וְהֵמָּה חֲכָמִים מְחֻכָּמִים׃
הַנְּמָלִים עַם לֹא־עָז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם׃
שְׁפַנִּים עַם לֹא־עָצוּם וַיָּשִׂימוּ בַסֶּלַע ב
בֵּיתָם׃ מֶלֶךְ אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ ל
כֻּלּוֹ׃ שְׂמָמִית בְּיָדַיִם תְּתַפֵּשׂ וְהִיא בת
בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ׃ שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מֵיטִיבֵי
צָעַד וְאַרְבָּעָה מֵיטִבֵי לָכֶת׃ לַיִשׁ גִּבּוֹר
בַּבְּהֵמָה וְלֹא יָשׁוּב מִפְּנֵי־כֹל׃ זַרְזִיר מ
מָתְנַיִם אוֹ־תָיִשׁ וּמֶלֶךְ אַלְקוּם עִמּוֹ׃
אִם־נָבַלְתָּ בְהִתְנַשֵּׂא וְאִם־זַמּוֹתָ יָד לְפֶה׃
כִּי מִיץ חָלָב יוֹצִיא חֶמְאָה וּמִיץ־אַף יוֹצִיא
דָם וּמִיץ אַפַּיִם יוֹצִיא רִיב׃ דִּבְרֵי
לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר־יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ׃

מַה־

Via aquilæ in cœlo, uia serpentis super pe-
tram, uia nauis in corde maris, & uia uiri
cum uirgine. Sic est uia mulieris adulteræ,
comedens & tergẽs os suum: & dicit, non
sum opata iniquitatẽ. Ob tria pauet terra:
& quartũ nõ poterit sustinere. Ob seruũ cũ
regnauerit, & stultũ qñ fuerit saturatus pa-
ne. Ob odiosam qñ maritata fuerit: et ancil
lã qñ hæreditauerit dominã suã. Quatuor
ista, minuta terræ sunt: & ipsa sapiẽtiora sa-
piẽtibus. Formicarũ turba nõ fortis: & pa-
rant in æstate panẽ suũ. Lepusculorũ turba
nõ robusta: & ponũt in petra domũ suam.
Rex nõ est locustæ: & egreditur cũ turma
uniuersa ipsa. Aranea manibus nititur: &
ipsa in palatijs regis. Tria sunt quæ benefa-
ciũt gressum: & quartũ, benefaciẽtia ambu
lationẽ. Leo fortis in bestia: & non retroce
dit à conspectu ullius. Canis cinctus lũbis,
uel hircus: & rex non consurgens cũ eo. Si
infatuatus es in eleuãdo te: et si statuisti ma
nũ ad os. Qm̃ emũgens lac, educit butyrũ,
& emũgens narẽ educit sanguinẽ: et emun
gẽs iras, educit cõtentionẽ. Cap. XXXI.

VErba Lamuelis regis: Onus qũo
erudiuit eum mater sua. Quid

מַה־בְּרִי וּמַה־בַּר בִּטְנִי וּמֶה בַּר נְדָרָי ׃
אַל־תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךָ וּדְרָכֶיךָ לַמְחוֹת מ
מְלָכִין ׃ אַל־לַמְלָכִים לְמוֹאֵל אַל לַמ
לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יָיִן וּלְרוֹזְנִים אֵו שֵׁכָר ׃
פֶּן־יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקָּק וִישַׁנֶּה דִּין כָּל־
בְּנֵי־עֹנִי ׃ תְּנוּ־שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי
נָפֶשׁ ׃ יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא
יִזְכָּר־עוֹד ׃ פְּתַח־פִּיךָ לְאִלֵּם אֶל דִּין כָּל־
בְּנֵי חֲלוֹת ׃ פְּתַח־פִּיךָ שְׁפָט־צֶדֶק וְדִין
עָנִי וְאֶבְיוֹן ׃ אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא ור
וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ ׃ בָּטַח בָּהּ לֵב
בַּעְלָהּ וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר ׃ גְּמָלַתְהוּ טוֹב
וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ ׃ דָּרְשָׁה צֶמֶר ו
וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ ׃ הָיְתָה
כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ ׃
וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק
לְנַעֲרֹתֶיהָ ׃ זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִם
מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָ כָּרֶם ׃ חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ
וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ ׃ טָעֲמָה כִּי־ ט
טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ ׃
יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תמכו

fili mi, & quid fili uteri mei: & quid fili uo-
torũ meorũ. Ne dederis mulieribus substã-
tiã tuã: & uias tuas ad delẽdũ reges. Nõ re-
ges Lamuel, nõ reges potes uino: nec prin
cipib⁹ desideres ebrietatẽ. Ne forte bibat &
obliuiscat̃ legis: & mutet iudiciũ omniũ fi-
liorũ pauperis. Date sicerã pereũti: & uinũ
amaris aĩa. Bibat et obliuiscat̃ egestatis suæ:
& laboris sui non recordet̃ amplius. Aperi
os tuũ muto: ad causam oĩm filiorũ mutati-
onis. Aperi os tuũ, iudica iusticiã: & uindi-
ca pauperẽ & inopẽ. Mulierẽ fortitudinis
q̃s inueniet? quippe lõge, de preciosissimis
preciũ eius. Confidit in ea cor mariti sui: &
rapina nõ egebit. Retribuit sibi bonũ & nõ
malũ: oĩbus diebus uitæ suæ. Inuestigauit la-
nã & linũ: & opata est cũ desiderio manuũ
suarum. Fuit sicut nauis mercatoris: à lõge
adducẽs panẽ suũ. Et surrexit per noctẽ, &
dedit escã domui suæ: & præceptũ puellis
suis. Cõsiderauit agrũ &, accepit eũ: de fru-
ctu manuũ suarũ plãtauit uineã. Cinxit in
fortitudĩe lũbos suos: & roborauit brachia
sua. Gustauit q̃ bona sit negociatio ei⁹: non
extinguetur in nocte lucerna eius. Manus
suas misit in rectitudinẽ: & palmæ eius ap-

 prehen-

תָּמְכוּ פָלֶךְ ׃ כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ
שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן ׃ לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מ
מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים ׃
מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ
׃ נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־
זִקְנֵי־אָרֶץ ׃ סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר
נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי ׃ עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ ות
וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן ׃ פִּיהָ פָּתְחָה ב
בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ ׃ צוֹפִיָּה
הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל ׃
קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ ׃
רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־ ב
כֻּלָּנָה ׃ שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה י
יִרְאַת־יְהֹוָה הִיא תִתְהַלָּל ׃ תְּנוּ־לָהּ מ
מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ ׃

סכום פסוקים תשע מאות וחמשת
עשר וסמנין יהץ ׃ שבח לאל

prehenderunt fusum. Manum suam exten
dit ad pauperem: & palmas suas misit ad
egenum. Non timebit domui suæ à niue:
quia omnis domus eius induta est cocci-
no. Tapetia fecit sibi: byssus & purpura in-
dumentum eius. Notus est in portis mari-
tus eius: in sessione sua cum senioribus ter-
ræ. Syndonem fecit & uendidit: & cincto-
rium tradidit Chananæo. Fortitudo & de-
cor indumentum eius: & ridebit ad diem
postremum. Os suum aperuit in sapientia:
& lex clementiæ super lingua eius. Cōside-
rat semitas domus suæ: & panē ociose non
comedet. Surrexerūt filij ei⁹ & beatificaue-
runt eā: maritus quoq; eius laudauit eam.
Multæ filiæ fecerūt substantiā: & tu ascēdi-
sti super omnes eas. Fallacia gratiæ et uani-
tas pulchritudinis: mulier timens dominū,
ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuū
suarum: & laudent eā in portis opera eius.

PROVERBIORVM SALOMONIS
Finis.

F. SEBASTIANVS MVNSTE-
rus Hebræo lectori S. D.

TEmpori nostro nosmet accõ-
modantes, cãdide lector, quo
nihil placet, non tam in arti-
bus q̃ linguis, nisi quod elaboratissi-
mum sit, imò quod uel oscitanti lectori
mox conspicuum fiat, nostræ in Salo-
monis prouerbia uersiõi, clariores sub-
iecimus annotationes. Id quod & an-
tea fecit Doctiss. ille Iohãnes Reuchli-
nus in septem psalmos pœnitentiales.
Ex quibus uel puer septẽnis suopte in-
genio Hebraice discere posset. Mode-
rauimus tamen sic laborem nostrum,
ut in primis tribus aut quatuor capiti-
bus, munitiora quæq; annotaremus: in
posterioribus uero leuiculis illis negle-
ctis, difficiliora solum attingeremus.
Vale.

ANNOTATIONES IN PROVERBIA SALOMONIS.

משלי Parabolæ, plurale construꝗ ctiuum, cuius singulare est מְשַׁל à uerbo מָשַׁל cōparauit: habet autem in plurali quando stat absolute, hoc est, nullum post se regens obliquū מְשָׁלִים Et nota quod fermè omnia nomina, quæ duplici signātur kamez, seruant in plurali, & constructione huius uocabuli formam. ut sunt דָּבָר בָּרָק &c. nisi prima esset gutturalis.

Filij Dauid בֶּן דָּוִד Scribitur Ben apud Heb. aliquādo cum sægol, ut hic: aliquando cū zere, ut infra in principio decimi capitis: sed hoc interest, quando habet sægol, est dictio enclitica, caretq; proprio accentu, cohærēs per Makeph uirgulam sequenti dictioni. Quod si cū zere punctatur, habet proprium accentum. Idem iudicium est de אֶת articu

lo,& aliis monosyllabis. Habet autem Ben in plur. mas. בָּנִים & in fœminino בָּנוֹת cuius singnlare communiter assignatur בַּת

Ad sciēdam sapientiā לָדַעַת חָכְמָה Est hic Ladaath infinitiui modi p̄ præpositionem Lamed Bachlam. Thema uocabuli est יָדַע cognouit. & quoniā in infinitiuo prima litera perditur: recipit secunda punctum dages. Hachma hic nomen est fœm. gen. à uerbo חָכַם sapuit, seu sapiens fuit.

Et disciplinam וּמוּסָר & in cōstructione מוּסַר uenit autē à uerbo יָסַר erudiuit, castigauit. Inde nomen denominatiuū מוּסָר iod mutato in uau, significans disciplinam qua castigantur & coercentur in homine irrationabiles & pueriles motus atq; affectus. unde infra cap. 22. Stulticia ligata est in corde pueri: & uirga disciplinæ elongabit

eam

eam ab eo.

Ad intelligendum uerba prudētiæ: לְהָבִין Makor est, idq́ in cōiugat. Hiphil. Radix prima est בָּן intellexit. inde הֵבִין fecit intelligere. Cæterū אִמְרֵי hic est plur. constructiuum, cuius singulare est אֵמֶר & plur. absolutū אֲמָרִים In constructione uero scribendum esset אַמְרֵי quum prima sit gutturalis, quemadmodū ab חָכָם dicimus חַכְמֵי uerum excipitur hoc uocabulū. Proinde בִּינָה nomen est fœm. à uerbo בָּן deriuatum, intelligentiam siue prudentiam significans.

Ad suscipiendam disciplinam intellectus, hoc est, arceas & cohibeas intelligentiam tuam ab omni errore: לָקַחַת infinitiuus siue gerundium est cum articulo lamed. Radix uerbi est נָקַח uel יָקַח accepit, tulit. Dicimus in eodem significato לָקַח uerū nunquam lamed

essentialis litera à capite cadere potest.
De חַשְׂכֵּל uide Dictionariū meum.
Est aūt ה hic articulus genitiui casus.
Iudiciū & æquitates. מִשְׁפָּט Mem
hic est hæmâthi, reliquū radix. Idem
iudicium est de מֵישָׁרִים nisi quod est
plurale. Radix eius est יָשַׁר rectum
fuit, complanauit, direxit, æquauit. In-
de מִישׁוֹר planicies, rectitudo.
Ad dandū paruulis astutiam. לָתֵת
Verbum infinit. modi cū lamed bach-
lam, cuius radix est נָתַן dedit, uerbum
defectiuum non habens sibi simile. Vi-
de de hoc grāmaticā nostrā. לִפְתָאִים
pluralis numerus cum articulo datiui
casus. Singulare eius est פֶּתִי & in plu-
rali plerunq; iod mutatur in aleph. Si-
gnificat autem magis paruulum sensi-
bus quàm ætate, iuxta illud primæ Co-
rinth. decimo quarto. Nolite pueri
effici sensibus, sed malicia paruuli esto-
te: sen-

te:ſenſibus autem perfecti eſtote. unde Hebræi fermè ſemper interpretantur, fatuus uel inſipiens. Venit enim à uer/bo פָּתָה decipere uel ſeducere. Signi/ficat proinde עָרְמָה calliditatem & uerſutiam: hic uero accipitur pro pru/dentia, pro qua & multa alia uocabula Salomon uſurpat: ut ſunt תְּבוּנָה בִּינָה מְזִמָּה תוּשִׁיָּה דַּעַת שֶׂכֶל &c.

Adoleſcenti ſcientiam. לְנַעַר La/med hic datiui caſus eſt articulus, reli/quum nomen maſ. דַּעַת uero nomen eſt, deriuatum à uerbo יָדַע Tau eſt Hæemanthi. Sic mem in מְזִמָּה cõſti/tuit denominatiuũ: cæterum radix eſt זָמַם cogitauit, callide animaduertit. inde מְזִמָּה callida & prudens cogita/tio, ubi dages ſupplet locum alterius mem, & paragoge ה fœmininũ, in/dicat genus.

Audiet ſapiẽs. יִשְׁמַע Iod tertiam

facit

facit personam fut.masc. Et potest hic usurpari pro præsenti. Et addet וְיוֹסִף Vau à principio semper est cõiunctio copulatiua:reliquum est tertia persona fut.sing.mas:uerbi hiphil, cuius thema est יָסַף inde hiphil הוֹסִיף quod in futuro habet אוֹסִיף uel אוֹסַף faciã augescere.&c.Porrò לֶקַח à suscipiẽdo: significare uidetur doctrinam.

Et intelligẽs consilia: נָבוֹן nomen uerbale est propter Nun heæmãthi,à uerbo בָּן uel בִּין intellexit.Sic תַּחְבּוּלוֹת ob prothesin Tau denominatiuum est plur.fœm.quod translator noster uertit,gubernacula. Hebræorum tamẽ interpretatio,quam ego posui,magis uidetur consonare priori sensui,audiet sapiens & addet.&c.Proinde uerbũ, unde hoc deriuatur uocabulum,non inuenitur in usu. Radix uero huius tertiæ personæ fut. יִקְנֶה est קָנָה significans

cãs possidere, emere, acquirere, uerbum tertij ordinis.

Ad intelligendum parabolam. de לְהָבִין iam dictũ est, similiter de מָשָׁל Verum וּמְלִיצָה si uau cõiunctio abijciatur, remanebit nomen uerbale propter mem heæmanthi. He uero indicat fœm. genus. Primitiuũ est לוץ quod significat interp̃tari & uerbis mediare.

Verba sapientũ. Hic דִּבְרֵי est plur. constructiuum, quemadmodum & supra de מִשְׁלֵי dictum est. חֲכָמִים uero, plurale mas. est à singulari חָכָם Et postremum huius pasuc uocabulum וְחִידֹתָם est plurale fœm. cum prothesi uau & paragoge mem. Vau ualet coniunctionem copulatiuam: mem pronomen relatiuum mas. gen. plur. Singulare est חִידָה à uerbo חוּד uel חָד proposuit ænigma.

Timor domini יִרְאַת Nomen uerbale est,

bale eſt, à יְרֵא descendens, fœm. gen. & in ה desinens: hic tamen propter ſtatum regiminis (ut ubiq; aſſolet) mutatur he in tau. יְהֹוָה ſacratiſſimum eſt nomē domini τετραγράμματων, deum ſignificans, non per effectum, ut creator, dominus, redemptor mundi: ſed per eſſentiam, ductum ab הָיָה eſſe. Vnde & ineffabile dicitur, nō quo ad uocem ipſam, cum iuxta literarum & apiculorū diſpoſitionem IEHOVA ſonet: ſed ratione myſterij ineffabilis, quia ſignificat deum trinum & unum, qui omnino ineffabilis & incōprehenſibilis eſt. Iudæi nefas ducunt, ſi quis inter eos ipſum, ut ſonat, pronūciet, ſed loco eius recēſent literas Iod, He, Vau, He, ex quibus integratur, aut legunt אֲדֹנָי id eſt, dominus.

Principium רֵאשִׁית deriuatum à

nomine

nomine ראש id est, caput. Sunt au tem paucula substantina in ית sylla/ am desinentia, de quibus in Gram/ matica.

Stulti despiciunt. אֱוִילִים plurale mascul. ab אֱוִיל singulari. Et accipit Salomon hæc uocabula נְבָלִים פְּתָיִם בְּסִילִים לֵצִים אֱוִילִים fermè in eodē significato, quemadmodum & supra de prudentia dictum est. Porrò בָּזוּ præteritum est à uerbo בָּזָה uel בָּזַה Hic tamen pro præsenti usurpatur.

Audi fili mi. בְּנִי Nomen בֵּן cū pronomine affixo iod primæ perso/ næ. Idem est iudicium de אָבִיךָ ni/ si quod Caph finale est pronomen secundæ personæ masc.

Et ne dimittas. וְאַל Coniunctio copulatiua cum aduerbio negandi. תִּטֹּשׁ uero secunda persona est futu/ ri temporis sing. Tau igitur amota, re/

siduæ

ſiduæ erunt tantum duæ radicales lite-
ræ, deficitq́ꝫ una, non tertia, ſed prima,
qđ indicat dages in litera Teth, eſtq́ꝫ
Nun, ut ſit radix נָטַשׁ deſeruit.

Legem matris tuæ. תּוֹרָה eſt He-
bræis lex: uerũ in conſtructione tranſit
he in tau. Venit autem תּוֹרָה a uerbo
יָרָה inſtruxit. אִמֶּךָ mater tua, nomẽ
cum affixo pronominali. In ſingulari
& ſtatu abſoluto ſcribitur אֵם mater.
Cum affixis uero & in plur. mutatur
zere in hiric, & dageſſatur mem. Idem
iudicium eſt de aliȷs quibuſdã mono-
ſyllabis in zere deſinẽtibus. ut לֵב cor,
עֵת tempus. &c.

Quoniã additio gratiæ. לִוְיַת nõ-
men uerbale à לָוָה adhæſit, & habet
extra conſtructionẽ he pro tau. חֵן ue
ro per apocopen uenit à חָנַן gratifica-
uit. Et הֵם eſt plurale à הוּא id eſt, ipſe,
refertq́ꝫ diſciplinam & legem: quibus ſi
tu fili

tui fili obtēperaueris, erunt additio gra-tiæ. לְרָאשֶׁיךָ id eſt, capitibus tuis: ubi lamed eſt articulus datiui caſus, caph finale affixum: ראשׁ caput. in plur. רָאשִׁים & in affixis abijcit mem. &c.

Et torques ſiue ornamenta collis tu-is. גַרְגְּרֹת eſt collum in ſingulari numero: in plurali recipit à calce oth terminationem fœm. Lamed & hic eſt articulus, caph, affixum.

Fili mi, ſi male. יְפַתּוּךָ Tertia perſona plur. maſ. fut. cum affixo pro-nominali tuus: et deficit tertia radicalis, quod indicat dages in Tau. Eſt enim thema פָּתָה uerbum tertij ordi-nis, quod ſignificat decipere, blandi-tijs ſeducere.

Non ſequaris. Hebraice אַל תָּבֹא id eſt, non uenies, ſubaudiendum, poſt eos. Radix uerbi eſt בָּא quinti or-

 dinis.

dinis. Volunt alij quod radix eius ſit אָבָה uoluit, acquieuit: hic uero, he, mutatum ſit in א, & aleph prima litera abſcondatur in holem, cui & noſtra alludit tranſlatio.

Si dixerint. יֹאמְרוּ dicēt, futurum ab אָמַר Vau ſurec in fine ſemper facit plur. num. Iod uero tertiā per. fut.

Veni nobiſcum. לְכָה אִתָּנוּ Radix huius uerbi eſt יָלַךְ & habet in imperatiuo לֵךְ, uel per paragogē he לְכָה: Porrò אִתָּנוּ compoſitum eſt ex articulo אֵת, & affixo נוּ: De quo uide latius in Grammatica mea, parte de ſeruilibus ſyllabis.

Inſidiabimur. Primitiuum eſt אָרַב quod in prima perſona plur. fut. habet נֶאֱרֹב uel ꝑ paragogen he נֶאֶרְבָה Et quod ſequitur לְדָם, eſt articulus datiui cū nomine duarū tantū radicalium.

Abſcōdemus inſidias. נִצְפְּנָה Idē ſentien-

ſentiendū de hoc uocabulo, quod iam diximus de נָאֳרְבָה : Eſt enim radix eius צָפַן quod abſcondere ſignifi/cat, hic uero ſubaudiamus oportet, inſi dias, uel, ut trāſl. noſt. habet, tēdiculas.

Innocenti fruſtra. לְנָקִי : Lamed hic eſt articulus, reliquum nomen, & plerunq; recipit aleph in fine, ut נָקִיא innocens, inſons.

Deglutiemus eos. נִבְלָעֵם Futur. plural. cum affixo pronominali mem. Radix eſt בָּלַע

Sicut infernus. כִּשְׁאוֹל hic caph eſt litera accidētaria ualēs aduerbiū, ut, ſicut, reliquū nomen. חַיִּין uero plu/rale ab חַי uiuus, uel uiuens.

Et integros. תְּמִים ſignificat inte/grum, perfectum, immaculatum, à uer/bo תָּמַם In plurali תְּמִימִים

Sicut deſcēdentes. כְּיוֹרְדֵי בוֹר ſi/cut deſcēſores lacus. Caph eſt aduerbiū

similitudinis: Iorde, plurale constructiuum à singulari יוֹרֵד Radix primaria est יָרַד descendit, uerbum secundi ordinis.

Omnem substantiam. &c. Significat חון diuitias siue copiã temporalium, & est mas. gen. ut indicat adiectiuum יָקָר Porrò נִמְצָא & נְמַלֵּא sunt futuri tẽporis primæ personæ pluralis. Primum quidem primæ coniugat. Secundum secundæ, id quod indicat lamed dagessatũ. Est enim secundæ coniugationis, altera litera semper dagessata, nisi esset una ex gutturalibus, uel res litera.

Domos nostras. בָּתֵּינוּ plurale cum affixo. Singulare eius est בַּיִת plurale uero בָּתִּים Et habet tau dages propter extritionẽ iod literæ: quemadmodũ & אִשָּׁה ab אִישׁ dicitur.

Sortem tuam proijce. גּוֹרָלְךָ תַּפִּיל

Caph

Caph finale, pronomen affixum masc. Conueniunt enim pronomina affixa in genere cũ antecedente, & nõ cum di ctione cui subiungũtur: tam & si & Goral mas. sit. Tapil uero, hic est secundæ personæ fut. temp. tertiæ coniugat. id est, Hiphil, cuius radix est נָפַל cecidit, corruit, uerbum absolutum: à quo fit uerbum hiphil הִפִּיל transitiuũ, fecit cadere, seu deiecit. Et recipit secunda radicalis litera dages, propter amissionẽ primæ radicalis nun. Hoc igitur uerbum, habet in futuro אַפִּיל תַּפִּיל &c. quod diligenter notabis.

In medio nostri. בְּתוֹכֵנוּ Beth hic est præpositio in, & syllaba, nu, affixum pronominale, nos, nostrum: תּוֹךְ uero medium significat & inter.

Marsupium unum. כִּיס masc. est gen. quod indicat primum אֶחָד id est, unus. deinde יִהְיֶה erit, à uer

bo הָיָה fuit. Cæterum לְבִלָּנוּ eſt articulus cum nomine, & affixo nu. Et nota qnod כָּל quando abſolute ſcribitur, punctatur per kamez, uel holem. Quando uero ei addũtur affixa, notatur per kibuz & dageſſatur. ut כֻּלָּנוּ כֻּלּוֹ &c.

Fili mi, ne ambules. אַל תֵּלֵךְ non ambulabis: frequẽter tamen uſurpatur futurum pro imperatiuo. Eſt autem radix uerbi huius יָלַךְ: habet etiã primam radicalẽ ה in eodẽ ſignificato.

In uia cum eis. בְּדֶרֶךְ אִתָּם præpoſitio, in, cum nomine. Itam uero, eſt articulus את cum pronomine mem, ut & iam diximus.

Prohibe pedem tuũ. מְנַע רַגְלְךָ: Habes hic utriuſq; dictiõis expreſſam radicem, niſi quod poſteriori ſubiunctum eſt affixum pronominale maſc.

A ſemita eorum. מִנְּתִיבָתָם prothesis

thesis primi mem, est præpositio à, uel ab: mem uero clausum affixum masc. plur. & tau, mox ipsum præcedens, indicat fœmininum genus, loco cuius extra constructionem scribitur ה ut נְתִיבָה semita. &c.

Quoniã pedibus suis &c. רַגְלֵיהֶם plurale cũ affixo. Abijcitur enim mem finale à plurali mas. in statu regiminis & affixionis, hiric mutato in zere. Vertimus autem, pedibus suis ad malum current, & non, pedes eorum ad malum current: quia pedes est Hebræis fœmininum gen. currẽt uero ut hic scribitur, mascul. ut psalmo centesimo uigesimo primo: עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ Stãtes fuerunt pedes nostri: ubi adiectiuum fœm. construitur cum substantiuo, pedes. Eadem sentẽtia, quæ hic ponitur, scribitur eisdẽ uerbis Isaiæ quinquaqesimo nono. Cæterum, ad malum

לָרַע est articulus cum nomine. Primitiuum uero uerbi est רָץ uel רוּץ quinti ordinis, quod in futuro habet אָרוּץ תָּרוּץ &c.

Et festinabunt. וִימַהֲרוּ Huius uerbi radix est מִהַר secundæ coniugat. In futuro habet יְמַהֵר יְמַהֲרוּ Et quoniam accessura est uau cū scheua ad iod scheuatum, abijcitur utrunq; scheua, & recipit uau punctum hirec, iuxta regulam quam posui in Grammatica mea proxime ante tractatum de numeris.

Ad effundendū sanguinē. לִשְׁפָּךְ Infinitiuus est cū articulo lamed. Dam uero quod Hebræis sangninem significat, est tantū duarum literarū in sing.

Frustra quoq; &c. Litera Heb. sic habet: quoniā frustra expansio retis. Subintelligitut autem hic uerbum substantiuum, est, sicut & in plerisq; alijs locis.

Est au-

Eſt autem מְזוֹרָה nomen uerbale, deriuatũ à uerbo זָרָה, ſparſit : הָרָשֶׁת uero extra terminum & conſtructionẽ ſcribitur ſic רֶשֶׁת Eſt enim ה genitiui caſus articulus.

In oculis. בְּעֵינֵי Beth hic eſt præpoſitio in, reliquum plurale conſtructiuum, quod abſolute ſic ſcribitur עֵינַיִם dualis numeri. In ſing. עַיִן, & in ſtatu regiminis עֵין : Sic dictio כָּל, in ſtatu regiminis plerunque ſcribitur cum kamez ſine accentu, ut hic: ubi uero non conſtruitur cum ſequenti uocabulo, punctatur cum holem, & habet accentum proprium. ut pſal. 144. טוֹב יְהוָה לַכֹּל Suauis dominus uniuerſis.

Habentis alã. בַּעַל כָּנָף utrũq; omnes ſuas eſſentiales habet literas. Quære ergo in dictionario.

Et ipſi ſanguini ſuo. וְהֵם לְדָמָם הֵם quando eſt affixum, punctatur

cũ ſægol, ſin abſolute ponatur, ut hic, habet zere. Qđ uero ſequitur לְדָמָם habet articulũ lamed, & affixũ mem, quod hic eſt reciprocum relatiuum, reliquum eſt primitiuum.

Animabus ſuis. נֶפֶשׁ eſt anima, cuius plurale eſt נְפָשׁוֹת & in cõſtructione נַפְשׁוֹת Hic lamed & mem ſeruiunt, ut iam de לְדָמָם dictum eſt.

Sic ſemitæ. כֵּן אָרְחוֹת : Huius pluralis, ſingulare eſt אֹרַח : mutatur enim facile holem in hatephcamez, ſicut pathah in hatehpathah, potiſſimum ſub literis gutturalibus.

Inhiantis lucro. בֹּצֵעַ בָּצַע : Poſſet quoq; ſic exponi, inique lucrantis rem temporalem: primum eſt participium præſentis temporis, ſecũdum uero nomen ſubſtantiuum, quod extra terminum ſic ſcribitur, בֶּצַע

Animam poſſidentium. אֶת נֶפֶשׁ

Hic

Hic אֶת est articulus accuſ. caſus. anima uero accipitur ꝑ uita, cui ſi ſubtrahatur uictus, neceſſe eſt ut intereat. Sequitur, בְּעָלָיו plurale eſt, cum uau affixo. A בַּעַל enim fit plurale בַּעֲלִים & in conſtruct. בַּעֲלֵי, cũ uau autem affixo בַּעָלָיו: Refertur aũt uau relatiuum ad בֶּצַע ut ſit ſenſus, rapit animam ipſam, qui ſuffuratur ea, quibus pro ſua indiget ſuſtẽtatione. Cæterum יִקַּח eſt futuri temp. tertiæ perſ. indicatíq; dages punctus defectum primæ eſſentialis literæ, uidelicet lamed, ſeu, ut alij uolunt, nun literæ.

Sapientia in platea. Hic plurale accipiatur oportet, pro ſingulari, quod arguit ſequẽs uerbum & relatiuum. Porrò בַּחוּץ eſt præpoſitio cum nomine, plerunq; tamẽ accipitur pro aduerbio, foris. Verbũ uero quod ſequitur תָּרֹנָּה uidetur eſſe quinti ordinis, illa enim

ſolum

ſolum ſub literis futuri habent kamez. tam & ſi רָבַן in eodem ſignificato reperiatur.

In latitudinibus. בָּרְחֹבוֹת plurale fœm. cum præpoſitione, à uerbo רָחַב dilatauit. Inde רְחֹבָה latitudo, lata uia. &c. Item תִּתֵּן uerbum defectiuum, cuius radix eſt נָתַן : Sequentis uero uocabuli radix manebit, ſi he cum mappic punctulo (ſapiētiam referente) abieceris.

In capite turbarum. ראשׁ eſt caput, Beth præpoſitio in. Et הָמָה uerbum, tumultuauit, ex ſe progignit nomen הֹמִיָּה cuius plur. hic ponitur.

Clamabit. תִּקְרָא Tau facit tertiam perſonam futur. fœm.

In foribus portarum. duo pluralia, quorum primum ſtat in cōſtructione, ſecūdū abſolute, prioris radix eſt פָּתַח aperuit, inde פֶּתַח ianua, apertura.

In ciuitate. בָּעִיר præpoſitio cũ nomine. Hic uero אִמְרֹתֶיהָ eſt plurale cum relatiuo fœm. generis. Ab אָמַר nanq; dixit, uenit nomen אֹמֶר uerbum, in plurali אֲמָרִים uerba.

Vſq; quo inſipiẽtes. עַד מָתַי duæ ſunt dictiões, quaſi dicas, uſq; quouſq; inſipiẽtes diligetis. פֶּתִי inſipientiã, ſiue, ut nos legimus, infantiã. accipitur etiam ſingulariter pro inſipiente & infante. Proinde אָהַב ſignificat Hebræis diligere, & amicitiam cõtrahere: hic ponitur in ſecũda perſona plur. fut.

Et deriſores deriſionẽ. Venit enim utrunq; uocabulũ à לוּץ radice, accipiturq; hic paſſiue, ſicut & in aliis locis, ut ſit ſenſus, deriſibiles cupiũt ea unde eis maior accreſcat deriſio & confuſio. Eſt autem לָהֶם articulus cũ pronomine demonſtratiuo pluralis numeri.

Et ſtulti odibunt. כְּסִיל eſt ſtultus,

tus, שָׂנֵא odiuit, דַעַת uero, sciention tia, à יָדַע : Posset etiam hic accipi pro infinitiuo.

Conuertimini. תָּשׁוּבוּ Futurum pro imperatiuo, & est uerbũ quinti ordinis, cuius thema est שָׁב uel שׁוּב reuersus est, resipuit, pœnituit.

Ad correptionẽ meam. לְתוֹכַחְתִּי Caue hic ne suspiceris hanc dictionem esse primam personã præteriti, quod terminetur in ti, sed est nomen uerbale, cum articulo lamed & affixo iod, cuius singulare absolutum est תּוֹכֵחָה : sed in constructione & cum affixis, he, mutatur in tau. Venit antem à uerbo primitiuo יָכַח, arguit, quod quum nomen de se procreat, mutat iod primam substantialem in uau. Quod in omnibus uerbis à iod incipientibus facile fieri solet.

Faciam manare. אַבִּיעָה uerbum hiphil

hiphil à primitiuo נָבַע manauit. inde מַבּוּעַ puteus flués, & הִבִּיעַ fecit flue/re, qđ in fut. habet אַבִּיעַ uel cata para gogen he אַבִּיעָה punctus dages in beth, tenet uicem, nun, literæ abiectæ.

Vobis ſpiritum meum. לָכֶם רוּחִי Articulus cum affixo, & item nomen רוּחַ cum affixo iod.

Faciam ſcire. אוֹרִיעָה : Idem ſen tiẽdum eſt de iſto uocabulo quod iam diximus de אַבִּיעָה : niſi quod prima radicalis litera eſt iod, quæ in cõiugati/one hiphil, tranſit in uau holẽ, ut יָדַע ſciuit, הוֹרִיעַ fecit ſcire.

Verba mea. דְּבָרַי Plurale cũ affi xo pronominali iod. Exigit enim iod pronomen, quũ plurali adhæret, ante ſe, uel pathah, uel camez. Caph uero maſ. zere uel ſægol. Proinde אֶתְכֶם eſt articulus accuſatiui caſus cum affixo.

Clamaui. קָרָאתִי Syllaba תִי hic ra dici

dici adiecta, facit primam personam præteriti perfecti.

Et noluistis. וַתְּמָאֲנוּ prothesis uau cum pathah mutat futurum tempus in præteritum, atque ultimum uau indicat pluralem numerum. Radix uerbi est מָאֵן renuit.

Extendi. נָטִיתִי uerbum tertij ordinis, ubi inter coniugandum he tertia radicalis migrat in iod. ut נָטִיתָ נָטָה uerum quum idem uerbum etiam in prima essentiali litera defectum facile pati possit, ad quartum pertinebit ordinem. ut אֵט diuertam.

Manum meam. יָדִי Hebræis est manus, iod uero posterius, affixũ pronominale.

Et non est aduertens, aut, si mauis, non est qui aduertat. Est enim מַקְשִׁיב participium præsentis temporis, quo Hebræi utuntur pro uerbo præsenti.

Cæterum,

Cæterũ, est, uel qui, oportet sæpe sub-intelligere in Hebraismo.

Quin & iritastis. וַתַּסְרְעוּ Eiusdẽ dispositionis est hoc uerbum cum priori וַתְּמָאֵנוּ

Consilium meum. עֲצָתִי Radix est יָעַץ consuluit. Inde עֵצָה, & pleruncꝫ עֲצַת consilium, quemadmo- ab יָדַע uenit דֵּעָה & דַּעַת, scientia. Inde דַּעְתִּי scientia mea, & עֲצָתִי consilium meum.

Non uoluistis. לֹא אֲבִיתֶם uerbũ tertij ordinis, quorũ tertia radicalis est he. ut, אָבָה uoluit, אָבִיתִי uolui. &c.

In perditiõe uestra. בְּאֵידְכֶם beth præpositio, in, chæm uero affixum est pronominale mas. residuum nomen.

Ridebo, subsannabo. Aleph litera fronti uerborum præfixa, primam constituit futuri personam. Quod sequitur uero בְּבֹא est infinitiuus cũ articulo

בָּא primitiuũ uerbũ quinti ordinis.

Anguſtia ueſtra. פַּחְדְּכֶם Affixũ pronominale כֶם cum nomine פַּחַד pauor, anxietas.

Vt deſolatio. כְּשֹׁאָוה Protheſis caph, eſt aduerbium ſimilitudinis, reſiduum nomen à uerbo שָׁאָה deuaſtauit. idem fermè dicendũ de כְּסוּפָה à uerbo סָפָה. Radix uero uerbi יֶאֱתֶה est אָתָה qđ & primæ cor. ult. ponitur: Si quis non diligit dominũ Ieſum, anathema ſit, מָרָנָא אָתָא id eſt, dñs noſter uenit. Eſt tamen utrunque uocabulum hic Chaldaicum.

Sup uos. עֲלֵיכֶם Dictio cõpoſita, à præpoſitiõe עַל, & pronomine affixo cũ epẽtheſi iod literæ, quæ ſemp interponit͛, quũ hæc p̃poſitio affixa recipit. Et idẽ iudiciũ eſt de אֶל p̃poſitiõe.

Tribulatio & afflictio. צָרָה וְצוּקָה Horũ primũ uenit à צור tribulauit, alterũ

alterũ uero à צוק anguſtiauit,afflixit.

Tunc inuocabũt me. יִקְרָאֻנְנִי Sup-pletur hic uau ſurec,quæ terminat plu-rale maſc.per kibuz:& נִי eſt affixum pronominale,aliud uero,nũ,luxu quo-dam uel euphoniæ gratia additur ter-tiæ perſonæ plurali fut.ut יִקְרָאוּן pro יִקְרְאוּ clamabunt.

Et non exaudiam. אֶעֱנֶה Thema eius eſt עָנָה reſpondit,exaudiuit. in-de מַעֲנֶה reſponſio.

Mane quærẽt me. יְשַׁחֲרֻנְנִי Radix huius uerbi eſt שִׁחֵר , qđ ſignificat ma-nicare,mane cõſurgere, mane quærere. ĩñ שַׁחַר mane,aurora. Diſpoſitio au-tem huius,& ſequentis uerbi יִמְצָאֻנְנִי eſt ſimilis priori.

Eo quod oderunt. תַּחַת Signifi-cat aliquando,infra,ſubtus: hic uero ca-pitur pro,pro eo,uel ob id.

Et timorẽ dñi. וְיִרְאַת יְהוָה Extra

cōſ. יִרְאַת eſt timor, à uerb. יָרֵא timuit.

Non elegerūt. לֹא בָחָרוּ Erat ſcribendū בָּחֲרוּ , niſi ſoph paſuc obſtaret, qui ſcheua mutat in kamez. Idem fit in ſede, æthnahta.

Non acquieuerunt conſil. לֹא אָבוּ Idem uerbū אָבָה ſupra interpretati ſumus, non uoluerunt: hic tamē cōmodius pro acquieuerunt interp̄tatur, ob ſequētē datiuū caſū לַעֲצָתִי cōſil. meo.

Contempſerūt. נָאֲצוּ , abijce uau, & remanebit radix uerbi.

Comedent itaq;. וְיֹאכְלוּ Schores huius eſt אָכַל : Hic uero ꝓpter protheſin, iod, eſt futuri tēporis: nec obſtat uau cum ſcheua, quia tale ſolum præteritum mutat in futurum.

De fructu. מִפְּרִי : Mem, hic eſt præpoſitio, a, uel ab. פְּרִי uero, eſt deriuatum à פָּרָה creuit, fructificauit. In דַּרְכָּם uero ult. lit. eſt dūtaxat ſeruilis.

Et de

Et de conſilijs ſuis. וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם
Sunt in iſto uocabulo multæ ſeruiles literæ. Prima, uau, eſt coniunctio, & punctatur cum ſurec, quãdo mox præcedit unam ex his literis ב מ ת, ſequens mem, ualet præpoſitionẽ, a, uel, ab. Et mem, hanc ſequens, eſt hæemãthi: הֶם finalis ſyllaba affixum pronominale, & epẽtheſis iod, ferè ſemper uenit poſt plurale fœmininum, quando habet affixum, ut hic. Singulare itaq; abſolutũ eſt מֹעֵצָה deriuatum à uerbo יָעַץ

Quoniam auerſio. מְשׁוּבַת & extra ſtatum regiminis מְשׁוּבָה: Mem, eſt hæemanthi, &, ה, fœmininum cõſtituit genus, radix uero eſt שָׁב & שׁוּב

Interficiet eos. תַּהַרְגֵם. Tau facit tertiam fut. perſ. fœm. ſicut & מְשׁוּבָה eſt fœm. gen. Mem uero finale eſt pronomen plur. maſc. Venit aũt שַׁלְוָה à שָׁלָה abundauit. תְּאַבְּדֵם autem, eſt

uerbum ſecundæ coniugationis, quod potiſſimum ex media dageſſata depre henditur litera. Tau facit tertiam perſo nam futuri fœm.& mem finale, eſt re latiuum plur.maſ.

Obaudiens autem mihi. וְשֹׁמֵעַ לִי A שָׁמַע fit participiũ præſentis tem poris שֹׁמֵעַ triſyllabum, propter ain literam, quæ in hoc modo, quando eſt ultima, æque ſicut ח punctatur in ſin gulari numero. Proinde לִי eſt dati uus caſus, ab אֲנִי ego, ſiue eſt articu lus, cum pronomine affixo.

Quieſcet confidenter. יִשְׁכָּן à uer bo שָׁכַן quieuit, pacatus ſedit.

Et quietus erit. וְשַׁאֲנָן Tã & ſi hoc uocabulũ in hac pũctorũ diſpoſitiõe, magis noĩaliter quã uerbaliter reperiat.

A pauore mali. מִפַּחַד רָעָה. Mem hic eſt præpoſitio, & רָעָה accipitur pro malo, ſeu malicia, ſubſtantiue.

Caput

Caput secundum.

FIlli mi.&c. בְּנִי Iod affixum cũ nomine בֵּן ,id est,filius. תִּקַּח uero, secunda persona futur.uerbi defectiui, quod integre sic scribitur , לָקַח , seu, ut alij uolunt, נָקַח , in eodem tamen significato . Defectus primæ literæ innuit ꝑ dages kuph , literæ impressum.

Verba mea. אֲמָרַי plurale cum iod affixo,à singulari אָמַר

Et præcepta mea. וּמִצְוֹתַי Prothesis uau,est coniunctio,epēthesis,mem, hæemanthi,paragoge iod, pronomen affixum,& holem. Tau terminatio pluralis fœm. à singulari מִצְוָה. Radix uero est uerbũ צִוָּה præcepit.

Absconderis tecũ. תִּצְפֹּן אִתָּךְ .Radix primi est צָפַן abscõdit,secũdum uero,componitur ab articulo אֵת qui sæpe ualet præpositionem,cum, ut hic, & affixo caph, quod in mẽbro uel fine

pasuc punctatur cum scheua, non obstante masculino genere.

Vt accommodes. לְהַקְשִׁיב infinitiuus cum articulo, à themate הִקְשִׁיב fecit aduertere, לַחָכְמָה sapiẽtiæ, uel ad sapientiam: est enim lamed hic articulus. Cæterum אָזְנֶךָ aures tuas, est plurale cum affixo: absolute scribitur אָזְנַיִם dualis numeri.

Inclines cor tuum. תַּטֶּה לִבְּךָ inclinabis cor tuum. Thema uerbi, est נָטָה quarti ordinis, defectus primæ substãtialis, innotescit ex pũctulo dages, thet literæ infixo. Præterea annotaui supra quod לֵב cor, in subiunctione affixorum, mutat zere in hiric, & recipit beth punctum dages.

Prudentiæ. לַתְּבוּנָה Lamed hic est articulus: reliquum quære supra in principio primi capitis.

Dederis uocem tuam. תִּתֵּן קוֹלֶךָ

Primum

Primum tau, facit secũdam futuri personam,& dages in secundo tau,indicat defectũ primæ literæ,scilicet,nun. A reliqua uero dictione,si separaueris caph finale,remanebit radix nominis.

Si quæsieris cã. אִם תְּבַקְשֶׁנָּה Ferè omnia uerba huius capitis ponũtur, uel in secunda persona futuri,quod indicat ה litera,uel in infinitiuo, quod ex præfixiõe lamed aduertere licet. Syllaba autem נָּה subiuncta uerbo,est relatiua prudẽtiæ,fœm.gen.uerbumq́ ipsum,ut hic ponitur,graue est,quo innuitur, quanto studio quæri debeat intelligentia.

Vt argentum. כַּכָּסֶף Primũ caph aduerbium est similitudinis, reliquum nomen,à uerbo כָּסַף deriuatũ,quod extra membrum,& finem pasuc scribitur,duplici sægol.

Et sicut abscondita. וְכַמַּטְמוֹנִים

Radix eius eſt טָמַן abſcondit. inde מַטְמוֹן nomen deriuatiuum, abſcōditum, theſaurus, ſecūdum tranſl. noſtrā. Hic ponitur in plur. maſc.

Inueſtigaueris eā. תַּחְפְּשֶׂנָּה Quoniam tranſlator noſter præcedens uocabulum, theſaurum, interpretatus eſt, neceſſe fuit, ipſum uerbum hoc חָפַשׂ uertere pro fodere, quum ſcrutari ſignificet.

Tunc intelliges. אָז תָּבִין Verbum hiphil, à kal בּוּן uel בָּן. Reliqua omnia uocabula huius paſuc, id eſt, uerſus, expoſita ſunt præcedenti capite, præter אֱלֹהִים quod plurale eſt ab אֱלוֹהַּ deus: & quāquam pluralitatem deſignet, tamen iungi ſolet cum uerbo ſingularis num. quoties in ſcriptura ſacra, pro deo uero accipitur: quod nō fieri nos credimus abſq; grādi myſterio.

Quia dn̄s dabit ſapientiā. יִתֵּן integrum

tegrum eius est נָתַן ut supra quoque monuimus.

Ex ore eius. מִפִּיו Mē est præpositio, paragoge uau, pronomen affixū, absolutū uocabulū פֶּה in cōstr. uero nominū & affixorū mutatur ה in iod.

Conseruabit rectis. וִצְפֹּן לַיְשָׁרִים Notabis hic quod uau capitalis, nō ualet coniunctionē copulatiuam, sed stat loco iod literæ, quemadmodum & nō raro iod ponitur loco uau. Exponitur itaqꝫ וִצְפֹּן perinde ac si scriptum esset יִצְפֹּן custodiet, uel abscondet, uel reseruabit. לַיְשָׁרִים rectis, à יָשָׁר singul.

Salutem. תוּשִׁיָּה Posui cū interprete nostro, salutem, quamuis mihi uideatur ipsum cogitasse תְּשׁוּעָה qđ proprie salutem significat. Sunt qui uelint תוּשִׁיָּה deriuari à שָׁוָה quod æquare, cōplanare, significat, & iñ Tuschiah æquitas, iustitia. Aliȷ interpretātur, bo/

tur,bonum consilium. Mihi quoq; ui-
detur deriuari à יָשַׁה , quod durare
& esse significat: unde & in eodem pa-
suc quum Salomon dixisset, absc̄odet
rectis salutem,adiecit: מָגֵן לְהֹלְבֵי תֹם
protector est ambulatoribus perfecti-
onis,uel integritatis.Est autē מָגֵן de-
nominatiuum à גָּנַן : & הֹלְבִים par-
ticipiū præsens, à uerbo הָלַךְ : Hic ue
ro stat in statu regiminis propter obli-
quum תֹם

Ad conseruandum semitas. לִנְצֹר
אָרְחוֹת Lamed infinitiuo, à primitiuo
נָצַר . Aliud uero est plurale,ab אֹרַח
uia,semita. מִשְׁפָּט autem,est deno-
minatiuum à uerbo שָׁפַט iudicauit.

Sanctorum suorum. חֲסִידָו Plu-
rale cum affixo, à singulari חָסִיד . Ali
qua exemplaria habent חֲסִידָיו casti-
gatiora tamen habent,ut ego posui.

Iustitiam. צֶדֶק à uerbo צָדַק iu
stus fuit.

ſtus fuit.inde צֶרֶק & צְרָקָה

Et æquitatem. וּמֵישָׁרִים Nomen uerbale,deriuatũ à יָשַׁר : Et quãq̃ ſit plur.tamen communiter ab interprete noſtro exponitur ſingulariter.

Omnem ſemitã. כָּל מַעְגַּל Pro/theſis,mem,indicat nomẽ uerbale,tam & ſi uerbum ipſum in biblia non inue/niatur. Porrò adiectiuum טוֹב quod ſequitur,arguit ipſum eſſe maſ.gen.

Quũ uenerit. כִּי תָבוֹא . Accipitur כִּי aliquando pro coniunctione,quia: aliquando pro aduerbio temporis , ut hic. Verbũ uero quod ſequitur,eſt fut, tẽp.cuius עָבַר eſt בָּא uel בֹּא uenit.

In corde tuo. בְּלִבֶּךָ Beth præpo/ſitio,caph finale,pronomen affixũ.&c.

Placuerit. יִנְעָם Futurum à uerbo נָעַם placuit,amœnum fuit.

Prouidentia. מְזִמָּה Mem eſt hæ/emanthi,reliquum à uerbo זָמַם , co/gitauit,

gitauit, statuit. Dages in mem, indicat defectum alterius mem. Sũt qui exponunt hoc uocabulũ, pro bono cõsilio.

Sup te. עָלֶיךָ Præpositio cũ ꝓnoĩe affixo, & epẽthesi iod. accipit̃ ꝗ̃ pro, te.

Seruabit te. תִּנְצְרֶכָּה Radix huius uerbi est נָצַר prothesis tau futuro seruit. Caph uero antefinale est ꝓnomẽ affixũ, & habet dages, quia præcedit sægol, & capitur in primitiua specie. Quod uero he in fine accessit, id raro contingit, sicut & iod in fœm. gen. raro subiungitur caph finali.

Vt tutum reddas te. לְהַצִּילְךָ Lamed est præpositio, ad, & caph finale pronomen affixum, residuum uerbum hiphil, à radice נָצַל

A uia mala. Hic aduertere licet. דֶּרֶךְ esse masc, quia construitur cum adiectiuo רָע masc.

A uiro loquente. מֵאִישׁ Præpo-

sitio

ſitio cũ nomine, מְרַבֵּר participium præſens in ſecunda coniugatione. Cæterum תַּהְפֻּכוֹת denominatiuum eſt à uerbo הָפַךְ ſubuertit, peruertit. &c.

Deſerentes. הָעֹזְבִים Plurale ab עֹזֵב participio præſ. יֹשֶׁר uero idem ſignificare uidetur quod מֵישָׁר . Item לָלֶכֶת cõſtituitur ex præpoſitiõe, ad, & infinitiuo à הָלַךְ uerbo deſcendente.

Lætãtes. הַשְּׂמֵחִים Et uenit à uerbo שָׂמַח gauiſus eſt. De לַעֲשׂוֹת idẽ dicendum eſt quod de לָלֶכֶת niſi ꝙ radix huius uerbi eſt עָשָׂה fecit.

Exultabunt. יָגִילוּ Futurũ à uerbo גוֹל . uau mutato in iod.

Quod uiæ eorum. אֲשֶׁר אָרְחֹתֵיהֶם Quorum uiæ eorum, affixum הֶם cũ plur. & epentheſi iod, quam fermè ſemper exigunt pluralia fœm. quum ipſis ſubiunguntur כֶם נוּ הֶם &c.

Et peruerſi. וּנְלוֹזִים Deno-
mina-

minatiuũ à לוז abſceſſit, aberrauit, declinauit. Inde נְלוֹזִים aberrantes: בְּמַעְגְּלוֹתָם in ſemitis ſuis, & eſt plurale denominatiuũ, propter mẽ hæmãthi cũ præpoſitione, in, & affixo mem.

A muliere aliena. מֵאִשָּׁה זָרָה Mẽ præpoſitio a, uel, ab: et ab אִישׁ deriuatur fœm. אִשָּׁה, dages ſupplẽte literã iod. Sic זָרָה à maſculino זָר alienus.

Ab extranea. מִנָּכְרִיָּה Fœm. à maſcul. נָכְרִי extraneus. &c.

Verba ſua. אֲמָרֶיהָ Plurale conſtructiuũ cum הָ relatiuo fœm. gen. Et mutatur punctus kamez in mappic quãdo literã he immediate præcedit camez. ut שְׁמָהּ nomen eius. ſ. mulieris,

Mollificante. הֶחֱלִיקָה Verbũ hiphil fœm. gen. præteriti temp. licet hic pro præſenti uſurpetur. Fit enim ab חָלַק lenis fui, הֶחֱלִיק leniuit, mollificauit, adulatorem ſe exhibuit.

Relin-

Relinquens. חָעֹזֶבֶת Participium præſens fœm. gen ab עָזַב, protheſis ח hic & alijs pleriſq; locis, gerit uicem relatiui, qui, quæ, quod.

Magiſtrum adol. אַלּוּת נְעוּרֶיהָ Ab אָלַת docuit, deriuať אַלּוּת doctor, magiſter, tam & ſi rara ſit hæc deriuandi forma pro huiuſmodi ſignificato. Cæterum, נְעוּרִים in plurali frequẽter accipitur pro adoleſcẽtia, quod certis incrementis cõtinue augeatur & uarietur. הָ hic quoq; & ſub אֱלֹהֶיהָ eſt relatiuum fœm. ut prius.

Et pacti. וְאֶת בְּרִית Hic את eſt articulus accuſatiui caſus, tã & ſi nõ ita à nobis cõmode reddi potuerit. Venit aũt ברית à בָּרַת pepigit, fœderauit.

Oblita eſt. שָׁכֵחָה à maſc. שָׁכַח quod in fœm. habet שָׁכְחָה, ſed in termino, uel membro ſententiæ reſoluitur ſcheua in zere.

Qm̃ inclinata eſt. שָׁחָה , Verbum abſolutũ,q̃d paſſiue uertere cogimur.
Ad mortẽ. אֶל מָוֶת In cõſtruct. aũt & ſubiũctiõe affixorũ ſcribit̃ מוֹת unde num.23. תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים Moriatur anima mea morte rectorũ.
Domus eius. בֵּיתָהּ Hic,he,cum mappic eſt relatiuum fœm.gen.
Inferos. רְפָאִים Habet uocabulũ iſtud uaria ſignificata,etiam contraria. Vide dictionarium noſtrum.
Omnes accedentes eam. כָּל בָּאֶיהָ id eſt, ſi uerbotim reddere uelim, omnes ingreſſores eius. Significat enim בָּא uenientem,ſiue ingrediẽtem.& habet in plurali בָּאִים &c.
Nõ reuertẽtur. לֹא יְשׁוּבוּן Nun finale plerũq; ocioſe adijcitur ter. per.pl. Radix uerbi eſt שֵׁב . & recipit in alijs modis à præterito epentheſin,uau.
Apprehendent, יַשִּׂיגוּ Verbum
hiphil

hiphil, formatum à radice נָשַׂג atti/git, assequutus est.

Semitas uitæ. אָרְחוֹת חַיִּים In plurali huius nominis semper aleph debet punctari cum hatephkamez, illud enim ex breuioribus respōdet puncto holem. Cæterum חַיִּים uita, apud Hebræos est pluralis numeri tantum.

Propterea ambulabis. לְמַעַן תֵּלֵךְ Est lemaan articulus cū denoīatiuo, à uerbo עָנָה negociū habuit: & significat causam motiuam, ꝓpter quā est negociū. תֵּלֵךְ uero est fut. à uerbo יָלַךְ

Quiete habitabūt. יִשְׁכְּנוּ אָרֶץ Significat שָׁכַן quiescere & habitare: primū nō cōmode poni potuit, quū absq; media præpositiōe nō regat accus. iunximus itaq; utrunq; simul. Porrò אֶרֶץ in mēbro & termino sñiæ scribit' אָרֶץ.

Et immaculati. תְּמִימִים Plurale à תָּמִים integer, perfectus. Et uer/

 bum

bum יִוָּתְרוּ est passiuum à יָתַר su
perfuit. inde נוֹתַר residuus fact⁹ est:
& in futuro יִוָּתֵר. אִוָּתֵר &c. uide
Grammaticam.

In ea. בָּהּ Præpositio, in, cum re-
latiuo fœm. gen. mappic. Ex quo patet
אֶרֶץ esse fœm. gen.

Exterminabuntur. יְכָּרֵתוּ Poal
eius est כָּרַת exterminauit, disperdi-
dit. In passiuo נִכְרַת exterminatus
est. Et in futuro יִכָּרֵת אֶכָּרֵת &c.

Præuaricatores. בּוֹגְדִים à uerbo
בָּגַד præuaricatus est, inique egit. Et
יִסְּחוּ à primitiuo נָסַח diruit, euul-
sit. Hic tamen nō potest passiue accipi
ui grammaticæ, quū stet sub actiua uo
ce, sed respōdet sibi significatum abso-
lutum, quale est, interire, uel perire.

Ex ea. מִמֶּנָּה Mem primum, hic
est præpositio, a, uel ab, & appēdix, na,
pronomen fœm. gen. Mem uero aliud

per

per epenthesin intruditur.

Caput tertium.

LEgis meæ. תּוֹרָתִי Nomen uer/bale cum iod affixo, deriuatum à uerbo יָרָה. Absolutũ eius est תּוֹרָה lex, instrumentum.

Et præcepta mea. וּמִצְוֹתַי A uer/bo צִוָּה uenit denominatiuũ מִצְוָה præceptum. &c.

Custodiat cor tuum. יִצֹּר לִבֶּךָ Futurum pro imperatiuo. radix uerbi est נָצַר. Defectus pepoal innuit per dages, zadic impressum. Hic uidere licet לֵב Hebræis esse masc. quia construi/tur cum persona masc.

Dierũ. יָמִים Cuius singulare est יוֹם Habet proinde יָם mare in plur. יַמִּים unico pũcto à priori differens.

Annos uitæ. שְׁנוֹת חַיִּים Extra cõ/structionem habet שָׁנוֹת & שָׁנִים Singulare eius est שָׁנָה

Adijcient tibi. יוֹסִיפוּ לָךְ Verbū hiphil à primitiuo יָסַף auctus est. inde הוֹסִיף auxit, in fut. יוֹסִיף אוֹסִיף &c. Vltima uero dictio scilicet לָךְ est articulus cum pronomine tuus: et extra periodū scriberetur לְךָ quia mascul.

Non deserāt te. לֹא יַעַזְבֻךָ Fut. cū affixo pronominali. Hic uero קָשְׁרֵם כָּתְבֵם sunt duo imp. cū mem affixo.

Gutture tuo. גַּרְגְּרוֹתֶיךָ Plurale fœm. cū affixo & epēthesi iod cōsueta.

Et inuenies. וּמְצָא Et inueni, imperatiue. חֵן gratia: est à uerbo חָנַן, gratificauit.

Prosperitatē. שֵׂכֶל à uerbo שָׂכַל quod significat prudentē se gerere, atq; prospere inter homines uersari.

Et ad intelligentiam tuam. &c. וְאֶל בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן Trāsl. nos. sentētiam hāc clarius exp̄ssit, & ne innitaris prudētiæ tuæ. uerum quū instituti mei fuerit,

uerbum

uerbũ uerbo reddere quoad fieri licuit, Hebraiſmi proprietates ponere oportuit. Igit̃ בִּינַת intelligẽtia eſt, & in cõſ. mutat he, in tau. (תִּשָּׁעֵן uero fut. eſt paſſiuum, cuius niphal eſt נִשְׁעַן ſuſtentatus eſt. In futuro יִשָּׁעֵן אֶשָּׁעֵן. Punctus dages in ſchin tenet locũ nun literæ, quæ peculiaris eſt paſſiuæ uoci.

Recognoſce eũ. דָעֵהוּ Imp. cũ affixo pnominali. Ab יָדַע em̃, cognouit, dicit̃ in imp. דַע abiecto pepoal, iod.

Diriget. יְיַשֵּׁר Verbũ graue, de ſecũda cõiug. cuius poal eſt יִשַּׁר direxit.

Ne fueris. אַל תְּהִי Radix uerbi eſt הָיָה tertij ordinis, quod in futuro habet תְּהִי אֶהִי &c.

Time. יְרָא Habet hic imperatiuus omnes radicales ſuas. Nam ofar uerbi eſt יָרֵא timuit. Idem fermè iudicium eſt de סוּר, niſi quod eſt quinti ordinis, in præterito dunta-

xat caret ainpoal. Dicitur enim סַר declinauit.

Sanitas. רִפְאוּת Denominatiua quæ in, ut, terminantur, quo pacto pluralem forment numerum, uide grãmaticam Capnionis, uel nostrã. Radix uocabuli est רָפָא sanauit, medicauit.

Vmbilico tuo. לְשָׁרֶךָ Articulus præpositiuus cum affixo pronominali, & thema uocabuli est שֹׁרֶר Hic uero posterior litera res, excidit, quod tamen minime signari potest, quum residua litera, res, punctuli dages nõ sit capax, sicut nec gutturales.

Et irrigatio. וְשִׁקּוּי Nomen deriuatiuum à uerbo שָׁקָה irrigauit, adaquauit, licet rarissima sit illa formatio, regularis quidem est pro participio passiuo, ut patet ex grammatica.

Ossibus tuis. לְעַצְמוֹתֶיךָ Singulare eius est עֶצֶם . ergo lamed articulus, &

lus, & caph finale affixum subiūctum cum epenthesi iod, quam exigit plurale fœm. ante pronomen affixum.

Honora. כַּבֵּד Imperat. à uerbo secundæ coniugationis כִּבֵּד, ut intelligas summo honore deum uenerandum. Siquidē secunda coniugatio non nihil emphaseos habet.

De substantia tua. מֵהוֹנֶךָ De diuitijs tuis, siue facultate tēporali. Præterea pro primitijs posui principium, quia בִּכּוּרוֹת sunt primitiæ, seu primitiua, רֵאשִׁית uero est initium, tam & si utrinq; unus sit sensus; ob hoc quod sequitur, תְּבוּאָתֶךָ. Radix eius est בָּא. uenit inde nomē uerbale תְּבוּאָה prouentus, fructus.

Repositoria tua. אֲסָמֶיךָ Cuius singulare est אָסָם cella frumentaria, uel uictualium, promptuaria. &c.

Et mustum. &c. Iudæi ita interpretantur:

tantur. Et mustũ torcularia tua fortificabunt. Est aũt יֶקֶב torcular. Hic ponitur in plurali constructiuo.

Disciplinã dñi. &c. à יָסַר uenit מוּסַר & מָאַס significat cõtẽnere, abominari. Sic קוּץ nauseare, abhorrere. Et à יָכַח correxit, deriuatur תּוֹכַחַת correctio.

Amabit. יִרְצֶה à poal רָצַה Voluit, complacuit, amore complexus est.

Beatus homo. אַשְׁרֵי אָדָם . Hoc uocabulum aschre, accipitur nominaliter & aduerbialiter, adiectiue & substãtiue, Beatus, beatitas, bene, beati, beatitudines. (Proinde מָצָא hic est ofar, ideo oportet subaudire relatiuum, qui. Sæpe nãq; in sacra scriptura non exprimitur relatiuum, sed subauditur. Est igitur sensus: Beatus homo: ò quàm bene habet homo, uel beatitudo hominis, qui inuenit sapientiã: & homo qui educet seu extrahet prudẽtiam. Habet aũt

יָפִיק pro radice פוּק : poteſt tamen hic futurum accipi pro præſenti.

Qm̃ melior eſt. Cõparatio apud Hebræos fit, ſi ablatiuo, quẽ cõparatiuus Latin⁹ exigeret, mem præpoſitio præponatᷣ, ut hic: טוֹב סַחְרָהּ מִסְּחַר כָּסֶף. Bona mercatio ei⁹ à (id eſt, pluſq̃) mercatione argẽti. Mappic ſub, he, relatiuũ eſt, fœm. gen. Refert enim ſapientiam. Præterea חָרוּץ uolunt eſſe aurum alieniſſimum à ſophiſticatione.

Precioſior. יְקָרָה fœm. à יָקָר maſcul. Cæterũ פְּנִינִים qđ noſt. trãſl. interpretatur, opes, dicũt eſſe p̃cioſiſſima quæq;, ad pœnitiſſima recõdita loca, q̃ nõ niſi amiciſſimis uiſenda ꝓferimus.

Et omnia deſiderata tua, aut ſi mauis, deſideria tua, nõ æquabũtur. יִשְׁווּ à שָׁוָה uel potius שָׁוָה, quum hic ſit primæ coniugat. & abſolutæ ſignificationis, quanq̃ ego uerterim paſſiue, quum

quum abſolutũ uerbum nó occurrerit.

In dextra eius. בִּימִינָהּ Beth eſt præpoſitio יָמִין dextera, he mappic relatiuum fœm. Notabis præterea regulam ex grammatica mea, quod iod capitalis litera cũ ſcheua ſignata, ſi aliã ante ſe ſeruilem & ſcheuatam literã receperit, mutatur utrunq; ſcheua in hiric. Tu expende deinceps ſingula uerba cum tranſlatione mea, & non facile errabis. Ego tamen difficiliora quæque tibi enodabo.

Semitæ eius. נְתִיבֹתֶיהָ à ſingulari נָתִיב cum affixo relatiuo & epenthesi iod conſueta.

Apprehendentibus eam. Hebraice eſt, apprehendentibus in ea. Radix nominis uerbalis eſt חָזַק, & ſequentis, תָּמַךְ . inde תּוֹמֵךְ particip. præſens.

Parauit cœlos. כּוֹנֵן Nó eſt participium præſens, ſed uerbum merufa,

hoc eſt,

hoc eſt,quadratũ.de quo latius in grã/
matica.uenit tamen à uerbo בָּנַן .

In ſcientia ſua. בְּדַעְתּוֹ , à uerbo
יָדַע uenit nomẽ דַּעַת & דֵּעָה ſciẽ/
tia.Et תְּהוֹם eſt abyſſus. בָּקַע uero,
ſignificat rũpere : & ſtat hic in paſſiua
uoce & ſignificatione, mutatũq́ꝫ eſt po
ſterius ſcheua in kamez propter ſentẽ/
tiæ membrũ:& alludit ſapiẽs ad catacli
ſmũ Nohe,aut ſi mauis ꝓpter ſequẽtia
magnificat hic dei ſapiẽtiam,quæ è pe/
netralibus terræ & ſcaturiginibus abyſ
ſorum promanare facit aquas fõtales
perpetuo,æquo tenore effluentes.

Nõ recedant. אַל יָלֻזוּ Dages in/
dicat deficere ainpoal , uidelicet uau.
Proinde ut ſupra monuimus, תּוּשִׁיָּה
apte ſignificare poteſt iuſtitiam ſiue æ/
quitatem. מְזִמָּה uero,ſanum conſi/
liũ,cuius radix eſt זָמַם altero,mem,
in dages abſcondito.

Et erunt

Et erũt uiuif. Hic uides uitam Heb. esse plur. quũ cõstruatur cũ uerb. plur.

Impinget. תִּגּוֹף Nun prima essentialis litera excidit, id quod dages in gimel ostendit. Epẽthesis uero, uau, propter futurum recipitur.

Et cubabis. וְשָׁכַבְתָּ Propter uau scheuatũ, mutatur hic præt. tem. in fut. Idẽ iudiciũ est de hoc וְעָרְבָה & dulcis erit, uerbũ fœm. gen. propter שְׁנָתְ, cum quo in genere concordat. Significat proinde יָשֵׁן dormire. iñ somnus.

Non timebis. אַל תִּירָא : Si tau literam seruilẽ amoueris, remanebit radix. In dictione uero פִּתְאֹם nõ quæras trium literarum radicem, quũ consignificandi tantum officium habeat.

A calamitate. מִשֹּׁאַת, Mẽ, est ꝓpositio שׁוֹאָה uero extra cõs: calamitas.

Erit in latere. יִהְיֶה, Aliquãdo in futuro abijcitur he tertia radicalis. ut

יְהִי

יְחִי erit. Est aũt hic בָּסֵל latus. Praeterea מִלָּבֵר hic est infin. passiuꝰ, qa in actiuo dicimus מִלְּבוֹר nisi dicere maluerimꝰ hic ob soph pasuc, pũcta mutari

Ne prohibeas. מָנַע est ꝓhibere: בַּעַל uero possidere, habere. hic ponitᷣ in plur. cõstructiuo: aliud uero sentẽtiae mẽbrũ obscurius est in uerbis: בִּהְיוֹת in essendo, uel quũ sit: praepositio cum infinitiuo uerbi הָיָה fuit. (לְאֵל) fortitudini, uel fortitudinẽ: יָדְיךָ manus tua, posterius iod, ociosum hic est, quia nõ facit plur. num. לַעֲשׂוֹת ad faciendum, infinitiuus cũ praepositione. Sensus igitur est: Si fuerit manus tua adeo potẽs & fortis ut possit bñfacere proximo, nõ debes subtrahere eã à bñfaciendo: multo minus alios ꝓhibere debes. &c. Hũc q̊qꝫ sensum pulchre nos. explicat trãsl. his uerbis: Noli ꝓhibere bñfacere eũ qui põt: si uales & ipse benefac.

Proxi-

Proximo tuo. לְרֵעֲךָ Lamed articulus præpositiuus, & caph affixum subiunctiuum, רֵעַ & רֵעֶה est socius, proximus.&c. (לֵךְ uade, à themate יָלַךְ. (Et אֶתֵּן dabo, à נָתַן (Item אִתָּךְ est articulus אֵת cum affixo: ualet enim præpositionem, cum. (יֵשׁ uero, est, uel sunt, interpretatur.

Ne cõtendas. אַל תָּרוֹב Vau hic ponitur loco iod, nec tamen legitur, sed ut essentialis litera locum suũ occupat.

Nihil æmulaberis.&c. Clarior esset hæc sententia, non æmulaberis uirum iniquitatis, uerũ tunc omitteretur præpositio, in: nostrum autem institutum est, lectorem simplicem, in Hebraismo iuuare. Idem fieri poterat in alio huius sentẽtiæ mẽbro: nullã uiarũ eius eligas.

Abominatio. תוֹעֲבַת à תָּעַב radice, detestatus est. (נָלוֹז uero passiuum est, aut, si mauis, nomen uerbale, à

לוז recessit, auersus est. Et articulus
אֶת, hic est præpositio, cum.

Maledictio. מְאֵרַת Denomina-
tiuum à uerbo בֵּאֵר, maledixit.

Illusoribus. לַלֵּצִים Primum la-
med est articulus, reliquum plurale hu-
ius sing. לֵץ qđ à uerbo לוּץ uenit.

Et humilibus. וְלַעֲנָיִים cuius sin-
gulare est עָנִי, à uerbo עָנָה affli-
xit, humiliauit. Et hanc sententiã, diuus
Iacobus in suam retulit epistolã, ut ha-
bet uulgata æditio: Deus superbis resi-
stit, humilibus autem dat gratiam. Ac-
cipiũtur itaq; hic עֲנָיִים afflicti, ino-
pes, despecti & abiecti in mundo, quo-
rum curã deus gerit. Illusores uero, inso-
lentes, põpaticos, oppressores & fasti-
diosos diuites, dimittit inanes.

Caput quartum.

ET attendite. וְהַקְשִׁיבוּ Verbum
hiphil. q. d. facite uos aduertere.

Quia doctrinã. לֶקַח quicquid ab alio ſumit̃, uocari põt lækah, p̃ceptio. לָקַח em̃, ſumpſit, cepit, tulit, interp̃tat̃. Porrò נָתַתִּי habet pro radice נָתַן dedit. & לָכֶם eſt articulus cũ affixo.

Legẽ meã. תּוֹרָתִי, affixũ iod ad nomen תּוֹרָה, mutato tñ, he, in tau.

Fui. הָיִיתִי ab ofar הָיָה mutaturq́ꝫ, he, in iod, in aliꝭs perſonis. Proinde pro לִפְנֵי, coram, uel ante, quædã exemplaria habent לִבְנֵי id eſt, filiꝭs.

Et ipſe erudiuit me. וַיֹּרֵנִי. Redũdat hic, ipſe: adieci autẽ, ut generis maſculini ſit indicium. Radix præterea huius uerbi eſt יָרָה, & inde uenit תּוֹרָה lex, uel inſtrumentum.

Præcepta mea. מִצְוֹתַי : à uerbo צִוָּה, uenit מִצְוָה præceptũ. Hic ſtat in plurali cum affixo, iod,

Neque declines. וְאַל תֵּט : Huius uerbi poal eſt, נָטָה, cuius extremi-

tates

tates facile perduntur.

Et custodiet te. וְתִשְׁמְרֶךָּ Secūda persona mas. & tertia fœm. futuri singulares, sunt similes: caph uero finalis, dages habet, qn̄ capitur primitiue, præceditq́ ipsum mox punctus sægol, ut in proposito exemplo. Idē patet in sequēti uerbo וְתִּצְּרֶךָּ, cuius radix est נָצַר.

Quando amplexaberis eam. כִּי תְּחַבְּקֶנָּה Huius uerbi thema est חִבֵּק. Syllaba uero נָּה est relatiuum fœm.

Additamentum. לִוְיַת. & extra regimen לִוְיָה à uerbo לָוָה adhæsit.

Et suscipe. וְקַח Primitiuum eius est לָקַח, uel secundum alios נָקַח.

Et multiplicabuntur. וְיִרְבּוּ Verbum sexti ord. ubi secūda substantialis litera duplicat̃, & nōnunq̃ posterior à radice cadit. ut רָבַב auctus est, creuit.

Direxi te. הֹרֵיתִיךָ Verbū hiphil à themate יָרָה de quo paulo supius.

Præterea uerbũ mox sequẽs תַּדְרִיכֵךְ est etiã hiphil: à דָּרַךְ em̃, quod significat itinerare, uenit הִדְרִיךְ . & in secun persona הִדְרַכְתָּ fecisti ire. & cetera.

Quando ambulaueris tu. · בְּלֶכְתְּךָ id est, in ambulando te: uerbum infinitiui modi cũ articulo, et affixo. Primitiuum eius est יָלַךְ , quod in infinitiuo habet לֶכֶת ambulare.

Apprehende disciplinam. Hebraice interponitur præpositio, in. Porrò uerbi תֶּרֶף radix, est רָפָה , dimisit.

Diuerte ab eo. Hebraice, à desuper eo. מֵעָלָיו

Non dormiunt. לֹא יִשְׁנוּ Litera iod, hic est seruilis, quia futurum constituit: radix uerbi est יָשַׁן . Porrò יָרֵעוּ est futurum, ab רוּע .

Panem. לֶחֶם : Est autem deriuatum à uerbo לָחַם , comedit. Radix uero uerbi יִשְׁתּוּ est שָׁתַה . Proinde uinũ

de uinũ est Hebræis יַיִן & in cõst. יֵין.

Lucet. אוֹר quod uocabulum ali/quando est nomen, aliquãdo uerbum.

Vsq; perfectionem diei. Significat proprie נָכוֹן paratum, rectũ. Verum quum hic constructiue ponatur, opor/tet quod substantiue accipiatur.

In quo. בַּמֶּה. Idẽ significant מֶה מָה מַה: sed nõ quodlibet quolibet lo co scribi põt. De quo in grãmat. mea.

Inclina. הַט Imperatiuus uerbi hi phil הַטֵּה cuius thema est נָטָה.

Nõ recedãt. אַל יָלִיזוּ, Radix uer bi est לוּז: De quo & supra tertio cap.

Cordis tui. לְבָבְךָ, Extra terminũ cor, communiter defectiue scribitur. ut לִבְּךָ, cor tuum, suppletur tamen defe ctus per punctum dages.

Sũt. הֵם id est, ipsi, scilicet אֲמָרִים & est plurale à הוּא, licet sæpe cõmo dius per, sunt, interpretetur: sicut & הוּא

per est. Item inuenientibus ea: à מָצָא inuenit, fit participium מוֹצֵא &c.

Ex ipso. מִמֶּנּוּ Præpositio, mem, cũ affixo pronom. & epẽth. alterius mem.

Processus. תּוֹצָאוֹת Nomen uerbale à יָצָא, egressus est.

Remoue. הָסֵר Verbum hiphil à themate סוּר declinauit.

A te. מִמְּךָ Præpositio cũ affixo. Et nota quod semper, quod iam sciam, mem, præpositio pronominali affixo præferẽda, interserit aliud, mẽ, ut מִמֶּנִּי à me, מִמֶּנּוּ ab ipso, מִמֶּנּוּ à nobis.

Et peruersitatem. וּלְזוּת. oportet pro radice ponere לָזַח, tã & si admodum rarum uocabulũ sit. Sequẽs proinde uerbũ הַרְחֵק est hiphil: à רָחַק enim, longe abfuit, fit uerbum transitiuum הִרְחִיק longe fecit, quod in imperatiuo habet הַרְחִיק, uel הַרְחֵק.

Aspiciant. יַבִּיטוּ Verbum hiphil

à primi-

à primitiuo נָבַט uidit. Similiter q̃d sequitur יְיַשִּׁירוּ, est fut. uerbi hiphil descendentis à themate יָשַׁר direxit.

Libra semitam. Potest hic uersus & sic reddi: Libra incessum pedũ tuorum: & omnia uestigia tua parabuntur, hoc est, leuiter perficientur, uel firmabũtur, à uerbo כּוּן.

Ad dexteram. Ad, non est in Hebræo, sed Latina constructio eam præpositionem hic exigit.

Caput quintum.

COgitationes. מְזִמּוֹת id est, curã habeas de salubribus cogitationibus, nec unq̃ eas expugnari p̃mittas p̃ q̃scunq̃, maxime muliebres, illecebras. מְזִמָּה enĩ est cogitatio, uel nefaria, uel insigniter bona, consilium optimũ, uel bonum quod tecum statueris.

Stillabũt. תִּטֹּפְנָה Radix eius est נָטַף. Et in secũda tertiaq̃ pl. fœm. fut.

 desinit

desinit in נַת . Porrò q̃d sequit̃: Et niꝛtidior oleo. &c. posset & sic, citra cõparatiuũ iuxta literã reddi: Et lenis sup̃ oleũ faux eius. Est aũt חֵיךְ & חֵךְ palatũ. In affixione aũt mutatur zere in hiric.

Acuta. חַדָּה Et uenit à חָדַד aꝛcuit: unde & dages habet. Item gladius biceps: חֶרֶב פִּיוֹת , Hebraice est glaꝛdius orum. Est enim pioth plurale à פֶּה os, oris. unde frequẽter ponitur in Biblijs, occidit eum in ore gladij, id est, cum acuto gladio.

Pedes eius descendentes. יֹרְדוֹת Participium præs. idẽ quod descẽdunt.

Ne forte libraueris. פֶּן תְּפַלֵּס Hoc est, semitam uitæ nequaquam censeas æqualem esse cæteris semitis, in perdiꝛtionẽ ducẽtibus, sed incõparabiliter suꝛblimiorẽ, ut nec ulla ex parte sit cũ eis conferẽda. Põt & sic intelligi, ut תְּפַלֵּס sit tertiæ personæ fœm. gen. Sũt eñ seꝛ
cunda

cũda maſ.& ter.fœm.omnino ſimiles.

Nõ inueſtigabis. לֹא תֵדַע nõ ſcies.

Audite me. Hebraice eſt, mihi. Proinde פִּי extra conſtructionem ſignificat, os meum, ut ſit iod, pronomen affixum, non litera ſymbolica ipſius he.

Ab ea. מֵעָלֶיהָ id eſt, deſuper ea.

Et annos tuos crudeli. Habet שָׁנָה annus, in plurali: uno modo שָׁנוֹת: & in conſtructione שְׁנוֹת (Præterea in אַכְזָרִי, aleph eſt hæemanthi.

Virib⁹ tuis. כֹּחֶךָ Vi tua, robore tuo, qđ uidelicet expẽdiſti ĩ iuſtos labores.

Quũ defecerit. בִּכְלוֹת In deficiendo, præpoſitio cum makor.i.infinitiuo, à uerbo כָּלָה defecit, cõſumptus eſt.

Inſtruẽtiũ me. מוֹרָה Radix uocabuli eſt יָרָה, iſtruxit. Iñ deriuat᷑ תּוֹרָה lex, & מוֹרֶה legiſlator, uel inſtructor. Porrò à uerb. לָמַד docuit, uenit מְלַמֵּד docens, uel doctor. חִטִּיתִי uero, uer-

bum hiphil,trahit originem à בָּטַח

Diuidantur. יָפוּצוּ à פוּץ the-
mate.Proinde מַעְיָן significat fontẽ,
& עַיִן scaturiginem.In plurali habet
mas.& fœm.terminationem.

Erũt tibi soli.Heb.erũt tibi soli tibi,
בָּדָד est solus,plerũq; tamen habet la
med articulum,uestigium alterius da-
leth in dages exprimitur.

Vena tua. מְקוֹרְךָ deriuatũ à קוֹר.
Itẽ,adolescẽtiæ t. נְעוּרֶיךָ Est uocabu
lũ iuuẽtutis.Hebr.fermè semper plur.

Cerua charissima. Secũdũ alios,cer
ua amorũ.Scribit̃ tamen amor אַהֲבָה
in fœm.gen. ut paulo post subiũgitur.

Inebriẽt te. יְרַוֻּךָ ,cuiꝰ primitiuũ est
רָוָה. Verũ i ter.pl.cadit lamed poal,&
relinqt dages in ainpoal. Vau uero su-
rec,qđ facit pl.num.supplet̃ per kibuz.

In dilectione eius oberrabis. תִּשְׁגֶּה
Quod transl. noster mollius uertit: In
amore,

amore, inquit, eius delectare iugiter. Deinde mox idem uocabulum pro se/ducere, uertit. Thema uerbi est שָׁגַג Alterũ aũt gimel, in dages includitur.

Iniquitates suæ.&c. Ab עָוָה pec cauit, deriuatur עָוֹן iniquitas.

Capiunt eum. יִלְכְּדֻנוֹ Radix uer bi est לָכַד, quod in futuro plurali habet יִלְכְּדוּ, propter affixum uero uau, mutatur uau surec, in kibuz, & eu/phoniæ, imò hiatus prohibendi causa interponit', nun, litera. Potuisset idem uocabulũ sic scribi, יִלְכְּדוּהוּ. uerum aliud elegantius est.

Videlicet impiũ. אֶת הָרָשָׁע. po/tuisset & sic reddi articulus: q est impi⁹.

Absq;. בְּאֵין Cõpositũ ex Beth & אֵין, quasi dicat, in non, quum non.

Caput sextum.

IRretitus es. נוֹקַשְׁתָּ passiuũ à uer/bo יָקַשׁ illaqueauit, irretiuit.

Vade,

Vade, curre,& ſuſcita amicos tuos. Quod ſententiæ membrũ alij ſic interpretantur: Vade, liberũ fac te,& excelle ſocios tuos, ſiue ſuperbior eis ſis.

Dormitationem. תְּנוּמוֹת Nomẽ denominatiuum à נוּם dormitauit.

De manu laquei. מִיַּד יָקוּשׁ Manus, familiare uocabulũ eſt in Hebraiſmo, pro quocunq; officio & potentia. Eſt enim manus domini: eſt manus ualida: eſt manus conſilij: eſt manus prophetæ: eſt manus linguæ: eſt manus laquei.& cætera.

Cui nõ eſt. אֲשֶׁר אֵין לָהּ Hebraice: Quod non ei.&c.

Parabit. תָּכִין Verbum hiphil, à themate כּוּן. Cæterum אָגְרָה fœmininum eſt, à maſc. אָגַר.

Pauxillum complicationis. מְעַט חִבֻּק. Venit hoc deriuatũ à uerbo חִבֵּק ſecundæ coniugationis: eſt tamen rariſ

ſima

ſima hæc formatio.

Quaſi uiator. בְּמְהַלֵּךְ Hebraice: Sicut ociator aut deãbulator egeſtas tua, hoc eſt, egeſtas apprehendet te, ſicut ſolet ocioſum, ſiue ocioſe deambulãtem: Et penuria tua ſicut uir ſcutatus: hoc eſt, tanta penuria tibi ex tuo ocio accidet, ut minus ei, quàm uiro armato occurrere poſſis.

Homo Belial. Eſt בְּלִיַּעַל Dictio compoſita ex בְּלִי abſq;, & עוֹל iugo, ut multi uolunt: mihi tamẽ uidetur hoc in loco clariſſime huius uocabuli rationem reddi, quum dicitur: Homo Belial, uir inutilis: Et certe בְּלִיַּעַל ſonat, abſq; utilitate, à בְּלִי & יַעַל Idẽ uidet̃ innui 2. Paralip. 13. אֲנָשִׁים רֵקִים בְּנֵי בְלִיַּעַל id eſt, uiri inanes, filij Belial. Nec obſtat id quod dicitur Iud. 19. Filij Belial, id eſt, abſq; iugo, qa nõ ſcripturæ, ſed trãſlatoris hæc eſt expoſitio.

Terit

Terit. מוֹלֵל . inde מְלִילָה spi-
ca siue arista, quæ pedibus animalium
quondam terebatur.
Peruersa. תַּהְפֻּכוֹת Denominati-
uum à uerbo הָפַךְ . Item iurgia semi
nabit. מְדָנִים יְשַׁלַּח . primũ à דּוּן
deriuatur, uerbum uero hic est, koued,
& ideo importat frequẽtationem litiũ.
Et septimũ. וְשֶׁבַע Numerus car-
dinalis hic usurpatur pro ordinali.
Oculi sublimes. Hic uides עֵינַיִם
Hebr. esse fœm. quũ cõstruat cũ adie-
ctiuo fœm. gen. Idẽ uidere hic licet de
יָדַיִם & רַגְלַיִם & fermè oibus dualib9.
Proferet. יָפִיחַ : Thema uerbi hu-
ius est פּוּחַ . Nõ erat aũt satis dicere,
pferẽs mẽdacia, quia id supra p לְשׁוֹן
שָׁקֶר exp̃sserat, ideo adiecit עֵד שָׁקֶר
Non dimittas. אַל תַּטֹּשׁ Radix
huius uerbi est נָטַשׁ , dimisit.
In deambulando te, siue, ut Hebrai-
simus

ſmus habet, quum facis ambulare te. Eſt enim hic הָלַךְ uerbum hithpael cum præpoſitione & affixo.

Quieſcet tecũ.ſ.lex matris, uel præceptũ patris, utrũq; em̃ eſt fœ. g. licet pl. relatiuũ maſ. ſubiecerit, uidelicet קָשְׁרֵם p קָשְׁרֵן. Proinde radix uerbi תַּנְחֶה eſt נוּחַ. (De אוֹתָךְ uero habes in Grammatica mea, de pronominibus.

Cuſtodiã habeat ſup te. Heb. cuſtodiet ſup te. Et euigilatur⁹: Rad. eſt קוּץ hic uero ſub hiphil ſtat. Idẽ iudiciũ eſt in ſequẽti uerbo, cuius radix eſt שׂוּחַ:

A blãdicie linguæ extraneæ. Nota q; linguæ, hic cõſtruit cũ blãdicie: et extraneæ, accipitur pro muliere extranea, & nõ eſt adiectiuũ conſtructũ cũ linguæ.

Quoniam ſubſtantia mulieri meretricis. Verius ſic Heb. Qm̃ pro muliere meretrice, uſq; maſſã panis, id eſt, ſcortum fœdũ haberi poterit fruſto panis,

& ta-

& tamẽ,talis mulier,uiri preciosam ani
mam illaqueat.

Num fouebit.Radix uerbi est חָתָה
Porrò הֲ est nota quæsitiui.

Comburentur. Vide כָּוָה pro radi
ce.Hic uero stat passiue, quod notatur
ex caph prima radicali. Idem sentien-
dum de sequenti uerbo יִכָּוֶה In eo-
dem uersu: Attingens eam: Hebraice:
Attingens in ea.

Quia furatur:subaudiendũ est,quis,
siue aliquis.

Opprimens mulierem.Hebr.Adul
ter mulieris,id est,adulterium cum alie
na perpetrans.

Perdit eã. יַעֲשֶׂנָּה, à uerbo עָשָׂה
fecit. Quidã hunc passum sic exponũt:
Ipse faciet eam, scilicet interfectionem
animæ suæ.

Non acceptabit. לֹא יִשָּׂה. Radix
huius uerbi est נָשָׂה tulit,acceptauit.

Caput

Caput ſeptimum.

PEnes te. אִתָּךְ id eſt,tecum.

Quaſi pupillã. Volunt אִישׁוֹן ſignificare pupillam , ob imaginẽ quæ in ipſa relucet.q.d.uirũculus,ab אִישׁ.

Et propinquam ad intelligentiam clamabis:hoc eſt,uocabis intelligẽtiam amicam,& propinquã tuam. Venit autem מוֹדָע à uerbo יָדַע.

Ab aliena. ſubaudiendum hic eſt, quæ,ſcilicet uerba ſua,blandificat.

Per cancellos meos. בְּעַד אֶשְׁנַבִּי Eſt autem אֶשְׁנָב foramen paruum, ſiue ſit in cancellis ; ſiue in aliqua tabu/la,quo licet uidere ſecreto quæ fiunt.

Et uidi. וָאֵרֶא Futurum à uerbo רָאָה. Sic futurum אָבִינָה ,poteſt ac/cipi pro præterito.

Ponens ſcortationẽ. שִׁית זוֹנָה in/ſtituens meretricium,ſeu , ut alij uolũt, fundata meretrix,uel etiam locata me/

retrix, à uerbo שׁוּת . (Proinde בְצֻרַת
eſt participium præteritum, à צוּר af
flixt, uel innodauit.

Non quieſcent. Hic רַגְלֶיהָ pedes,
accipiuntur in maſculino genere, quod
patet ex uerbo conſtructiuo.

Et apprehẽdens eum. Hebraice eſt:
Et fortificata eſt ĩ eo, & oſculata eſt eũ:
obdurauit, ſeu roborauit faciem ſuam,
hoc eſt, abſterſit omnem pudorem.

Ad quærendũ. לְשַׁחֵר . Eſt autem
שִׁחֵר mane ſurgere, mane quærere.

Aſperſi ſtratũ meum. נַפְתִּי Vi-
de in dictionario meo נוּת .

Ad diem termini. Alij ſic interpretã-
tur: Ad diem conſtitutionis.

Perſuaſit eũ. הִטַּתּוּ inclinauit eũ.
Primitiuum uerbi eſt נָטָה . à quo hi
phil הִטָּה . Porrò, uau ſurec, ſtat loco
uau holem: uel poteſt dici quod הו re-
latiuum, ſubnectatur uerbo, he, per
dages.

dages,tau literæ incluſo.

Attraxit eum. תַּרִיחֶנּוּ Heb. proprie eſt,impulit eum,à uerbo רוּח .

Et quaſi pedica,id eſt,cõpes : alij tamen tranſferunt,quaſi uenenum.

Pro anima ſua ipſe: hoc eſt,uadit in ſuijpſius periculum.

Non diuertat. לֹא יֵשְׂטְ .Deeſt in in hoc uerbo,he , tertia radicalis. Idem de mox ſequẽti uerbo תֵּתַע ſentiẽdũ.

Caput octauum.

SVper uiã. עֲלֵי־דָרֶךְ propter makeph,præpoſitio עַל recipit paragogen,iod,cum zere,puncto.

Prædicat. תָּרֹנָּה futurũ pro præſenti.Eſt autem רָנַן , radix uerbi.

Quoniã præcipua. כִּי נְגִידִים quoniam magnifica loquar.&c.

Omnes ipſi כֻּלָּם . De hoc ſupra nonnihil diximus primo cap.

Intelligentibus. לַמֵּבִין Articulus

 cum

cum participio hiphil. proinde radix uerbi est בּוֹן .

Ab auro electo, hoc est, magis quàm aurum electũ. Sic in sequenti pasuc, mem, ualet, plus quàm: siue reddi potest per comparatiuum adiectiui, ut ego feci. Item, omnia desiderabilia non æquabuntur sibi: Heb. omnia desideria. (Cata metonymiã) nõ æqualia erunt in ea.

Et os puersorũ. Hoc est, puersitatũ.

Iudicant terram. שֹׁפְטֵי אָרֶץ Sũt iudices terræ.

Diligentes me. אֹהֲבַיה He posterius, nullo certo hic fungitur officio.

Inuenient me. יִמְצָאֻנְנִי : Kibuz, loco uau surec ponitur, nun uero, mox sequens, plerũque euphoniæ gratia, aut luxu quodam adijcitur plurali numero, & נִי syllaba postrema, est pronomen affixum.

Et prouẽtus meus. וּתְבוּאָתִי à uer

bo בא

bo בָּא deriuatur תְּבוּאָה &c.

Eſt. יֵשׁ Eſt mihi, unde diligentes me, hæredes & ditiſſimos ſucceſſores faciam, &c.

Ab antiquis. מִקַּדְמֵי poſſet etiã transferri, à primis terræ.

Quũ præpararet. בַּהֲכִינוֹ in præparando ipſum, à uerbo כּוּן. Idem de uocabulo בְּחֻקוֹ ſentiendum. Porrò per gyrũ intelligenda eſt orbicularitas; ſiue ſuperficies illa cõuexa, qua clauditur oceanus, pro medietate ſuæ ſphæricitatis. Nam alteram oppoſitam occupat ferè terra.

Littus ſuũ. פִּיו os ſuũ. Et מוֹסְדֵי deriuatur à uerbo יָסַד.

Quotidianæ. יוֹם יוֹם id eſt, die die. Includit autem uocabuli geminatio ſignum uniuerſale, ideo uerti ſolet pro, iom iom, omni die, ſiue quotidie. Sic אִישׁ אִישׁ quilibet uirorum.

Et beati uias.&c. Poteſt quoq; ſub-audiri relatiuũ, qui: ut ſit ſenſus: Beati qui uias meas cuſtodient. Idem iudicium eſt de illo paſuc: Beatus homo qui audit me.&c.

Eliciet benignitatem. Radix uerbi eſt פוק. & nomen deriuatur à uerbo רָצָה complacuit:

Caput nonum.

SApientia ædificauit. חָכְמוֹת בָּנְתָה Accipitur hic plurale pro ſingulari, quod patet ex uerbo ſingulari, in quo, tau, litera interponitur ſecũdæ & tertiæ radicali pro genere fœm. cõſtituendo.

Et bibite in uino. Radix uerbi eſt שָׁתָה. Proinde ante miſcui, ſubintelligi oportet, relatiuum, quod.

Et uiuite. וִחְיוּ. Radix huius uerbi eſt חָיָה uixit.

Macula ſibi. מוּמוֹ. Poteſt quoque repeti prius uerbum, ut qui arguit impiũ,

impium,maculam sibi accipit.

Non arguas. לא תוכח . accipitur hoc uerbum,hoc in loco, sub coniuga/tiõe hiphil:cuius radix est יָכַח . Præterea לֵץ à לוץ ,descendit.

Doce iustum. הוֹדַע id est,fac sci/re. Verbum hiphil à יָדַע .

Principium. תְּחִלַּת à radice חלה uel חלל Secundum alios à החל

Tibi soli. לְבַדְּךָ תִשָּׂא solũ te gra uabis,à uerbo נָשָׂא .

Insipiens. פְּתַיּוּת insipientiæ,sub/intelligendum,mulier.

Directe pergẽtibus. הַמְיַשְּׁרִים re/ctificantibus,seu dirigentibus.

Panis absc ̃oditus. לֶחֶם סְתָרִים :panis,accipiendum pro, panes, ut arguit adiectiuum:uerbum tamen יִנְעָם re/spondet in numero singulari.

Vocati eius. קְרֻאֶיהָ id est, quos ila mulier ad se inuitauerat.

Caput decimum.

MOeſticia. תּוּגַת : Radix huius denominatiui eſt יָגָה .

Non proderunt. לֹא יוֹעִילוּ , à primitiuo יָעַל : Et תַּצִּיל à uerbo נָצַל euaſit. Inde uerbũ tranſitiuum, ſiue hiphil, הִצִּיל fecit euadere.

Ditabitur. תַּעֲשִׁיר hoc eſt, faciet ſe diuitem. quia eſt hiphil.

Cõfuſibilis. מֵבִישׁ faciens cõfuſionẽ, id eſt, cõfundit ordinẽ uſitatũ. A radice בּוֹשׁ uenit uerbũ hiphil, הֶבִישׁ .

Notus erit. יִוָּדֵעַ à נוֹדַע niphal. Et item radix à מְרָנִים eſt רוֹן .

Pauor. מְחִתָּה Deriuatur hoc nomen à uerbo חתת .

Ambulat ad uitã. אֹרַח לְחַיִּים Verius ſic uerti poteſt: Via ad uitam. &c.

Operit odiũ. מְכַסֶּה poteſt & ſic trãſferri: Abſcõſio odij, labia mendacij. Cæterũ מוֹצִיא eſt hiphil, à uerb. יָצָא

Non

Nō uitabitur. לֹא יֶחְדַּל id est, nō cessabit. Non enim est hic passiuum.

Pascent. יִרְעוּ Tertia radicalis litera huius uerbi est, he.

Formido. מְגוֹרַת Nomen denominatiuum, à uerbo גור.

Concedetur. יִתֵּן id est, dabit, subaudi, dominus.

Spes iustorū. תּוֹחֶלֶת nomen uerbale, deriuatum à poal יחל. Proinde תִּקְוַת à קָוָה uenit.

Fortitudo. &c. id est, fortitudinē addet simplici, uia domini: uel fortitudo est simplici uia domini.

Cognoscunt. יֵדְעוּן cognoscent, quia iod prima radicalis hic amota est: nun finale ociosum est.

Caput undecimum.

STatheræ. מֹאזְנֵי deriuatur à uerbo אָזַן ponderauit, & est semper dualis numeri propter bilancē, respon-

det tamen sibi uerbum sing.numeri.

Venit superbia. בָּא זָדוֹן , siue,ue-
nit insolentia.Et est sensus: Vbi super-
bia,ibi ignominia,siue contemptus.

Ducet eos. תַּנְחֵם : radix huius est
uerbũ נָחַה minauit.Seq̃ntis uero uer
bi יְשַׁדֵּם , thema est שָׁדַד . Cæterũ
de יוֹעִיל & תַּצִּיל iã supra dictũ est.

Cadet. יִפֹּל futurum à primitiuo
נָפַל , cecidit,

Liberabit eos. תַּצִּילֵם , à uerbo
נָצַל cũ affixo pronominali,mem.

Et spes uiriũ. אוֹנִים .Accipiunt̃ hic
uires pro filijs,qui sunt spes parentum.

Cũ ore simulator. בְּפֶה חָנֵף . Qm̃
hic nõ est cõstruct.ponit̃ פֶּה & nõ פִּי.

Damnificat. יַשְׁחִית corrũpit:uer-
uerbum hiphil,à שָׁחַת ,

Tacebit. יַחֲרִישׁ , faciet se tacere.

Ambulans fraudulẽter: רָכִיל po-
tius est,fraudulentus.

Et ſalus. וּתְשׁוּעָה , à uerbo יָשַׁע.
Cæterum יוֹעֵץ eſt à uerbo יָעַץ.

Malo affligetur. רַע יֵרוֹעַ . Pri/
mitiuum eſt רוֹעַ uel רַע . poteſt eti/
am hic כִּי pro, qui, accipi.

Retribuit animæ ſuæ. Quod tranſl.
noſtra clarius expreſſit his uerbis : Be/
nefacit animæ ſuæ.

Parãs iuſtitiam. כֵּן צְדָקָה id eſt,
qui parat iuſtitiam, prodeſt ſibi ad ui/
tam. Et uenit כֵּן à uerbo כּוּן , para/
uit. Idem iudiciũ eſt de alio membro.

Praui corde. עִקְּשֵׁי לֵב , ſubaudiẽ
dum, qui ſunt, praui corde, ſunt abomi
natio dñi, nec ſatis eſt manu abſtinere
à facinore, niſi & corde id fiat. Vñ ſub/
iungit : Manus ad manum, non inno/
centabitur. (ut Heb. habet) malus : id
eſt, malus nõ ob id erit innocens, quod
manu complexatur manũ, & nihil ma/
li extrinſeci operatur. &c.

Et au/

Et augeſcit. וְנוֹסָף , & augebitur, quia eſt præteritum paſſiuū,quod uau ſcheua mutat in futurum.

Qui parcus eſt à recto,ſcilicet faciē- do,quippe qui parce ſeminat, parce & metet: aut qui parcus eſt à recto,id eſt, recte acquiſito,id cedit ſibi potius in pe nuriam quàm copiā. Tam enim deeſt auaro quod habet,q̄ꝫ quod nō habet.

Anima benedictiōis,hoc eſt, bene- dicta, ſiue benedictione digna.Alij ſic interpretantur: Anima quæ omnibus bene loquitur,impinguabitur.&c.

Et inebrians. וּמַרְוֶה primitiuum eſt רָוָה .Hic uero ſtat ſub cōiugatio- ne hiphil. Proinde יוֹרֶא hic ſtat pro יוֹרֶה , quia א & ה ſymbolizant.

Maledicent eum. יִקְּבֻהוּ . Radix uerbi eſt קָבַב . & hic kibuz ponitur loco,uau ſurec.Porrò מַשְׁבִּיר proprie eſt,frumentificantis.

Sapienti

Sapienti corde, subaudi, seruiet, siue subiectus erit.

Suscipiens animas, uidelicet curam gerẽs de earũ instructiõe & cõsolatiõe.

Retributionẽ accipit. יְשֻׁלָּם passiue hic tenetur, quia est uerbum koued, & est sensus: Ecce iustus in terra, retribuetur, id est, dignam mercedem accipiet: quãto magis impius & peccator? Vnusquisq; enim ante tribunal Christi recipiet, prout gesserit in corpore, siue bonum, siue malum. Nostri cõmentatores longe aliter exponunt, ignorantes significatum uerbi שִׁלַּם.

Caput duodecimum.

INsipiens est בָּעַר extra periodum scribitur בַּעַר stultus, fatuus.

Hauriet. יָפִיק. Cuius radix est פוק, extraxit, hausit, &c. מְזִמּוֹת uero sunt cogitationes optimæ, uel nefariæ.

Confusibiliter agẽs. מְבִישָׁה participium

ticipium hiphil, à radice בוֹשׁ.

Liberabit eos. יַצִּילֵם uerbum hiphil cum pronomine affixo, radix eius eſt נָצַל, euaſit.

Et inſtabilis corde. וְנַעֲוֵה לֵב paſſiuum ab עָוָה, male egit. Sic נִקְלֶה paſſiue accipiendum eſt, id eſt, uilipenſus, à קלה.

Glorificans ſeipſum. מִתְכַּבֵּד participium hithpael à radice כִּבֵּד.

Impingit. מוֹקֵשׁ participiũ præſens à uerbo יָקַשׁ.

Quiſq;. אִישׁ uir. Accipitur tamen ſæpe pro unuſquiſq;, licet plerunque in eo ſignificato geminetur.

Et retributio manum. &c. Eadẽ ſententia in fine præcedentis capituli, ſub alijs exprimitur uerbis.

Qui profert. יָפִיחַ à uerbo פוּח. Et itẽ יַגִּיד hiphil eſt à radice נָגַד.

Lubrice loquens. בּוֹטֶה participiũ

præſens

præſens, à בָּטָה, uel etiam בָּטָא. Sententia eſt clara: uulnerat enim lingua detractorum, ſed ſapientū lingua ſanat.

Et teſtis repētinus. אַרְגִּיעָה fut. eſt uerbi hiphil, quod commode uerti nō poteſt niſi cum relatiuo. ut: Et teſtis qui ſubito aget, id eſt, q præcipitanter ſe ingerit ad teſtificādū, eſt lingua mēdacij.

Accidet. יְאֻנֶּה fut. uerbi paſſiui ſecundæ coniugationis, à themate אָנָה.

Mœror in corde. דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְׁחֶנָּה. Nō eſt ſenſus ꝙ mœror cordis cōſternet uirū, ut facile patet ex uerbo יַשְׁחֶנָּה: Eſt em̄ דְּאָגָה fœm. g. ideo uerbū fut. cū ſit maſ. g. referť ad uirū, & relatiuū fœm. נָּה referť ad mœrorē. un̄ eſt ſenſus: Mœrorē uel ſollicitudinē in corde uiri, ſubiugabit eā, uidelicet idem uir. Radix uerbi eſt שָׁחַח.

Decipiet eos. תַּתְעֵם eſt fut. hiphil cū ꝓnoīe affixo, à radice תָּעָה, errauit.

Non

Non uſſitabit, ſiue aſſabit fraudulentus. &c. Fraudantur multoties ſpe ſua, qui magno ſudore pro re quapiam laborarunt.

Subſtantia hominis precioſi eſt iuſta, id eſt, nõ fallaciter, ſed iuſte acqſita.

Caput decimum tertium.

INiquitatem. חָמָס, ſubaudi, comedet. Item diſtendens. פֹּשֵׂק id eſt, inconſulte & friuole aperiens.

Deſiderat bonum. מִתְאַוָּה: participium hithpael, ab אָוָה deſiderauit.

Cuſtodiet. תִּצֹּר futurum à uerbo נָצַר ſecundi ordinis.

Supplantabit. תְּסַלֵּף id eſt, opprimet, uel irretiet in peruerſitate.

Eſt diteſcens. מִתְעַשֵּׁר partcipium præſens hithpael: & eſt ſenſus: Eſt qui facit uel oſtentat ſe diuitem, & tamen non habet tãta ut uult uideri: Eſt alius qui tenuem ſe prædicat, quum habeat ſubſtan-

substantiam multam.

Euenit. יִתֵּן datur, uel ponitur, à uerbo נָתַן. Proinde מַצָּה deriua/tur, à uerbo נִצָּה contendit.

Cum consilia quærentibus. נ אֶת נוֹעָצִים. Est autem hic præsens passi/uum יוֹעֵץ: quippe qui consiliū dat, נוֹעָץ uero cui datur. uerbum primiti/uum est יָעַץ.

Ocio torpentis. מֵהֶבֶל. potest & sic uerti: Substantia propter ocium de/ficiet. Et cōgregans super manū, id est, continuans laborē manuariū, augebit.

Spes prolongata. תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה Spes protracta, primū à uerbo יָחַל, secundum à מָשַׁךְ. proinde מַחֲלַת est participium hiphil, à uerbo חָלָה.

Pacificus erit. יְשֻׁלָּם. Radix hu/ius uerbi est שִׁלֵּם pacificauit. hic pas siue præponitur.

A laqueis. מִמֹּקְשֵׁי: uide יָקַשׁ.

Desiderium cõpletum. תַּאֲוָה נִהְיָה id est, desiderium factum: est enim uerbum passiuum, ab הָיָה .

Habebit hæredes. יַנְחִיל uerbum hiphil, à kal נָחַל , hæreditauit.

Multus cibus. רָב אֹכֶל . Heb. Multus cibus in sulcis pauperũ, quos. s. pauperes, arãt. Cõmentatores nostri hic errarũt, pro pauperum, legẽtes, patrum. Proinde quod sequitur: Et est cõgregatio. &c. potest & sic interpretari: Et est cui congregatur absq; iudicio.

Caput decimum quartum.

SApientia mulierum. חַכְמוֹת pro חַכְמַת . Nec est hic adiectiuũ, alioqui scriberetur חֲכָמוֹת extra cõstruc. Porrò בָּנְתָה est fœm. à בָּנָה masc.

Custodient eos. תִּשְׁמוּרֵם , pro תִּשְׁמְרוּהֶם . nõ uidi aliud simile exemplum in Biblia, ubi uau, plur. propter affixum mutat sedem suam.

Fructuum. תְּבוּאוֹת nomen hæmanthi, à uerbo בּוֹא uel בָּא.

Proferens. וְיָפִיחַ à primitiuo פּוּח eructauit, protulit.

Et non: subaudi, inuenit. נִקָּל uero à uerbo קָלַל descendit.

Nouissimũ eius. אַחֲרִיתָהּ ab אַחַר post, uenit אַחֲרִית postremũ uel nouiss.

Et extrema gaudij. וְאַחֲרִיתָהּ שִׂמְחָה תּוּגָה Et nouissimum eius, gaudiũ afflictionis. Venit autẽ תּוּגָה à uerbo יָגָה. Videtur tamen שִׂמְחָה magis cohærere ad אַחֲרִית, quàm תּוּגָה.

Cor abominatum. סוּג לֵב. Posset etiam uerti, apostatans cor.

Prospicit. יָבִין cõsiderat, animaduertit, à uerbo בּוּן.

Facit se progredi. מִתְעַבֵּר participium præsens uerbi hithpael, ab עָבַר.

Tardu Breuis faciebus. קְצַר אַפַּיִם Impa-

breui tientẽ iræ uocãt Heb. breuẽ faciebus: &

faciem

cõtra, lóganimem uocãt, tardũ facierũ.

Calliditatũ. מְזִמּוֹת machinationes mentales, malæ, & bonæ.

Incuruantur. שַׁחוּ incuruant ſe, à primitiuo שָׁחַח.

Certe. הֲלוֹא licet plerũq; accipiatur pro, nũquid, an non, tamen nónunquam pro commoditate ſententiæ poteſt uerti pro, certe, uel, profecto.

Liberat. מַצִּיל à נָצַל euaſit. Itẽ נְפָשׁוֹת habet in conſtruct. נַפְשׁוֹת. Reliq̃ multoties ſunt ſupra declarata.

Spes. מַחְסֶה à primitiuo חָסָה.

Et abſq;. וּבְאֶפֶס id eſt: Et in nihilo. Hebr. dicũt: Et in defectione. Porrò מְחִתָּה uenit à חתת.

Exaltat. מֵרִים Participiũ hiphil à uerbo רוּם, ſublimis fuit.

Protrudetur, uel abĳcitur. יִדָּחֶה à radice דָּחָה tertĳ ordinis.

Iuſtitia exaltat populum. contra ue

ro, ob

ro,ob peccatũ & iniuſtitiam, populus fit execrabilis deo & hominibus. Galatinus ita exponit: Iuſtitia exaltat gentem, & miſericordia erit gentibus contra peccatũ. Significat enim חֶסֶד contraria. Leuit. 20. & infra 25.

Caput decimum quintum.

REducet. יָשִׁיב uerbum tranſitiuum, à שׁוּב reuerſus eſt, tertiæ coniugationis. Idem dicendũ de יַעֲלֶה faciet aſcendere, ab ofar הֶעֱלָה.

Benefacit ſciẽtiæ, id eſt, ut noſtra habet tranſlatio, ornat.

Eructat. יַבִּיעַ futurum hiphil, à uerbo primitiuo נָבַע.

Contemplantes. צוֹפוֹת cuius ſingulare eſt צוֹפָה, à uerbo צָפַע.

Et peruerſitas in ea, hoc eſt, in qua eſt peruerſitas.

Spargũt ſciẽtiã. יְזָרוּ, cui9 rad. eſt זָרָה

Oratio. תְּפִלַּת nomen hæeman-

 thi, à

thi, à uerbo פָּלַל .

Etiam certe. אַף כִּי . Trāſl. noſtra communiter habet, quanto magis.

Vadit. יֵלֵךְ futurū à uerbo יָלַךְ, nam הָלַךְ habet יַהֲלֹךְ ibit.

Pulchrificat יֵיטִיב, id eſt, bonam faciet. Item נִבְאָה à uerbo בָּאָה deriuatur. uide dictionarium.

Et os ſtultorū: וּפְנֵי כְסִילִים. Quid Epentheſis nun, hic operet', ignoro, niſi quod luxu quodā interpoſitū uidetur. Et exēplaria uariāt hic plurimum, פִּי, aliqua, aliqua פְּנֵי, aliqua פְּנֵי habēt.

Conuiuiū. מִשְׁתֶּה à uerbo שָׁתָה.

Turbatio. מְהוּמָה nomen uerbale, ab הָמָה tumultuauit.

Prouocabit contentionem. יְגָרֶה מָדוֹן à radicibus גָּרָה & דּוּן. Præterea רִיב à רוּב deriuatur.

Vt protractura. כִּמְשֻׁכַת à uerbo מָשַׁךְ. Tranſlator noſter legiſſe uidetur

tur בְּמַשְׂכַּת ut septura.

Gressum. לָבֶת infinitiuus proprie est, à uerbo יָלַךְ.

Dissipatio. הָפֵר potius est imperatiuus hiphil, quàm nomen. unde sic posset reddi sententia: Dissipa cogitationes quæ sunt absq; cõsilio: & in multitudine consiliariorum consurges. Est autem הָפֵר hiphil a פּוּר.

In responsione. בְּמַעֲנֵה nomen uerbale cũ præpositione, à uerbo עָנָה respondit, exaudiuit.

Demolietur. יִסַּח uide נָסַח.

Inhians auariciæ. Vide supra cap. 1. declarationem huius uocabuli.

Munera. מַתָּנוֹת donationes, à uerbo נָתַן dedit.

Meditabitur. יֶהְגֶּה. Radix eius est הָגָה. Porrò יַבִּיעַ à נָבַח uenit.

Ossa. עֶצֶם Singulariter ponitur in Hebræo.

Commorabitur. תָּלִין , uerbũ hiphil à primitiuo לוּן .

Caput decimum ſextum.

POnderator autem ſpirituũ. וְתֹכֵן רוּחוֹת . Alij ſic interpretantur: Parat aũt ſpiritus, id eſt, adfectus dñs. Significat em̃ תָּכֵן parare & põderare.

Reuela. גּוֹל à uerbo גָּלַה . Itẽ וְיִכֹּנוּ paſſiuum à כּוּן parauit, firmauit, direxit;

Propter ſe. לַמַּעֲנֵהוּ compoſitum à לְמַעַן & הוּא .

Manus ad manum. &c. ſupra undecimo capite, fermè eadem ſententia & uerba ponuntur.

Quum placuerint. בִּרְצוֹת makor eſt cum præpoſitione, à uerbo רָצָה : uoluit, placuit.

Inimicos ſuos. אוֹיְבָיו à primitiuo אָיַב inimicatus eſt.

Cor hominis. &c. Idem fermè ſen

ſus in primo huius capitis paſuc conti/
netur. Eſt aũt יָבִין fut. hiphil à כּוּן.
Stathera. מֹאזְנֵי ab אזן deriua/
tum, plu. numeri tantum. &c.
Facere. עֲשׂוֹת infinit. ab עָשָׂה.
Multo melior eſt. &c. quod bonũ ab
auro: uel eſt aliquod bonũ ab auro. &c.
Semita rectorũ. מְסִלַּת hæeman
thi, à uerbo סָלַל.
Excelſus ſpiritus. גְּבַהּ רוּחַ pun/
ctulus ſub, he, nõ eſt mappic relatiuũ.
ſed ſignat uocabulũ ipſum eſſe de pri/
mo uerborũ ordine, literamq́ꝫ, he, nun/
quam abĳciendam.
Oſſibus. לָעֶצֶם oſſi, ſing. ꝓ plur.
Cogit eũ. אָכַף עָלָיו urget ſuper
eum, ſecundum proprietatem linguæ.
Belial. Vide ſupra capite ſexto, de
iſto uocabulo.
Peruerſitatum. תַּהְפֻּכוֹת à radice
הָפַךְ, ſicut מָרוֹן à רוּן.

Bilinguis. נִרְגָּן denominatiuũ à רָגַן susurrauit, murmurauit. Cæterum מַפְרִיד est præs. hiphil à uerbo פָּרַד.

Seducit. יְפַתֶּה abiecto iod, manebit radix. הוֹלִיכוֹ uero est uerbũ hiphil, à themate הָלַךְ aut potius יָלַךְ. quod indicat uau holem.

Cõsummat. כִּלָּה id est, disposuit corde ꝑpetrare malũ. Periculosum est igit' immorari ꝑuersis cogitationibus, et ne ab eis distraharis claudere oculos.

Senectus. שֵׂיבָה nomen deriuatum, à uerbo שׂוֹב senuit.

Proijcitur. יוּטַל proijcietur, futurum hiphil à primitiuo נָטַל.

Caput decimum septimum.

ET pax. וְשַׁלְוָה significat ꝓprie, prosperitatẽ, uel etiã trãquillitatẽ.

Obedit. מֵזִין, participiũ præs. ab הֶאֱזִין aurisauit, id est, auribus ꝑcepit.

Prauitatis הַוּוֹת. uide הָוָה in dict.

Etiam

Etiam nec. אַת כִּי . Poſſet ſic uerti: Quanto magis, ſcilicet non decet prin/cipem labium mendacij.

Pauorem facit. תֵּחַת id eſt, terre/bit, futurum à חתת uerbo.

Magis quàm percuſſuræ. מֵהַכּוֹת à faciendo percutere. Eſt enim הַכּוֹת infinitiuus hiphil, à uerbo נָכָה .

Et angelus. וּמַלְאָךְ id eſt, nũcius, à uerbo לָאַךְ miſit. Proinde אַכְזָרִי eſt nomen hæmanthi.

Occurrere urſo: ſubaudiendum eſt, expedit, uel melius eſt occurrere urſum catulis ſpoliatum in uirum, quàm ſtul/tum cum ſtultitia. Siquidẽ licet urſum minis & plagis depellere, at ſtultũ non facile arcebis à ſua ueſania.

Reddens malum. מֵשִׁיב partici/pium hiphil, à primitiuo שׁוּב .

Nõ recedet. לֹא תָמִישׁ .uide מוּשׁ primitiuuum eius in dictionario.

Aperiens

Aperiēs aquam.&c. Ille qui est principium contentionis, assimilatur homini facienti aquis nouum meatum, uel alueum, quem quum occuparint, non facile eis resistes: sic nec contentionis feruorē facile sedabis, ubi inualuerit. Desine itaq; litigare, ne alterius animus, cū tuo implacabili odio cōmisceatur. Est hic הִתְגַּלַּע uerbum hithpael. נְטוֹשׁ uero imperatiuus est, à נָטַשׁ.

Et condemnans. וּמַרְשִׁיעַ id est, impium facere, uel impietatis arguere.

Ad tribulationem nascitur: id est, ut alium consoletur in tribulatione positum. Est autem יִוָּלֵד passiuum à uerbo יָלַד, genuit.

Rixā. מַצָּה, à uerbo נָצָה. Porrò מַגְבִּיהַּ est part. hiphil à uerb. גָּבַהּ

Ad mœrorem. לְתוּגָה. Radix huius denominatiui est יָגָה.

Pulchrificabit speciē. יֵיטִיב גֵּהָה.

Posset & sic reddi: Cor gaudens conducet sanitati. Significat enim גָּהָה sanare, medicari. &c.

Ossa. גָּרֶם os. Singulare pro pl.

Ad inclinandum. לְהַטּוֹת infinitiuus hiphil, à primitiuo נָטָה.

Prudentis. מֵבִין intelligētis: participium hiphil, à uerbo בָּן

Et amaritudo. וּמֶמֶר nomē hæmanthi, à uerbo מָרַר. Sequens uero dictio לְיוֹלַדְתּוֹ participium est fœminini gen. A יָלַד em̄, id est, genuit, fit יוֹלֶדֶת genitrix.

Nocumentum inferre: עֲנוֹשׁ infinitiuus est à uerbo עָנַשׁ.

Ad percutiendum principes pro rectitudine, subaudi, non est bonum.

Et cohibens spiritū. וְקַר רוּחַ Multi sic interpretantur: Dignus uel preciosus est spiritus uiri prudentis: ut sit קַר idē quod יָקָר, uel potius יְקָרָה cū

רוח

רוּחַ sit fœm.gen.Mihi magis probať
ꝙ קַר ueniat à קָרַר, refrigerauit.Re-
frigerat em̃ prudẽs ſpiritũ ſuũ tacitur-
nitate moderata ubi inſipiẽs ſuũ defa-
tigat ſpiritũ multiloquio. uñ & ſequiť:
Stultus quoq; cõpeſcẽs ſe, ſapiẽs æſti-
mabitur. Caput decimũ octauum.

NOn complacet. לֹא־יַחְפֹּץ non
desiderabit ſtultus in prudentia.
Proprietas Hebraica.

Sed in his quæ reuoluit.&c. Eſt aũt
הִתְגַּלּוֹת uerbum hithpael,à primitiuo
גָּלַל gyrauit:aut à גָּלָה reuelauit.

Aquæ ꝓfundæ. מַיִם עֲמֻקִּים .Nõ
facile exhauriũtur aquæ profundæ, ſic
nec uiri temere effutiunt uerba.

Accipere faciem.&c. שְׂאֵת infini-
tiuus à primitiuo נָשָׂא.

Vt opprimas. לְהַטּוֹת infin.hip.à
uerbo primit. נָטָה .Poſſet proiñ & ſic
uerti, Vt facias declinare iuſtũ i iudicio.

Ad per-

Ad percuſſiones. Vide in dictionario radicem הָלַם.

Verba ſuſurronis. נִרְגָּן murmurator, occultus detractor, à רָגַן. Porrò מִתְלַהֲמִים participium hithpael, uenit à primitiuo לָהַם, quod ſignificat nutu loqui, uel obtuſe, ſeu ſtrepitũ quendam & ſibilum labiorum ædere.

Faciens ſe ceſſare. מִתְרַפֶּה hithpael, à uerbo רָפָה ceſſauit. Proinde בַּעַל non eſt ſimpliciter uir, ſed qui aliquid habet in ſua poteſtate, ut uxorem, negocia, uel poſſeſſiones. מ מַשְׁחִית uero eſt participium hiphil, à radice שָׁחַת & ſignificat diſſipatorẽ, interfectorem. &c.

Ad eam. בּוֹ in ea. Patet hinc turrim Hebræis eſſe maſ. gen. Varie exponitur dictio מַשְׂכִּיתוֹ. Trãſl. noſtra habet, circũdãs eũ, ac ſi radicẽ haberet à שׂוּךְ. Iud. interpretãtur, pauimentum.

Reddens

Reddens uerbum. מֵשִׁיב partici-
pium hiphil, à uerbo שׁוּב.

Infirmitatem suam. מַחֲלֵהוּ deno-
minatiuum à uerbo חָלָה ægrotauit.

Subleuabit eum. יְשָׁאֶנָּה :pepoal
deficit in hoc uerbo, uidelicet, nun.

Donum. מַתָּן id est, datum, deno
minatiuum à uerbo נָתַן, dedit. Et
est sensus: Homo qui paratus est ad
munera, ubiq; sibi patebit aditus, etiã
ad magnates quosq; facile admittitur.
Vltimum huius sententiæ uerbum, ui-
delicet יַנְחֶנּוּ futurũ hiphil est, à uer-
bo נָחָה duxit, minauit.

In causa sua. בְּרִיבוֹ in lite sua, scili
cet dirimenda, uel componenda.

Dissensiões quiescere faciet. מִדְיָנִים
יַשְׁבִּית Radix primi est דּוּן Secun-
di uero שָׁבַת quieuit.

Inter robustos. בֵּין עֲצוּמִים id est,
inter peruicaces, uel inter eos qui abun-
dant

dant tẽporalibus. Tales enim frequenter in ſcriptura uocantur, uel graues, uel fortes.

Frater in quem.&c. Senſus eſt: Frater fratri cõſentiens, ſunt ciuitas fortis, ſiue palatiũ repagulatum: Sin ab uno in alium peccetur, & uentum fuerit ad diſſenſiões, peinde eſt ac ſi fracti eſſent uectes caſtri. Eſt aũt נִשְׁפַּע hic paſſiuũ

Comedent. יֹאכַל comedet. Porrò relatiuum ה & הּ referẽdum eſt ad לָשׁוֹן linguã, quæ eſt cõ.g. apud Hebr.

Inueniens mulierem. מָצָא. Qui inuenit mulierẽ, ſcilicet qualẽ quæſiuit.

Et hauriet. וַיָּפֶק primitiuum uerbi eſt פוּק. Porrò רָצוֹן deriuatur à רָצָה uoluit, complacuit.

Precibus. תַּחֲנוּנִים denominatiuũ à uerbo חָנַן miſertus eſt.

Vir amicorũ.&c. Qui uerus eſt amicus indiſſolubili uinculo, & plerũq; in-

terior & familiarior amic9 est, q̃ frater.

Caput decimum nonum.

ETiam absq;. גַּם בְּלֹא ubi non.

Et proferens. וְיָפִיחַ .Radix huius uerbi est פּוּחַ .

Multi rogant. יְחַלּוּ deficit in hoc uerbo tertia radicalis, scilicet ה .

Omnis est amicus. Omnes cupiunt esse in amicitia hominis, qui largus est ad munera.

Nihil ipsa, scilicet uerba, proderunt.

Delitiæ. תַּעֲנוּג nomen uerbale, à primitiuo עָנַג , delectauit.

Iniicit. תַּפִּיל futurũ uerbi hiphil, à primitiuo נָפַל cecidit.

Vilipēdens. בּוֹזֶה , id est, qui non aduertit, uel curã gerit uiarũ suarũ. &c.

Fœnerator. מַלְוֵה à לָוָה radice.

Interficiēdum eum: הֲמִיתוֹ : à primitiuo מוּת mortuus est, uenit hiphil הֵמִית interfecit. &c.

Qui eſt magnæ iræ. גְּרָל חֵמָה magnitudo iræ. Quædam exemplaria habent גְּרָל חֵמָה . & tunc iſte erit ſenſus: Acquirens iram, ſuſtinet damnum: ꝙ ſi eripueris. ſ. te, & adhuc adijcies. &c.

Concupiſcētia hominis, ſubaudiendum, pauperis: miſericordia eius, id eſt, ut miſericordia ſibi exhibeatur.

Saturitas cōmorabitur. Radix uerbi יָלִין eſt לוּן.

Sub caldario. בַּצַּלַּחַת multi interpretantur, ſub patella, uel caldario, ſcilicet ad ignem, alij dicunt, in ſinum.

Reducet eam. יְשִׁיבֶנָּה facit reuerti eam. uerbū hiphil, à שׁוּב radice.

Percutias. תַּכֶּה facias percutere. Eſt em̄ hiphil à uerbo נָכָה . Sic יַעְרִים ab עָרַם , & הוֹכִיחַ ab יָכַח . Eſt aūt הוֹכִיחַ hic ipſum ofar in cōiug. hiphil.

Ob deuiationē. לִשְׁגּוֹת ad errandū à uerbis. i. ne erres à uerbis ſcientiæ.

Testis iniquus interp̃tabitur. יָלִיץ à uerbo לוּץ, quod uno modo significat mediare uerbis: alio modo deridere. Hic in primo significato uidetur accipenidũ, quia testis iniquus sua iniqua interpretatione corrumpit iudicium.

Parata sunt. נָכוֹנוּ passiuũ, à uerbo כּוּן parauit.

Caput uigesimum.

FAciés irasci eũ. מִתְעַבְּרוֹ, id est: Qui prouocat eũ, peccat in animã suam.

Habitare. שֶׁבֶת sedere, à יָשַׁב.

Et nõ. וָאָיִן & nõ scilicet dabit' illi.

Exhauriet illud. יִדְלֶנָּה. Deficit hic à radice tertia litera, scilicet, he.

Multi homines. Oportuit primum huius pasuc mẽbrũ reddere pluraliter, ꝙ cõmodũ sensum neutiq́ꝫ habiturũ esset, si singulariter, ut in Heb. est, uerteretur. Sensus igit' est: Multos magnificis honoramus titulis, quorũ tamen subsidium

dium & fidelitatem raro experimur.

Mundaui. זִכִּיתִי prima persona à uerbo זָכַךְ , aut potius זָכָה .

Pōdus. אֶבֶן lapis. Habere diuersa pōdera, magna & parua, quibus in tuā abutaris utilitatē & proximi nocumen tū, est res execrabilis in oculis domini.

In actibus suis. בְּמַעֲלָלָיו . Radix huius denominatiui est עָלַל opera-tus, seu, conatus est, studuit.

Faciet se cognoscere: יִתְנַכֶּר hith-pael, à נָכַר cognouit, qđ melius hic passiue uerteretur, sed nos Grāmaticā Heb. quoad possum⁹, obseruabimus.

Aurē audientē. שֹׁמַעַת ob literam gutturalē inter radicales ultimā, sægol mutat' in pasah. Quāq; em̄ à פָּקַד di camus in particip. præs. פֹּקֶדֶת uisita-trix, tñ à שָׁמַע fit שֹׁמַעַת . Patet etiā ex adiuncto partic. אֹזֶן Heb. esse f.g.

Somnū. שֵׁנָה & in cōstruc. שְׁנַת ,

à uerbo primitiuo יָשַׁן. Porrò תִּוָּרֵשׁ pasſ:eſt, à uerbo יָרַשׁ depauperauit.

Calculo. חָצָץ mendax pro pane, ſaturabitur lapide.

Bellum. מִלְחָמוֹת à uerbo לָחַם.

Et reuertitur. וַיָּשֶׁב futurum à uerbo שׁוּב. Aut ſecundum alios futurum hiphil eiuſdem uerbi, & tũc ſignificat reducere, ſeu, ut noſtra tranſlatio habet, recuruare.

Liuor uulneris. חַבֻּרוֹת פֶּצַע: nomen habburoth, & uerbum tamric, diſcordant tantũ in numero, alioqui conueniunt in genere, & perſona.

Caput uigeſimum primum.

INclinabit illud. יַטֶּנּוּ futurũ cum affixo, à themate נָטָה.

Ad abundantiam. לְמוֹתָר à uerbo יָתַר, ſuperfuit. Poſſet etiã ſic uerti: Cogitationes iuſti ad lucrum.

Diſperdet eos. יְגוֹרֵם à uerbo גָּרַר

unde

unde quidã ſic interpretãtur: Dæmon impiorum diſſecabit, ſeu ſerrabit eos.

Et puri rectum opus eius. Tropus Heb. pro, rectũ, eſt opus puri hominis.

Deſiderat. אִוְּתָה uerbum fœm. gen. à maſc. אִוָּה, concupiuit.

Non gratificabitur. לֹא יֻחַן. Senſum clarius explicat noſtra tranſlatio: Non miſerebitur. &c.

Pro mulctatione. בַּעֲנָשׁ. Poſſet & ſic grammaticaliter reddi: Dum mulctatur deriſor. &c.

Recuruitas impiorum, hoc eſt, uarias obliquas uias impij quærũt, ut operentur malum.

Mortuorũ. רְפָאִים. Habet hoc uocabulũ cõtraria ſignificata, qa ſignificat ſanos & mortuos, fortiſſimos, id eſt, gigãtes & miſerrimos, hoc eſt, infernales.

Vir deficit. &c. Sẽſus eſt: Qui ſectat̃ gaudia carnis, in penuriam cadet, ne-

cesse est,ut aliud mēbrū clari9 explicet.

Et dominatus est. וַיִּרֶד primitiuum huius uerbi est רָדָה .

Occidit eum. תְּמִיתֶנּוּ uerbum hiphil,à poal מוּת , mortuus est.

Desiderat. הִתְאַוָּה uerbum hithpael,facit se desiderare.&c.

Adducit illud יְבִיאֶנּוּ uerbum hiphil,à primitiuo בָּא , uenit.

Roborat. הֵעֵז uerbum hiphil,cuius primitiuum est עוֹז fortis fuit.

Paratus. מוּכָן participiū præteritum uerbi hiphil,à כּוּן radice.

Caput uigesimum secundum.

VTriusq; eorum. כֻּלָּם cuiusque eorū.de quo uide supra primo c.

Imbue adolescentē. Verba Hebraismi hæc sunt: Exerce puerum super os uiæ suæ,hoc est, exerce eū secūdum indolem suā,& naturalē inclinationem.

Mutuum accipiēs. לֹוֶה à themate

לוה

לָוֶה . Verũ מַלְוֶה est particip. uerbi hiphil הִלְוָה mutuũ fecit, siue dedit.

Bonus oculus. טוֹב עַיִן potius uertendum erat, bonus oculo, quum oculus sit fœm. g. Sensus est: Qui oculo misericordiæ respicit pauperẽ, bñdicetur.

Os alienæ. פִּי זָרוֹת . Plurale pro singulari זָרָה, idq́ꝫ ratiõe æthnachta.

Vt augeatur ipse. לְהַרְבּוֹת לוֹ ad multiplicandum sibi, à רָבַב .

Dat diuiti. &c. Qui spoliat pauperem, contingit sæpe, quod & ipse à potentiori ad penuriam adigatur.

Pones. תָּשִׁית à uerbo שׁוּת .

Etiam tu. אַת אַתָּה . Sensus est: Ostendi tibi usqꝫ nũc, quomodo te geras: curam habebis itaqꝫ & tu.

Ne ineas. אַל תִּתְרַע , id est: Ne te associes cum possessore iræ. &c.

Nõ facias trãsferre. אַל תַּסֵּג . Radix huius uerbi est יָסַג .

Statuetur. יִתְיַצֵּב uerbum hithpael, à primitiuo יָצַב.

Caput uigesimum tertium.

NOn desiderabis. אַל תִּתְאָו non excites tibi desideriũ ad cibos ei9.

Fac auolare. הֲתָעוּף עֵינֶיךָ. Hebr. sic stat: Num facies uolare oculos tuos in eo (in diuitias) & nõ ipsũ.s.assequris.

Cum malo oculo. רַע עָיִן, id est, cum inuido, quemadmodũ bonus oculus pro misericorde accipitur.

Cõtemptum faciet prudẽtiæ, id est, contemnet prudentiam.

Si percusseris eum כִּי תַכֶּנּוּ. Thema uerbi est נָכָה, percussit.

Nouissimũ. אַחֲרִית accipitur hic nouissimum, pro bono fine.

Depauperabitur. יִוָּרֵשׁ à uerbo יָרַשׁ. Indulgẽs itaq; uino & cõmessatiõi, in tantã ueniet inopiã, q; et dormitur9, coget se laceratis obuoluere pãnis

Cui

Cui quærela. לְמִי אֲבוֹי Transl. nostra uertit, cuius patri uæ, quasi אֲבוֹי sit compositum ex אַב & אוֹי. Sic uocabulū שִׂיחַ accipit pro שִׁיחָה qđ est fouea. Porrò חַכְלִילוּת hic accipit̃ pro rubedine, siue passione oculorum.

Ad scrutandã mixtionẽ: quod trãsl. nost. manifestius his exposuit uerbis: Et student calicibus epotandis.

Cum placiditate. בְּמֵישָׁרִים cum rectitudine, quia recto fluxu per os in uentrem labitur.

Mordebit. יִשָּׁךְ, à uerbo נָשַׁךְ.

In capite nauis. בְּרֹאשׁ חִבֵּל, id est, in capite mali nauis. q. d. Nutabunt mẽbra tua, & uertigine caput quatiet̃, non secus, quàm si in nauis cacumine dormires, quæ tempestuosis in mari agitatur fluctibus.

Euigilauero. אָקִיץ futurum à uerbo קוּץ euigilauit.

Caput

Caput uigesimum quartum.

CVm astutijs. בְּתַחְבֻּלוֹת cũ cõsilijs.

Defecisti. הִתְרַפִּיתָ dissolutus es. Verbum hithpael, à primitiuo רָפָה Proinde כֹּחֶכָה hic ponitur pro כֹּחֶךָ.

Et inclinatos. וּמָטִים deriuatur à uerbo נָטָה. inde enim fit מַטֶּה.

Et reddit. וְהֵשִׁיב nerbum hiphil à primitiuo שׁוּב, reuersus est.

Spes tua. תִּקְוָתֶךָ nomẽ hæemanthi, à uerbo קוה.

Exultet. יָגֵל futurum à uerbo primitiuo גּוּל, exultauit.

Ne æmuleris. אַל תִּתְחַר à תָּחַר. Posset etiam dici quod esset hithpael, à uerbo חָרָה, iratus est.

Cum detractoribus. עִם שׁוֹנִים. Vide de hoc dictionarium nostrum.

Cognoscere. הַכֵּר uerbum hiphil à primitiuo נָכַר.

Respondens uerba. מֵשִׁיב דְּבָרִים

id est,

id eſt, reddens uerba.

Aut decipias. וַהֲפִתִּיתָ . Thema huius uerbi eſt פָּתָה .

Et uidi ego. &c. Ponitur hic utrunq; uerbũ in futuro, oportuit tamen unum uerti in participio, cum præpoſitione, alioqui ſenſus cõmode exprimi neqret.

Pauxillum ſomnorum. &c. Eadem uerba ponuntur ſupra capite ſexto.

Caput uigeſimum quintum.

AVfer impium. הָגוֹ primitiuũ huius uerbi eſt הָגָה .

In confundendo te. בְּהַכְלִים infinitiuus hiphillicus, à uerbo כָּלַם .

Reueles. תְּגַל à גָּלָה themate,

In cancellaturis. בְּמַשְׂכִּיּוֹת . Quidam interpretãtur, inepte tamen, meo iudicio, in pauimentis.

Secũdũ formã ſuã. עַל אָפְנָיו . qđ alij interpretant̄, ſcđm utrãq; faciẽ ſuã.

Eleuatiões. נְשִׂיאִים . Nubes qñq; ſic uo-

ſic uocantur, ꝙ ſublimes à terra ferant.

In dono. בְּמַתַּת à primitiuo נָתַן, dedit, aut potius נָתַת.

Euomas illud. וַהֲקֵאתוֹ à primitiuo uerbo קָאָה uomuit.

Reuoca. הֹקַר à primitiuo קָרָא, aut potius קָרָה, uocauit.

Cuneus. מֵפִיץ à uerbo פוּץ.
Alij interpretantur, clauam.

Vacillans. מוּעָדֶת à uerbo מַעַד ſecundæ coniugationis.

Ablata ueſtis. מַעֲדֵה בֶגֶד. Secũdum alios, putrida, uel detrita ueſtis. Inde etiam עֵדִים, Centones.

Nitrum נָתֶר. Quidam Hebræi dicunt, creta, alij, ſapo.

Vena corrupta. מָקוֹר מָשְׁחָת. Eſt autem hic מָשְׁחָת idẽ quod מוּשְׁחַת participium paſſ. hiphil, à שָׁחַת. Porrò מַט lapſus, uenit à uerbo נָטָה, inclinauit, aut potius à uerbo מוּט.

Caput

Caput uigeſimum ſextum.

NE reſpondeas, אַל תַּעַן . Ter-tia uerbi radicalis litera eſt, he.

Deficiunt crura. דַּלְיוּ , aut potius aruerunt, uel elanguerunt crura clau-do, à דָּלַל ,

Stratũ ſuũ. מִטָּתוֹ à uerbo נָטָה reclinauit.

Laborat. נִלְאָה fatigatur, affligi-tur: à uerbo לָאָה .

Sicut fatigatur, כְּמִתְלַהְלֵהַ . Ra-dix huius uerbi eſt לָהָה , niſi quod idem uerbum hic geminatur.

Verba ſuſurronis. &c. Eadem ſentẽ-tia & uerba ponuntur ſupra, cap. 18.

Argentum ſcoriarum: id eſt, ſordi-dum & in ſcoriam uerſum. Præterea מְצֻפֶּה eſt participium præteritum, à uerbo צָפָה .

Cum fraude. בְּמַשָּׁאוֹן nomẽ uer-bale, deriuatum a נָשָׁא .

Caput uigesimum septimum.

APerta. מְגֻלָּה particip.pas.secundæ cõiug.à uerbo גָּלָה reuelauit.Et idem est iudicium de מְסֻתָּרֶת.

De nido suo. מִן קִנָּהּ . nomina monosyllaba in zere terminata, mutãt in pl.& in affixione zere in hiric,& recipiũt in secũda radicali punctũ dages.

Accipe pign⁹ eius. חַבְלֵהוּ pignora eũ.Hic pasuc & supra ponit̃ eisdẽ uerb̃

Comparantur. נִשְׁתַּוָּה , uerbum hithpael,à primitiuo שָׁוָה æquauit:

Sicut aquarum facies.&c.id est,qualis similitudo est inter faciẽ in aqua parentem,ad faciem humanam.&c.

Granorũ cõtusorũ. חֲרִיפוֹת . uide in lexico nostro dictionem רוּת .

Caput uigesimum octauum.

PRouocantur. יִתְגָּרוּ , uerbũ hithpael,à primitiuo גָּרָה .

Augens. מַרְבֶּה particip.hiphil,à primitiuo

primitiuo רָבַב . Inde etiam deriuatur תַּרְבִּית, usura, siue lucrũ usuræ.

Auertens. מֵסִיר participium hiphil, à uerbo primitiuo סוּר.

Decipiens. מַשְׁגֶּה, id est, faciens errare: participiũ hiphil, à uerbo שָׁגָה, errauit.

In surgendo impios. &c. id est: Quũ impij in regimine fuerint, soluentur homines ab omni disciplina morum. Pro quo transl. noster uertit: Regnantibus impijs, ruinæ hominũ: quanquam magis crediderim ab ipso positum, rimæ: significat enim uerbum חָפַשׂ, rimari, scrutari.

Confitenti. מוֹדֶה participium, à uerbo יָדָה. Proinde יְרֻחָם, propitiabitur, siue miserebitur, passiue accipiendum est.

Saluabitur. יִוָּשֵׁעַ passiuũ, à uerbo יָשַׁע, saluauit. Præterea בְּאֶחָת

ſemel, dictio cōpoſita eſt, ualēs, in uno.

Egeſtate רֵישׁ ā uerbo רוּשׁ, ſicut רִין iudicium, à uerbo רוּן.

Multiplicatur, רַב. Poteſt & ſic transferri, multus benedictionibus.

Cognoſcere facies, hoc eſt, acceptare perſonā in iudicio. Rad. uerbi eſt נָכַר.

Malo oculo. רַע עַיִן, inuidioſus.

Egeſtas ueniet ſibi. Hebræa exēplaria habēt חֶסֶר, opprobriū. Tranſlator uero noſter, quem ſequuti ſumus, legit חֵסֵר, defectus, uel egeſtas.

Penurias. מְאֵרוֹת, à radice בָּאַר.

Caput uigeſimum nonum.

ET uir primitiarum. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת uenit à uerbo רוּם. Eleuabātur enim primitiæ quum offerrentur.

Cantabit, יָרוֹן. Dicitur רוּן & רָנַן, cantauit, laudauit.

Iritant, יָפִיחוּ. Vide פוּח in dictionario noſtro.

Iudica-

Iudicatus cũ uiro stulto:id est,si con tenderit,uel iudicium subierit.&c.

In ruinas eorũ aspiciẽt:id est,ruinas eorũ uidebunt.Est aũt radix huius uer balis נָפַל , à q̊ fit in cõiug.hip. מַפֶּלֶת

Et quietabit te. וִינִיחֶךָ , uerbũ hi phil,à primitiuo נוּחַ , quieuit.

Contumax, מָנוֹן . Nos sequuti transl.uulgatam,posuimus etiam con/ tumacem . Galatinus dicit ipsum deri/ uari,à נִין , & significare filium fami/ lias.Iudæi interpretantur,dominum.

Iudicabit. יַגִּיד , futurum hiphil, à uerbo primitiuo נָגַד .

Caput trigesimum.

FIlij uomentis, בִּן יָקֶה . Heb.di/ cũt,prudẽter uomẽtis,seu,eructan/ tis,scilicet uerba sapiẽtiæ,ut sit בִּן idẽ quod בִּין , intelligẽs,uel prudens.

Prophetia. הַמַּשָּׂא , id est,onus, à uerbo נָשָׂא deriuatũ,quia ꝓphetia

cõminatoria,onerosa est his,contra q̊s fit,ut diuus Hier. Amos 1. exponit.

Ad quẽ est deus. לְאִיתִיאֵל, dictio cõposita ex אִית Chaldaica dictione, ualẽte Hebraice, יֵשׁ & אֵל deus,cũ præpositiõe lamed. Porrò אֻכָל fut. est passiuũ uerbi יָכֹל, ꝓ quo & alioqui אוּכַל scribi cõsueuit,iod,in uau,mutato,idq́ꝫ in coniugatione hiphil.

Constituit. הֵקִים, uerbum hiphil,à primitiuo קוּם.

Constituti mei. חֻקִּי Accipit hic cõstitutum,siue legem,pro naturæ necessitate, qua statuto tempore indiget corporis per cibos instauratione.

A sorde sua. מִצֹּאָתוֹ, nomẽ absolutum huius dictionis est צוֹאָה.

Sanguisugæ. לַעֲלוּקָה, deriuatũ à uerbo עָלַק quod lingere significat. Quidã Heb. hic ꝓ, fouea, interp̃tantur.

Quartũ,nõ dicũt,satis. q. d. Tria sũt

quæ nõ

quæ non ſaturantur, imò quatuor, quibus ſatiſfieri nequit. Proinde חַב pro radice habet יְחַב, magis Chaldaicum, quàm Hebraicum.

Obedientiam, לִיקְּהַת. uide in dictionario uocabulum יקה. Lyranus & quidam Hebræi interpretant, rugas matris, id eſt; ſenectutē. Cæterū יִקְרוּת habet pro radice קוֹר, licet & alia poſſet aſſignari.

In corde maris. i. in medio maris.

Tergens os ſuū. מְחֲתָה à maſculino מָחָה deleuit, abſterſit.

Ob tria. תַּחַת שָׁלֹשׁ, id eſt, ſub tribus. Tranſlatio noſtra, per tria. Porrò שְׂאֵת infinitiuus eſt à נָשָׂא.

Et parāt. וַיָּבִינוּ: deriuatur à בוּן. Sic יָשִׂימוּ, à uerbo שׂוּם.

Benefaciūt greſſum: id eſt, bene incedunt, ſeu bene gradiuntur.

Et rex nō conſurgēs cū eo: id eſt, rex

cum quo nemo congredi audet;siue cui nemo resistere põt.Est aũt אֲלְקוּם cõ positum ab אַל nõ,& קוּם surgere. Quidam tamen Hebræorum uolunt, אַלְקוּם esse nomen animalis.

Emungens מִיץ, à radice מָצַץ.

Caput trigesimum primum.

ERudiuit eum. יִסְּרַתּוּ, Composi tum à יִסְּרָה, erudiuit,fœm.gen. & affixo pronominali, תּוּ. Verum he,absconditur in dages.

Ad delendũ. לַמְחוֹת infinitiuus à uerbo מָחָה deleuit,percussit.Et no ta idẽ esse מְלָכִין & מְלָכִים primũ more Chaldæorũ,secũdũ,Hebræorũ.

Non reges Lamuel.&c.Hebraice sic habetur:Non regibus Lamuel,non re gibus, propinare uinũ: & principibus desideres ebrietatẽ. שְׁתוֹ, pro שְׁתוֹת. Porrò אֵו uenit à uerbo אָוָה.

Mutationis. חֲלוֹת. Transl.nost.

Qui

Qui pertranſeunt,id eſt, qui mouẽtur, ſeu uagantur de loco ad locum, & ob id nemini curæ ſunt. Pro his igitᵉ in iu/dicio aperi os tuum.

Iudica iuſtitiam:id eſt, defende iu/ſtitiam,ſeu,ut tranſlatio noſtra habet: Diſcerne quod iuſtum eſt.

In ſeſſione ſua. בְּשִׁבְתּוֹ, in ſedẽdo ipſo. Thema uerbi eſt יָשַׁב qđ in inf. habet שֶׁבֶת, inde præſens uocabulũ.

Conſiderauit ſemitas. צוֹפִיָּה הל הֲלִיכוֹת. Primum habet צָפָה, pro radice,ſecũdũ uero הָלַךְ, ambulauit.

Pulchritudinis. הַיּוֹפִי, à uerbo יָפָה pulcher fuit. Sicut à פָּרָה, fru/ctificauit,uenit פְּרִי, fructus.

Opera eius. מַעֲשֶׂיהָ, nomen uer bale,ab עָשָׂה, fecit.

ANNOTATIONVM GRAM/maticalium in Prouerbia Salomo/nis,autore Sebaſt. Munſt. finis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

IOAN. FROB.

p. 10.
n. 248.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg